

รายงานการประเมินสถานการณ์ด้าน

สิทธิมนุษยชน

ในประเทศไทย

ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รูปทรงดอกบัว

คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์อันเป็นจริยวัตรอันดีงาม
ของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม

คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรม
สิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ

คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ
ด้วยหลักแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ

สีน้ำเงิน

คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม

คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน

คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม
เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

รายงานการประเมินสถานการณ์ด้าน
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ISBN 978-616-7213-09-5

ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๕

จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐, ๐ ๒๑๔๑ ๓๕๐๐

สายด่วนร้องเรียน : ๑๓๗๗

Website : www.nhrc.or.th

E-mail : report@nhrc.or.th

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญแทน ตันสุเทพวิรวงศ์

คณะผู้จัดทำรายงานฯ

ภิรมย์ ศรีประเสริฐ

วารุณี เจนาคม

เจษฎา ไชยคุปต์

อัจฉรา ฉายากุล

วศินี สันติวัฒน์ชัยกุล

นพรัตน์ พนอพัฒนาชัย

ปกและรูปเล่ม: กัญจรา สุธรา

พิมพ์ที่: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด ๕๕/๔ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

โทร. (๐๒) ๕๐๓-๘๒๕๗-๕ โทรสาร (๐๒) ๕๒๑-๔๕๘๗

รายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ฉบับนี้ เป็นการรายงานสถานการณ์ในช่วงเวลา ๒ ปี ตั้งแต่ มกราคม ๒๕๕๑ - ธันวาคม ๒๕๕๒

ในช่วง ๒ ปีนี้มีเหตุการณ์ที่เป็นสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในหลายรูปแบบและหลายมิติ รายงานฉบับนี้นำเสนอสถานการณ์เชิงพื้นที่ในลักษณะภาพรวมของประเทศ และพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยนำเสนอในมิติต่างๆ อีก ๔ มิติ คือ

- (๑) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- (๒) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- (๓) สิทธิชุมชนในฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ
- (๔) สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์สำหรับองค์กร เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการทำงานในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๗ ต่อไป

ดร. อมรา พงศาพิชญ์

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สารบัญ

คำนำ _____ ๓

บทคัดย่อ _____ ๕

บทที่ ๑ บทนำ _____ ๗

บทที่ ๒ หลักการ แนวคิด
และมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน _____ ๑๑

บทที่ ๓ ภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ _____ ๒๑

บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เหตุการณ์สำคัญ
และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยด้านต่าง ๆ

บทที่ ๔ สถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ _____ ๓๑

ภาพรวมและปรากฏการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในมิติต่าง ๆ

๑. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง _____ ๓๓

๒. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
และสิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม _____ ๔๒

๓. สิทธิชุมชนในฐานะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม _____ ๖๐

๔. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม _____ ๗๐

๕. สถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา _____ ๗๖

บทที่ ๕ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ _____ ๘๕

ภาคผนวก _____ ๙๑

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ _____ ๙๒

ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ _____ ๙๔

ความเป็นมาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ _____ ๙๕

แนะนำหนังสือเผยแพร่ _____ ๙๗

บทคัดย่อ

สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบสองปีที่ผ่านมา (๒๕๕๑-๒๕๕๒) มีสภาพตกต่ำอย่างต่อเนื่อง นับแต่การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๑ แม้ว่าบางด้านอาจมีความคืบหน้ามากขึ้นบ้าง แต่โดยภาพรวมแล้วยังน่าเป็นห่วง ทั้งนี้ เหตุปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความขัดแย้งทางการเมืองที่กำลังอยู่ในกระแสสูง การแบ่งขั้วเลือกข้างทางการเมืองก่อให้เกิดบรรยากาศการเผชิญหน้าที่มีลักษณะก้าวร้าวรุนแรงอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ตัวละครสำคัญนอกเหนือจากรัฐบาล พรรคการเมือง กองทัพ ตำรวจ ข้าราชการ แล้วยังมีกลุ่มองค์กรพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และองค์กรภาคประชาสังคม รวมถึงสื่อมวลชน ที่มีบทบาทสำคัญในสถานการณ์ที่เข้าขั้นวิกฤต

ปัญหาการละเมิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การรวมกลุ่ม จัดตั้งสมาคม การชุมนุมทางการเมืองอย่างสงบ การข่มขู่ข่มขู่คุกคาม การอุ้มหาย การจับกุมคุมขังโดยมิชอบ เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจอิทธิพลข่มขู่คุกคามประชาชนยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันปัญหาการก่อวินาศกรรม การลอบสังหารบุคคลก็ยังคงดำรงอยู่เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือพื้นที่อื่นๆ นอกจากนี้ ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังเป็นอุปสรรคที่สำคัญ แม้รัฐจะมีแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติก็ตาม ในทางปฏิบัติก็ยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหลัก ๓ ฉบับ กลับก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางและส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิชุมชน สิทธิในการพัฒนาและสิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส แม้ในภาพรวมอาจจะดูดีขึ้นแต่ในหลายพื้นที่ สิทธิชุมชนกลับถูกคุกคามอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความชาชิน เมื่อปัญหาหมักหมมสะสมถึงจุดหนึ่งก็เกิดปะทุขึ้นตั่งกรณีนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด แหลมฉับัง ที่รู้จักกันในนามโครงการพัฒนา

พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) เมื่อชุมชนเริ่มทนไม่ได้กับปัญหาที่ดำรงอยู่ และปัญหาใหม่ๆที่กำลังจะทับถมเข้ามาอีกมาก หากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (Southern Seaboard) โครงการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ ถ่านหินชีวมวล หรือนิวเคลียร์ โรงกำจัดขยะ หรือโครงการลงทุนขนาดใหญ่ในรูปแบบต่างๆ ที่กำลังจะก้าวตามรอยโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกัน เนื่องจากจะกระทบต่อคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของชุมชน ทรัพยากรและสภาวะแวดล้อมของชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โจทย์สำคัญที่รัฐจะต้องพึงพิจารณาให้ถี่ถ้วน คือ ชุมชน สังคม จะพัฒนาเคียงคู่ไปกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และภาคบริการอย่างสมดุลได้อย่างไร เพื่อที่คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชนและสังคมจะเป็นเป้าหมายที่สำคัญ จริงอยู่เม็ดเงินการลงทุนจากต่างประเทศมีความสำคัญ ตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจ จีดีพี จีเอ็นพี อาจสำคัญ แต่ก็ต้องให้ความสำคัญใส่ใจในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเนื่องในระยะยาว ดังเช่นที่ชาวระยองได้รับประสบการณ์จากมาตาเหตุที่เป็นเสมือน “ฝันร้าย” มายาวนานกว่า ๒๕ ปี ชีวิตของคนเล็กคนน้อยยังไม่ได้รับการใส่ใจจากสาธารณะและผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นกรณีโรคฝุ่นฝ้ายจากการทำงานในโรงทอผ้ากรุงเทพ กรณีสารพิษโคบอลต์ ๖๐ กรณีสารตะกั่วในลำน้ำคลองที่กาญจนบุรี กรณีสารแคดเมียมปนเปื้อนในนาข้าวที่อำเภอแม่ตาว ก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นโศกนาฏกรรมที่คนเล็กคนน้อยได้ประสบ จนต้องต่อสู้คดีความในชั้นศาลเพื่อเรียกร้องหาความเป็นธรรม ซึ่งใช้เวลายาวนานนับสิบปี ปัญหาดังกล่าวจำนวนไม่น้อยยังคงเป็นปัญหาที่กำลังรอการแก้ไขจากรัฐบาลที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น พรรคการเมือง รัฐสภา หน่วยงานราชการ องค์กรอิสระ ภาคประชาสังคมล้วนแล้วแต่มีภารกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน บนหลักการสิทธิมนุษยชน

สิ่งที่น่ากังวล คือ การละเลยในภารกิจร่วมกัน และกตีกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่จะยิ่งนำมาซึ่งความขัดแย้งทางสังคมการเมืองที่รุนแรงแบบ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” โดยไม่ยี่หระต่อการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น สังคมจะต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนหรือทำร้ายกัน รัฐต้องสร้างหลักประกันให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน ปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกคนโดยเฉพาะกับกลุ่มเปราะบาง ที่ด้อยโอกาสกว่า และดำเนินการตามภารกิจให้สิทธิมนุษยชนที่ได้การประกันไว้นั้นปรากฏเป็นจริง วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนจึงจะเกิดขึ้น

บทที่ ๑
บทนำ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ และตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อให้เป็นองค์กรอิสระและเป็นกลางในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว การเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี การส่งเสริมการศึกษา วิจัย ความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ การจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็น “องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ” และเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) และ (๔) ซึ่งกสม. ชุดปัจจุบันเป็น ชุดที่ ๒ ซึ่งได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒

ในการจัดทำ รายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของ กสม. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๘) ที่กำหนดให้กสม. “จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา” โดยรายงานฯ ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก

เริ่มต้นด้วยหลักการ แนวคิด และมาตรฐานทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และกฎหมายภายในพระราชอาณาจักร ซึ่ง กสม. จะใช้เป็นตัววัดและวิเคราะห์สถานการณ์

ในส่วนที่สองจะพิจารณาบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์และความเป็นไปในเรื่องสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่สาม นำเสนอภาพสถานการณ์ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ เป็นปีปฏิทิน (มกราคม-ธันวาคม) ในประเด็นที่ กสม. เห็นว่า สะท้อนสถานะของสิทธิมนุษยชนในประเทศได้อย่างชัดเจน โดยพิจารณาทั้งในเชิงกฎหมาย นโยบาย และสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริงในประเทศ ก่อนที่จะวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในภาพรวมที่เชื่อมโยงไปสู่สถานการณ์ในปีต่อไป

ในส่วนที่สี่ จะเป็นข้อเสนอแนะจาก กสม. ต่อรัฐบาล รัฐสภา ภาคประชาสังคมและประชาชนทั่วไป ในการที่จะพัฒนาให้สิทธิมนุษยชนของประชาชนได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองให้เป็นมรดกผลอย่างแท้จริง

การจัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยฉบับนี้ มีเป้าหมายที่จะแสดงถึงความก้าวหน้าและความถดถอยของสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ สะท้อนสถานการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยผ่านการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และการมีส่วนร่วมของนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามสถานการณ์สิทธิมนุษยชน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศไทย โดยมีกระบวนการในการจัดทำรายงาน ดังนี้

๑. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดมความคิดเห็นและเพิ่มเติมข้อมูล ข้อเท็จจริง ที่แสดงถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ที่จังหวัดนครปฐม ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ มกราคม ๒๕๕๓ โดยเน้นกระบวนการระดมสมองอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อความครอบคลุมและสมบูรณ์ของเนื้อหา รายงานประเมินสถานการณ์ฯ

๒. การรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน เพื่อให้ได้ข้อมูล รายละเอียดที่ครบถ้วน

๓. ประสานข้อมูลด้านการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยนำเสนอให้ทุกภาคส่วนมีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะต่อร่างรายงานฯ เพื่อปรับปรุงให้รายงานดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คณะผู้รับผิดชอบในการจัดทำรายงานได้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในพื้นที่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยมีการประชุมพบปะกับเครือข่ายองค์กรชุมชนทางภาคเหนือ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๒-๑๓ กันยายน ๒๕๕๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๕-๑๖ กันยายน ๒๕๕๓ ภาคใต้ตอนบน ที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ ๒๑-๒๒ กันยายน ๒๕๕๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๑๙-๒๐ กันยายน ๒๕๕๓ และภาคตะวันออกที่จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา และลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายพื้นที่ เพื่อนำมาประมวลเป็นรายงาน และเป็นข้อมูลในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนต่อไป

ในการนี้ กสม. ได้จัดให้มีการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างรายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อมูลเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะต่อร่างรายงานฯ เพื่อความครอบคลุมและสมบูรณ์ของรายงานฯ ก่อนที่จะเผยแพร่ต่อสาธารณชน

บทที่ ๒

หลักการ แนวคิด
และมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน

ในการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามรายงานฉบับนี้ ได้พิจารณาตามหลักการแนวคิด และมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ทั้งมาตรฐานระหว่างประเทศและมาตรฐานภายในประเทศ โดยเฉพาะมาตรฐานทางกฎหมายที่จะเป็นตัวชี้วัดสถานะสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยได้ใช้แนวทางที่ได้เสนอไว้ในรายงานฉบับก่อนหน้า (ช่วงปี ๒๕๔๔-๒๕๔๖ และ ๒๕๔๗-๒๕๕๐) และนำมาพิจารณาเพื่อประเมินสถานการณ์ และเสนอแนะแนวทางที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ให้เป็นไปตามหลักการและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน

๑. หลักการและแนวคิด

สถานะของสิทธิมนุษยชนในแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติและความเข้าใจของรัฐและผู้คนในสังคมนั้นๆ ในเรื่องสิทธิมนุษยชน จากการทำหน้าที่ของกสม. ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนบางส่วนยังมีความเชื่อว่า สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่แปลกแยกในสังคมไทย เป็นสิ่งแปลกปลอม เป็นแนวคิดที่นำเข้ามาจากตะวันตก และไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม วิธีคิดดังกล่าวขัดแย้งกับธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนเกิดมาเสรี พร้อมกับสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบ มนุษย์ย่อมต้องการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยปราศจากความหวาดกลัว มีชีวิตที่ดีพร้อมด้วยปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิด ความเห็น ตัวตน และเสรีภาพในเชื่อที่แต่ละคนเห็นว่าจะจะเป็นเครื่องมือเหนียวในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข ดังนั้น สิทธิจึงเป็นคุณค่าพื้นฐานทางสังคมที่มนุษย์ทุกคนพึงมีร่วมกัน ไม่ได้เป็นคุณค่าหรือแนวความคิดที่แปลกแยกจากความเป็นมนุษย์ ไม่ได้เป็นสิ่งแปลกแยกในสังคมแต่อย่างใด

แม้ว่าในทางปฏิบัติ ไม่ได้มีการแบ่งสิทธิมนุษยชนออกเป็นประเภทต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์ และการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่ผ่านมาได้มีการจำแนกสิทธิมนุษยชนออกเป็น ๓ ยุค (generations) ตามพัฒนาการของแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

สิทธิมนุษยชนยุคแรก (First-generation human rights) เป็นสิทธิที่เกี่ยวกับเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่จะป้องกันบุคคลจากการใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขตของรัฐ เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม เสรีภาพในการนับถือศาสนา และสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น สิทธิกลุ่มนี้ที่มีมาจากพัฒนาการทางการเมืองในยุโรปและมีปรากฏในเอกสารทางประวัติศาสตร์ เช่น ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนและพลเมือง (Declaration on the Rights of Man and of Citizen) ของฝรั่งเศสที่มีการจัดทำขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ต่อมา สิทธิเหล่านี้ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปในระดับระหว่างประเทศและพัฒนาไปเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ดังเห็นได้จากกรณีที่สหประชาชาติได้บัญญัติสิทธิดังกล่าวไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับการรับรองเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๑ และในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ได้มีการจัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๔

สิทธิมนุษยชนในยุคที่สอง (Second-generation human rights) เป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมซึ่งเริ่มได้รับการยอมรับจากประเทศต่างๆ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ สิทธิมนุษยชนในยุคที่สองนี้มีลักษณะเป็นสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นสิทธิที่ประกันว่า พลเมืองทุกคนและทุกกลุ่มจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เช่น สิทธิในการมีงานทำ สิทธิในที่อยู่อาศัยและบริการด้านสุขภาพ สิทธิในการได้รับสวัสดิการสังคม เป็นต้น สิทธิมนุษยชนในยุคที่สองนี้ได้รับการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติเช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชนในยุคแรก และได้พัฒนาไปเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ หลังจากที่ได้มีการจัดทำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งได้รับการรับรองโดยสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๙ พัฒนาการของแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนในยุคที่สองนี้ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐในเรื่องสิทธิมนุษยชนว่า รัฐมีหน้าที่ในการเคารพ ส่งเสริม และทำให้สิทธิมนุษยชนเกิดผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ เท่าที่ทรัพยากรของแต่ละรัฐจะเอื้ออำนวย

สิทธิมนุษยชนในยุคที่สาม (Third-generation of human rights) เป็นสิทธิที่นอกเหนือไปจากสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางสังคมที่กล่าวถึงในยุคแรกและยุคที่สองข้างต้น สิทธิมนุษยชนในยุคที่สามประกอบด้วยสิทธิประเภทต่างๆ ที่มีการวางหลักการไว้ในปฏิญญาและเอกสารระหว่างประเทศหลายฉบับ แต่ยังไม่มียกบังคับใช้ในทางกฎหมายกับรัฐบาลประเทศต่างๆ สิทธิมนุษยชนในยุคที่สาม เช่น สิทธิในการพัฒนาตามที่ปรากฏในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในเรื่องดังกล่าวที่ได้รับการรับรองโดยสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๙ ซึ่งกล่าวถึงสิทธิของประชาชนทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและการกระจายผลของการพัฒนาไปยังคนกลุ่มต่างๆ อย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังมีปฏิญญาสตอกโฮล์ม และปฏิญญาริโอ พ.ศ.๒๕๑๕ และพ.ศ.๒๕๓๕ ที่เป็นผลของการประชุมสหประชาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่กล่าวถึงสิทธิในการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นต้น

มีการมองว่าสิทธิต่างๆ อาจไม่สามารถพัฒนาไปพร้อมๆ ได้ เช่น หากต้องการส่งเสริมสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม อาจจำเป็นต้องจำกัดสิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมืองบางอย่าง เช่น การที่ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การรวมตัวกัน อาจไม่เอื้อต่อการดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง อาจส่งผลให้สังคมวุ่นวายไร้ระเบียบ เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม เพราะไม่เอื้อต่อบรรยากาศการลงทุน แต่ในความเป็นจริง สิทธิแต่ละประเภทล้วนเชื่อมโยงกัน ในสังคมประชาธิปไตยย่อมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ มีเสียง และมีส่วนร่วมได้ คุณภาพของการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับความเป็นอยู่และสุขภาวะที่ดี ได้รับการศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนและเท่าเทียมกัน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนในชุมชนและสังคม ความขัดแย้งระหว่างรัฐและประชาชนจะลดลง และการเมืองก็จะมีเสถียรภาพมากขึ้น

ในฐานะปัจเจกบุคคลถือว่า มนุษย์เป็นเจ้าของสิทธิ ผู้ทรงสิทธิ และต่างก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่มนุษย์ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว หากต้องอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มนุษย์แต่ละคนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย ในขณะเดียวกัน สิทธิบางอย่างเป็นสิทธิที่มีร่วมกัน เช่น สิทธิในภาษา วัฒนธรรม สิทธิในทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งต้องดำรงรักษาร่วมกัน ไม่ได้เป็นของบุคคลหนึ่งบุคคลใด สิทธิร่วมกันดังกล่าวนี้มีความสำคัญและนับวันจะสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสิทธิชุมชน การที่รัฐเลือกแนวทางการพัฒนาแบบเสรีนิยม และให้ความสำคัญกับตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความทันสมัย จึงละเลยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต และสิทธิชุมชน

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสองระดับ คือ **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับปัจเจก** ในกรณีที่มีความขัดแย้งหรือมีปัญหาละเมิดซึ่งกันและกัน หน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ตรวจสอบ และนำผู้ละเมิด/ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และ **ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน** ด้วยเหตุที่รัฐมีหน้าที่ต้องดูแลคุ้มครองประชาชน ในขณะที่รัฐมีทั้งอำนาจในทางการเมือง กฎหมาย จึงมีโอกาและช่องทางที่จะละเมิดสิทธิของประชาชนได้มากกว่าระหว่างประชาชนด้วยตนเอง การตรวจสอบรัฐโดยรัฐเอง อาจมีปัญหาว่าประชาชนจะได้รับความเป็นธรรมมากนักน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่ภาคประชาชนยังไม่เข้มแข็ง และมีข้อจำกัดในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

อย่างไรก็ตาม ในทางกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอยู่ ๓ ประการ คือ

- * การเคารพสิทธิของประชาชน (Obligation to respect) โดยไม่เข้าไปแทรกแซงการใช้สิทธิของประชาชน
- * การคุ้มครองสิทธิของประชาชน (Obligation to protect) ไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิ โดยบุคคลที่สาม และโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง
- * การทำให้สิทธิเกิดผลในทางปฏิบัติ (Obligation to fulfill) โดยการมีมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้หรือได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น การสร้างกรอบทางกฎหมายและนโยบาย การสร้างกลไกต่าง ๆ เพื่อรองรับสิทธิ และส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักรับรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนแก่ภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

นอกจากนี้ หน้าที่ดังกล่าวยังได้รับการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในอื่น ๆ ดังนั้น การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนจึงต้องพิจารณาถึงการปฏิบัติตามพันธกรณีหรือหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชนด้วย

๒. มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๑ มาตรฐานตามกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมระหว่างประเทศในกรอบสหประชาชาติ ปัจจุบันมีสนธิสัญญาที่ถือกันว่าเป็นสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน ๔ ฉบับ ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้ว รวม ๗ ฉบับ คือ

- (๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง
- (๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- (๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- (๔) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประตบิตต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- (๕) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประตบิตทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
- (๖) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประตบิตหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยศักดิ์ศรี
- (๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

นอกจากนั้น ประเทศไทยยังเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาข้างต้น บางฉบับ ได้แก่ พิธีสารเลือกรับภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประตบิตต่อสตรีในทุก รูปแบบ (เมื่อปี ๒๕๔๓) และพิธีสารเลือกรับสองฉบับภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (เมื่อปี ๒๕๔๙)

อย่างไรก็ตาม ในการเข้าเป็นภาคีกติกาและอนุสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ไทยได้ตั้งข้อสงวนและถ้อยแถลงตีความในบางข้อบทของกติกาหรืออนุสัญญาเพื่อตีกรอบให้ กติกาหรืออนุสัญญานั้น ๆ มีผลบังคับใช้กับไทยเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายภายใน ซึ่งบางประเทศมองว่า เป็นการลดทอนผลของกติกาหรืออนุสัญญาในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ที่ผ่านมา ไทยได้มีการ ถอนข้อสงวนบางข้อ แต่จนถึงปลายปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยยังคงยืนยันข้อสงวนและถ้อยแถลงตีความ ไว้ในหลายส่วน คือ การแถลงตีความและการตั้งข้อสงวนอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกประตบิต ทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ตั้งข้อสงวนใน มาตรา ๔ วรรค ก, วรรค ข, วรรค ค, และข้อ ๒๒) และได้ทำ ถ้อยแถลงตีความทั่วไปว่า “รัฐบาลไทยจะไม่ตีความหรือใช้บทบัญญัติใดๆ ที่ปรากฏในอนุสัญญาเป็น พันธกรณีที่เกินกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายภายในได้บัญญัติไว้ และการ

ตีความหรือใช้บทบัญญัติดังกล่าว จะจำกัดหรือเป็นไปตามตราสารด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ ที่ไทยเป็นภาคี”

นอกจากนั้น ประเทศไทยยังคงการแถลงตีความในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง (Right of Self-Determination) ที่ระบุไว้ในภาค ๑ ข้อ ๑ ของกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ว่าไทยตีความหมายของสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองตามที่ปรากฏในปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ กล่าวคือ สิทธิดังกล่าวไม่ได้เป็นการ “อนุญาตให้มีการกระทำใดๆ ที่จะมีส่วนกระทบต่อบูรณภาพแห่งดินแดน” เฉพาะฉบับหลังนี้ ประเทศไทยยังมีการทำถ้อยแถลงตีความใน มาตรา ๖ วรรค ๕ มาตรา ๙ วรรค ๓ และมาตรา ๒๐ วรรค ๑ อีกด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รัฐบาลได้ตั้งข้อสงวนในข้อ ๗ เรื่องสิทธิของเด็กที่จะได้รับการจดทะเบียนเกิดและได้รับสัญชาติ อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ ได้มีการพิจารณาและรับรองพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ ให้จดทะเบียนเกิดแก่เด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย ไม่ว่าเด็กนั้นจะมีสถานะทางกฎหมายหรือไม่ ทำให้ไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น^๑ นอกจากนี้ ไทยได้ตั้งข้อสงวนใน ข้อ ๒๒ เรื่องสถานะของเด็กผู้ลี้ภัย โดยระบุว่า ประเทศไทยจะถือปฏิบัติตามกฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก อีกทั้งได้มีการทำถ้อยแถลงตีความพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการใช้เด็กเป็นทหาร ซึ่งโดยสาระเน้นที่การเกณฑ์ทหาร การฝึกรักษาดินแดน (ร.ด.) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา การเกณฑ์ทหารในยามสงคราม และการห้ามองค์กรที่ไม่ใช่รัฐเกณฑ์ทหารหรือมีกองกำลังทหาร

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังคงข้อสงวนใน ข้อ ๑๖ ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเสมอภาคในครอบครัว และข้อ ๒๙ ว่าด้วยการยอมรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในการตีความและการระงับข้อพิพาท

แม้ว่ารัฐบาลไทยจะยังคงข้อสงวนบางข้อในกติกาหรืออนุสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนบางฉบับไว้ แต่นอกเหนือไปจากข้อสงวนและถ้อยแถลงตีความที่ระบุไว้ข้างต้นแล้ว ประเทศไทยได้ยอมรับพันธกรณีหลักๆ ที่ระบุไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับ พันธกรณีดังกล่าว ได้แก่ การเสนอรายงานต่อคณะกรรมการประจำกติกาหรืออนุสัญญาแต่ละฉบับของสหประชาชาติ ทั้งรายงานฉบับแรก (Initial Report) และรายงานรอบฉบับต่อๆ ไปที่ต้องเสนอเป็นระยะๆ (Periodic report) โดยในรายงาน ไทยจะต้องชี้แจงมาตรการทั้งทางกฎหมายและนโยบายที่ได้ดำเนินการเพื่อมารองรับสิทธิต่างๆ ที่ประเทศไทยยอมรับตามกฎหมาย รวมถึง การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีในกติกาและอนุสัญญาแต่ละฉบับที่ไทยเป็นภาคี

๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ เห็นชอบให้ไทยถอนข้อสงวนในข้อ ๗ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และรัฐบาลไทยได้แจ้งการถอนข้อสงวนดังกล่าวไปยังสหประชาชาติแล้ว โดยการถอนข้อสงวนของไทย มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

ในส่วนของอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงาน ประเทศไทยได้เป็นภาคีอนุสัญญาที่มีการจัดทำภายใต้องค์การแรงงานระหว่างประเทศ รวม ๑๔ ฉบับ ฉบับล่าสุดคืออนุสัญญาหมายเลข ๑๕๙ ว่าด้วยการอบรมฟื้นฟูแรงงานและการจ้างงาน (สำหรับผู้มีความพิการ) ซึ่งรัฐบาลไทยให้สัตยาบัน เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ รัฐบาลไทยประกาศถอนตัว ๑ ฉบับ คือ อนุสัญญาหมายเลข ๑๒๓ ว่าด้วยอายุขั้นต่ำ (สำหรับการทำงานใต้ดิน) ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยอายุขั้นต่ำหมายเลข ๑๓๘ ซึ่งกำหนดอายุขั้นต่ำที่ครอบคลุมการทำงานในทุกสภาวะในวันเดียวกัน (๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗)

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังยอมรับผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศอีกหลายฉบับ เช่น กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยมนุษยธรรม และได้ยอมรับหลักการสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในปฏิญญาต่างๆ ในระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประเทศไทยและสมาชิกอื่นในภูมิภาคอาเซียนให้การรับรองนับแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ได้แก่ ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีในทุกรูปแบบ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก และปฏิญญาสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ แม้ว่าหลักการตามปฏิญญาเหล่านี้จะไม่มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมาย แต่ประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว และล่าสุดคือ การรับรองกฎบัตรอาเซียน ซึ่งมีผลผูกพันกับประเทศสมาชิก โดยมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ กฎบัตรอาเซียนมีหลักการและเป้าหมายที่ให้ความสำคัญกับการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ อาเซียนยังได้มีการมีการจัดตั้งกลไกเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค ได้แก่ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอาเซียน (ASEAN Inter-governmental Commission on Human Rights - AICHR) ซึ่งจัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๒ ตามมาตรา ๑๔ ของกฎบัตรอาเซียน และคณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิสตรีและเด็ก (ASEAN Commission on the Rights of Women and Children) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (พ.ศ.๒๕๔๗-๒๕๕๓)

๒.๒ สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ

สำหรับภายในประเทศแล้ว รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และได้มีการบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ และ ๕ ให้ความสำคัญคุ้มครองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยในหมวดที่ ๓ ซึ่งมี ๑๓ ส่วน และถือว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการรับรองอย่างกว้างขวางด้วยเช่นกัน ในส่วนที่ ๑ บททั่วไป มาตรา ๒๘ ระบุว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น” กับระบุเพิ่มเติมไว้ในวรรค ๒ ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ

ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” นอกจากนั้น ยังรับรองความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะโดยพื้นฐานใด รวมถึงสภาพร่างกายหรือสุขภาพ สิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการทางสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม สิทธิชุมชน และสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม รัฐมีอำนาจตามกฎหมายที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญในหลายมาตรา เช่น มาตรา ๓๒ มาตรา ๖๔ เป็นต้น ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ นอกจากรัฐธรรมนูญแล้วยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นที่กฎหมายที่มีผลถึงการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคล และหรืออาจขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรายละเอียดในบทที่ ๓

๓. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

รายงานฉบับนี้มุ่งเน้นที่จะนำเสนอสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ซึ่งครอบคลุม ๔ รัฐบาล คือ ช่วงปลายของรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (จนถึงปลายมกราคม ๒๕๕๑) รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช (กุมภาพันธ์-ตุลาคม ๒๕๕๑) รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๑) และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (ตั้งแต่ธันวาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา)

รัฐบาลที่บริหารประเทศในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ แม้จะมีนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนที่ไม่ค่อยชัดเจนนัก เช่น ในสมัยที่ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ โดยเน้นเศรษฐกิจพอเพียง และเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา รวมถึงการสมานฉันท์ แผนแม่บทพัฒนาการเมือง โดยการจัดตั้ง “สภาพัฒนาการเมือง” การจัดทำแผนแม่บทการใช้ทรัพยากรสื่อสารของชาติ และการส่งเสริมเสรีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนและความรับผิดชอบต่อสังคม การส่งเสริมบทบาทขององค์กรภาคเอกชนและภาคประชาชน การพิทักษ์สิทธิและประชาธิปไตย การให้หลักประกันแก่แรงงานและสวัสดิการแรงงานในนโยบายด้านสังคมได้ระบุถึงชุมชนท้องถิ่น การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูประบบการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมและประชาธิปไตย ซึ่งได้มีการดำเนินการตามนโยบายในการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมือง การออกพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐

สำหรับนโยบายที่นายสมัคร สุนทรเวช ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ มีนโยบายหลายส่วนที่คล้ายคลึงกับและ/หรือต่อเนื่องจากรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านเศรษฐกิจ การปฏิรูปในด้านต่างๆ ส่วนที่มีความแตกต่างออกไป ได้แก่ การยืนยันในพันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐบาลไทยที่มีต่อสหประชาชาติและประชาคมระหว่างประเทศ โดยได้มีการระบุถึงพันธกรณีของไทยต่อกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน รวมถึงการระบุในภาคผนวกในเรื่องการตรวจหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒ และฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้น

รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอนโยบายหลัก ๘ ด้าน นโยบายเร่งด่วน ๑๖ ด้าน และนโยบายย่อยอีก ๑๔ ด้าน โดยนโยบาย ๘ ด้านหลัก ประกอบด้วย ๑) นโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในปีแรก ๒) นโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ ๓) นโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ๔) นโยบายด้านเศรษฐกิจ ๕) นโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๖) นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม ๗) นโยบายต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และ ๘) นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเป็นการสานต่อนโยบายของนายสมัคร สุนทรเวช

สำหรับรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้นำเสนอนโยบายเร่งด่วนในการนำประเทศไทยให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก แก้ไขวิกฤตทางสังคมที่มีความแตกแยกและพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยุติวิกฤตทางการเมือง และปฏิรูปการเมืองให้มีความมั่นคงตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยพื้นฐานของความถูกต้อง ยุติธรรม และความยอมรับของทุกภาคส่วน

บทที่ ๓

ภาพรวมสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒

ในช่วง ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๔๘ จนถึงการประชุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กรณีการขายหุ้นโทรคมนาคม บริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด โดยไม่ชำระภาษีรายได้จำนวนหลายหมื่นล้านบาท และการบริหารประเทศที่มีลักษณะมีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ของรัฐ (Conflict of Interests) ที่เริ่มขยายตัวอย่างกว้างขวาง เมื่อต้นปี พ.ศ.๒๕๔๙ การก่อตั้งกลุ่มประชาชนในนาม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ได้เปิดประเด็นต่อต้านการกระทำอันมิชอบของนายกรัฐมนตรีและรัฐบาล มีการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในหลายพื้นที่ทั่ว กทม. จนเกิดการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล ในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข หรือ คปค. ที่เปลี่ยนชื่อมาเป็น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ในภายหลัง ภายใต้การนำของ พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการกองทัพบกในขณะนั้น และพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และจัดตั้งรัฐบาลขึ้นทำหน้าที่บริหารประเทศ จากนั้นได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และได้มีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ปรากฏว่า พรรคพลังประชาชน ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง และนายสมคิด สุนทรเวช ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้มีการชุมนุมประท้วงที่มีการขยายตัวถึงขั้นปิดล้อมทำเนียบรัฐบาลและบุกเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลในที่สุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติ รับรองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง แต่การตรากฎหมายหรือจัดตั้งกลไกในการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในหลายมาตรายังไม่มีการดำเนินการและไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร โดยเฉพาะการจัดตั้ง องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง และการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ไม่แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ซึ่งมาตรา ๓๐๓ วรรคหนึ่ง

บัญญัติว่า “ในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด (๑)...และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตาม มาตรา ๒๕๖ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ตาม มาตรา ๑๗๖” ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่สามารถปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะการเสนอเรื่องและการฟ้องคดีต่อศาลที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดที่จำเป็นและใช้เป็นฐานอำนาจในการออกระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

นอกจากนั้น ความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่ฝังรากลึกมานานและส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง ปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนเชิงโครงสร้าง ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาตนเองได้อย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายหรือการใช้นโยบายการกระจายอำนาจที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ไม่สามารถแก้ไขปัญหาและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นได้ ที่ผ่านมา แม้รัฐบาลได้สนับสนุนกระบวนการปฏิรูปประเทศไทยที่ริเริ่มจากภาคประชาสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำทางสังคม แต่ก็ยังไม่มีผลเป็นรูปธรรม

แม้ว่าประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ๗ ฉบับ รวมทั้งได้ให้คำมั่นที่จะส่งเสริมสิทธิมนุษยชนโดยการปรับปรุงกฎหมาย สร้างความตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมระบบยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มคนชายขอบ แต่การดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติยังมีความล่าช้าและไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร โดยเฉพาะการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาหลายเรื่องให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม แม้ว่าจะจะมีการแก้ไขและตรากฎหมายที่คุ้มครองสิทธิขึ้นใหม่หลายฉบับแล้วก็ตาม ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นผลอย่างจริงจัง การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนยังเป็นปัญหา ทั้งในส่วนของ การดำเนินคดีอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม การเยียวยาผู้เสียหาย การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยเฉพาะกรณีการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมจากนโยบายปราบปรามยาเสพติด การสร้างความตระหนักให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการเคารพสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศ และการดูแลคุ้มครองกลุ่มบุคคลที่เสี่ยง โดยเฉพาะเด็กและสตรี ต่อการถูกละเมิดสิทธิจากความรุนแรงและการค้ามนุษย์ แรงงานข้ามชาติ คนไร้รัฐ ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน และผู้อพยพ

นอกจากนี้ รัฐบาลได้มีนโยบายและแผนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาตั้งแต่ ปี ๒๕๔๔ แต่หน่วยงานต่าง ๆ ขาดการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากไม่มีกลไกของรัฐบาลที่มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามประเมินผล และไม่มีมาตรการลงโทษแก่หน่วยงานที่ละเลยไม่ดำเนินการ ในปี ๒๕๕๒ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมได้จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๖) โดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐ ๒๐ หน่วยงาน จัดทำแผนปฏิบัติการและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้ได้อย่างจริงจัง

จากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ พบว่า มีสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สภาพภาพรวมของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญได้ ดังต่อไปนี้

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เหตุการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สาเหตุของปัญหาเกิดจากเงื่อนไข ๓ ประการ ได้แก่ (๑) เงื่อนไขเชิงบุคคล คือ การใช้อำนาจทางการปกครองเกินขอบเขต การใช้ความรุนแรงของผู้ก่อความไม่สงบและการตอบโต้ฝ่ายรัฐด้วยความรุนแรง (๒) เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง คือ ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมและความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ และ (๓) เงื่อนไขทางวัฒนธรรม คือ ลักษณะเฉพาะของศาสนาและชาติพันธุ์ของประชาชนในพื้นที่ นับตั้งแต่ ปี ๒๕๔๗ ถึง ปี ๒๕๕๒ มีเหตุการณ์ความรุนแรงของสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้น รวม ๙,๕๖๔ ครั้ง โดยในปี ๒๕๕๑ มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ๑,๒๘๕ คน แต่ในปี ๒๕๕๒ มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ๑,๖๕๑ คน โดยทิศทางและแนวโน้มสถานการณ์ในปี ๒๕๕๒ มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา^๒ ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงมีทั้งประชาชนที่นับถือทั้งศาสนาพุทธและอิสลาม และเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน

๒ ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี, สรุปกฎหมายได้ : พลวัตการก่อความไม่สงบกับการสร้างจิตรกรรมของการก่อความรุนแรง ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รัฐบาลได้ประกาศใช้กฎหมายพิเศษ ๓ ฉบับ เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการควบคุมและแก้ไขปัญหาความรุนแรง ได้แก่ (๑) พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ (๒) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ และ (๓) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ แม้ว่าการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นความพยายามของรัฐในการอำนวยความสะดวกในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน แต่การบังคับใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่เป็นระยะเวลานานได้ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างกว้างขวางโดยไม่มีกลไกการตรวจสอบที่เหมาะสม เช่น อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยและการสอบสวนที่นานกว่าปกติ การไม่แจ้งสถานที่ควบคุมตัว การไม่อนุญาตให้พบญาติและทนาย การควบคุมตัวและการปฏิบัติต่อเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และการละเว้นโทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

กสม. ได้รับข้อร้องเรียนทั้งการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการถูกจับกุมคุมขัง การใช้กำลังเกินกว่าเหตุ การซ้อมทรมาน การบังคับให้เป็นบุคคลสูญหาย ซึ่งมีกรณีสำคัญ เช่น การสูญหายของนายสมชาย นีละไพจิตร ทนายความมุสลิม เหตุการณ์ความรุนแรงที่มีสียัดกรือเซะ และที่อำเภอตากใบ เมื่อปี ๒๕๔๗ กรณี นายยะผา กาแข็ง ถูกซ้อมทรมานจนเสียชีวิต เมื่อปี ๒๕๕๑ และการซ้อมทรมานกรณีอื่นๆ ที่มีการร้องเรียนมายัง กสม. จนถึงปี ๒๕๕๓ จำนวน ๓๔ กรณี ที่ผ่านมากลไกกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างล่าช้า รัฐแทบไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้เลย และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน

กสม. เห็นว่า การใช้กฎหมายพิเศษเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้น จึงสนับสนุนให้รัฐบาลยกเลิกการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ ที่จังหวัดสงขลา และอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี และหวังว่ารัฐบาลจะพิจารณายกเลิกการใช้กฎหมายพิเศษดังกล่าวในพื้นที่อื่นๆ และจำกัดให้มีการใช้กฎหมายพิเศษเท่าที่จำเป็น

ปัญหาเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ โดยกำหนดเงื่อนไขการจำกัดเสรีภาพไว้ว่า จะทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อคุ้มครองความสะอาดของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ ประชาชนไทยโดยทั่วไปมีโอกาสใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ทั้งการคัดค้านนโยบายรัฐบาลและการเรียกร้องการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากรัฐ

ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ มีสถานการณ์ทางการเมืองที่สะท้อนให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมา ได้มีการชุมนุมทางการเมืองที่มีผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมากหลายครั้ง โดยในปี ๒๕๕๑ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ได้ชุมนุมอย่างยืดเยื้อเป็นเวลา ๑๙๓ วัน มีการขับไล่รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ มีการยึดสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ ตลอดจนการปิดล้อมรัฐสภา จนทำให้มีการสลายการชุมนุมและมีผู้เสียชีวิต ๒ คน เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ หลังจากนั้น มีการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ระหว่างวันที่ ๘-๑๔ เมษายน ๒๕๕๒ เพื่อขับไล่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ทำให้รัฐบาลร่วมกับที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน หรือเวทีอาเซียนซัมมิท ที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา ต้องประกาศเลื่อนการประชุมออกไป ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ภาพลักษณ์ และเกียรติภูมิของประเทศไทย รวมทั้งด้านการท่องเที่ยว รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๒ และได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงดังกล่าวในวันเดียวกัน เมื่อได้ดำเนินการอารักขาคุ้มครองผู้นำประเทศอาเซียนและประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ระดับสูงและผู้เข้าร่วมประชุมของทุกประเทศเดินทางกลับเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้น ได้เกิดการชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพฯ และหลายจังหวัด จนรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และบางอำเภอของ

จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อย แม้รัฐบาลได้ชี้แจงว่า เจ้าหน้าที่ได้ใช้มาตรการจากเบาไปหาหนักในการควบคุมและสลายการชุมนุม แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุมได้ โดยได้มีการยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ จากข้อมูลของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ณ วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ มีผู้บาดเจ็บ ๑๓๕ ราย เสียชีวิต ๒ ราย

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในบางประการ ซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และแม้สามารถกระทำได้ตามมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว กสม. ได้ออกแถลงการณ์หลายฉบับเพื่อแสดงความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น โดยเรียกร้องให้ทุกฝ่ายยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและหลักการสิทธิมนุษยชน ไม่ใช้ความรุนแรงใดๆ พร้อมทั้งชี้แจงถึงจุดยืนและบทบาทของ กสม. และแสดงความเสียใจในความสูญเสียชีวิตของพี่น้องประชาชนผู้บริสุทธิ์

นอกจากการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐยังได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ควบคุมการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งการปิดเว็บไซต์และสถานีวิทยุชุมชน ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง มีการจับกุมดำเนินคดีหลายกรณี การควบคุมการเสนอข้อมูลข่าวสารโดยอยู่ในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการเสนอความคิดเห็น เช่น สื่อต้องระมัดระวังในการนำเสนอข่าว เป็นต้น

การริเริ่มให้ตรากฎหมายที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชุมนุมที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญจะเป็นเครื่องมือที่จะสร้างดุลยภาพระหว่างการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรวมตัวและแสดงความคิดเห็นกับการใช้อำนาจของรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น แต่ร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะที่เสนอโดยรัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการควบคุมมากกว่าการรับรองและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

ปัญหาสิทธิชุมชนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และที่ดินที่เป็นธรรมและยั่งยืน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้รับรองสิทธิของชุมชนในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดการ บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพได้อย่างปกติ ซึ่งมีความสำคัญในวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในชนบทไทยที่ผ่านมา รัฐได้เข้าไปบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงยาวนานต่อวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นมาแต่เดิม เช่น กรณีป่าชุมชน หรือการที่รัฐเข้าไปใช้ที่ดิน หรือออกเอกสารสิทธิที่ดินแก่เอกชนเพื่อเข้าไปทำประโยชน์ทับซ้อนบริเวณที่มีราษฎรทำกินมาแต่เดิม เป็นต้น นอกจากนี้ นโยบายรัฐบาลที่เน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิถีการดำรงชีวิตและสุขภาพของประชาชนและชุมชนในเขตพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมอย่างรุนแรง หรือเป็นที่ตั้งของโครงการขนาดใหญ่

แม้ว่ารัฐธรรมนูญได้ประกันสิทธิชุมชนและประกันสิทธิในกระบวนการ (procedural rights) ที่ให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนดำเนินการในการเคารพสิทธิของประชาชนและชุมชน เช่น การได้รับข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เป็นต้น แต่รัฐบาลกลับเพิกเฉยล่าช้า ไม่ออกกฎระเบียบหรือจัดให้มีกลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิตามที่รัฐธรรมนูญรับรองได้ ในช่วงปี ๒๕๕๒ เป็นช่วงเวลาที่การใช้สิทธิเรียกร้องของภาคประชาชนในกรณีมาบตาพุดมีความเข้มข้นมากขึ้น โดยมีปัจจัยต่างๆ ได้แก่ *ปัจจัยแรก* คือ ผลคำพิพากษาของศาลปกครองระยอง ในคดีหมายเลขแดง ที่ ๓๒/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศให้ท้องที่เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด และบริเวณใกล้เคียงเป็นเขตควบคุมมลพิษ *ปัจจัยที่สอง* คือ การฟ้องคดีมาบตาพุดเป็นคดีที่สองต่อศาลปกครองกลางว่า หน่วยงานของรัฐ ๘ แห่ง ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ *ปัจจัยที่สาม* คือ เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒ ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๙๐๘/๒๕๕๒ ให้ระงับโครงการที่กำลังดำเนินการในพื้นที่มาบตาพุด จำนวน ๑๖ โครงการ ไว้เป็นการชั่วคราว การใช้สิทธิทางศาลดังกล่าว นำมาสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจและบรรยากาศการลงทุนในวงกว้าง ทำให้ประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในคดีมาบตาพุดได้รับการยกระดับจาก “ระดับพื้นที่เฉพาะ” สู่ “ระดับชาติ” ซึ่งในเรื่องนี้ รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือที่เรียกว่า “คณะกรรมการร่วมสี่ฝ่าย” มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน นอกจากนี้ ผู้นำของชุมชนที่ต่อสู้กับโครงการขนาดใหญ่ถูกข่มขู่คุกคาม และบางรายถูกทำร้ายจนเสียชีวิต และรัฐยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้

ปัญหาการค้ามนุษย์

การที่ไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ สตรี เด็ก และแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าผ่านแนวพรมแดนที่ติดต่อกัน และตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะธุรกิจทางเพศ รวมถึงสตรีและเด็กไทยที่มาจากครอบครัวยากจน และชนกลุ่มน้อยซึ่งถูกหลอกลวงให้ค้าบริการทางเพศในไทยหรือถูกส่งไปประเทศอื่น รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญในการแก้ไขปัญหา โดยระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ มีการดำเนินคดีตามกฎหมายดังกล่าว ๑๓๗ คดี และมีมาตรการแก้ไขปัญหาทั้งการจัดทำแผนระดับชาติ การตั้งกลไกเพื่อบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่ส่วนกลางกับท้องถิ่น และการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ปัญหายังคงดำรงอยู่ และถูกวิจารณ์เกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการไม่นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

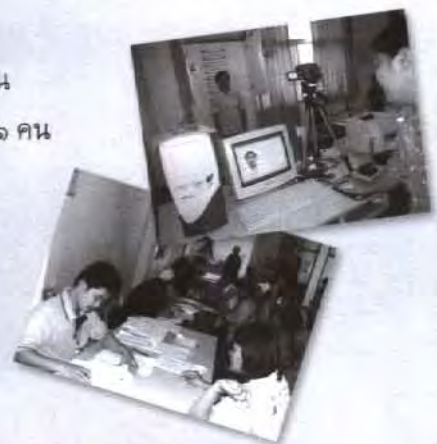
ในกรณีการค้ามนุษย์ที่เป็นแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่า ลาว กัมพูชา ซึ่งประมาณว่ามีมากถึง ๒ ล้านคน ที่เข้ามาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น แรงงานบางส่วนเสี่ยงต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าทั้งในประเทศต้นทางและประเทศผู้รับ และการถูกละเมิดสิทธิจากทั้งนายจ้างและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมเมื่อถูกจับกุม การไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานทั้งในเรื่องของค่าจ้าง เสรีภาพในการเดินทาง สภาพความเป็นอยู่และการทำงานที่เลวร้าย และการเข้าไม่ถึงการรักษาพยาบาล เป็นต้น

ในปี ๒๕๕๒ รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ดำเนินการจัดระบบจ้างแรงงานอพยพเข้าเมืองทั้งระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต ไม่กระทบต่อการจ้างแรงงานไทยและความมั่นคงของประเทศ เพื่อไม่ให้แรงงานเหล่านี้จะถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกขูดรีดจากกระบวนการค้ามนุษย์ โดยเน้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ดังนี้

๓๓ ต่อใบอนุญาตทำงานปี ๒๕๕๒

และการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว จำนวน ๑,๓๑๐,๖๙๐ คน

๓๓ ต่ออายุใบอนุญาตทำงานแรงงานต่างด้าว จำนวน ๓๘๒,๕๔๑ คน

๗๓ ขอรับใบอนุญาตทำงาน จำนวน ๑,๐๕๙,๕๘๗ คน

๗๔ ดำเนินการพิสูจน์สัญชาติเพื่อเปลี่ยนสถานะแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ให้เป็นแรงงานที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย จำนวน ๑๒๔,๑๗๖ คน โดยนำเข้า

แรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ จำนวน ๒๗,๑๘๗ คน

ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อตกลงที่รัฐบาลไทยได้ร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความ

ร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน (Memorandum of Understanding : MOU) กับประเทศพม่า ลาว

และกัมพูชา ซึ่งแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการทำทะเบียนประวัติจากกรมการปกครองแล้ว ต้องได้รับการ

ตรวจสุขภาพและเข้าระบบประกันสุขภาพ ซึ่งแรงงานต่างด้าวต้องชำระค่าธรรมเนียมเอง สำหรับ

บุตรของแรงงานต่างด้าว คณะรัฐมนตรีมีมติผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

เท่าที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้รับการผ่อนผันให้ทำงาน

ปัญหาสิทธิและสถานะบุคคลของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ผู้อพยพ คนไทยพลัดถิ่น และผู้หนีภัยจากการสู้รบ

ประเทศไทยมีกลุ่มคนไร้รัฐหรือคนที่มีปัญหาสถานะที่ทำให้ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ รัฐบาลมีนโยบายในการแก้ปัญหาของคนกลุ่มนี้ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ปี ๒๕๔๘ และมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่การให้สัญชาติแก่กลุ่มชาติพันธุ์ทางภาคเหนือ รวมถึง ผู้อพยพลาว กัมพูชา และเวียดนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่มีความก้าวหน้า นอกจากนี้ คนไทยพลัดถิ่นยังไม่ได้รับการคืนสัญชาติไทย จึงยังไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การเดินทาง การประกอบอาชีพ การศึกษา และการประกันสุขภาพ เป็นต้น

การสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนไทย-พม่า ทำให้มีชาวพม่าหลบหนีภัยการสู้รบเข้ามาในเขตไทยนับหมื่นคน รัฐบาลไทยได้ให้ที่พักพิงผู้หนีภัยเป็นการชั่วคราวให้การดูแลตามหลักมนุษยธรรม และส่งกลับเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย อย่างไรก็ตามมีรายงานข่าวว่า รัฐบาลได้ผลักดันผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนกลับประเทศ ทั้งที่สถานการณ์ยังไม่ปลอดภัยหลายครั้ง นอกจากนี้ ชนกลุ่มน้อยซึ่งหนีภัยการสู้รบเข้ามาในประเทศไทยมีความซับซ้อนมากขึ้น เพราะส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ เป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผลักดันออกนอกประเทศ ดังเช่นกรณีของชาวโรฮิงญาซึ่งหลบหนีเข้ามาในเขตน่านน้ำไทย โดยการขึ้นเรือเล็กและถูกผลักดันออกไปในสภาพที่เสี่ยงอันตรายต่อชีวิต

บทที่ ๔

สถานการณ์สิทธิมนุษยชน
ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒

ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ มีเหตุการณ์และกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยมากมายพอสมควร และมีกรณีร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก หลายกรณีเป็นเรื่องที่ได้มีการร้องเรียนมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เพื่อขอให้ตรวจสอบ และบางกรณี กสม. ได้หยิบยกเพื่อพิจารณาตรวจสอบ เพื่อเป็นการสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องให้กับการคุ้มครองปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน หลายเรื่องเป็นกรณีที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชน ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคงต้องติดตามอย่างใกล้ชิดและดำเนินการแก้ไขปัญหาล่วงไปโดยเร็ว เพื่อมิให้ปัญหาขยายตัวไปจนมีอาจแก้ไขเยียวยาได้อย่างทันที่และอาจกลายเป็นวิกฤตการณ์ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

สถิติการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒

ในปี ๒๕๕๑ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเรื่องที่ กสม. ได้หยิบยกเพื่อตรวจสอบสะสม รวม ๖๑๓ เรื่อง เฉลี่ยเดือนละ ๕๑ เรื่อง

ในปี ๒๕๕๒ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเรื่องที่ กสม. หยิบยกเพื่อตรวจสอบสะสม รวม ๗๒๓ เรื่อง เฉลี่ยเดือนละ ๖๐ เรื่อง เมื่อจำแนกเป็นรายเดือน พบว่า เดือนที่มีการรับเรื่องร้องเรียนและหยิบยกมากที่สุด คือ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๑๒๗ เรื่อง และเดือนที่มีการรับเรื่องร้องเรียนและหยิบยกน้อยที่สุด คือ เดือนธันวาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๒๗ เรื่อง

ประเภทสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และเรื่องที่ กสม. หยิบยกเพื่อตรวจสอบ ในปี ๒๕๕๑ ซึ่งมีจำนวน ๖๑๓ เรื่อง เมื่อจำแนกข้อมูลตามประเภทสิทธิ พบว่า เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเภทสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๔๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๓ รองลงมาเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกาย ๗๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๑ ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ๖๖ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๒ การละเมิดสิทธิชุมชน ๖๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒๖ สิทธิในการจัดการที่ดิน ๕๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔๒

สำหรับเรื่องที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และเรื่องที่ กสม. หยิบยกเพื่อตรวจสอบในปี ๒๕๕๒ ซึ่งมีจำนวน ๗๒๓ เรื่อง เมื่อจำแนกข้อมูลตามประเภทสิทธิที่มีการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า มีการกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเภทสิทธิในกระบวนการยุติธรรม สูงที่สุด จำนวน ๑๓๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๗ รองลงมาเป็นการกระทำการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกาย จำนวน ๑๒๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๐ และพบว่าการละเมิดสิทธิในการสื่อสารต่ำที่สุด จำนวน ๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๙

เมื่อพิจารณาข้อมูลการร้องเรียน ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ พบว่า มีสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ๕ กลุ่ม ดังนี้

๑. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
๒. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม
๓. สิทธิชุมชนในฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
๔. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม
๕. สถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา

๑. สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง

๑.๑ สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน และสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร

มาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้สิทธิในการจัดการคลื่นความถี่ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ดังกล่าว และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม

สถานการณ์ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ในด้านสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน และสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารมีทั้งความก้าวหน้าและถดถอย โดยภายหลังการรัฐประหาร มีการผ่านพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๕๑ ที่มีเนื้อหากระทบต่อสิทธิมนุษยชน คือ การให้อำนาจองค์กรอิสระสามารถสั่งระงับรายการที่กำลังออกอากาศได้ทันทีด้วยวาจา หากพบว่ารายการนั้นลามกอนาจาร ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือขัดต่อความมั่นคงสงบเรียบร้อย นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐยังให้สามารถร้องขอให้จัดรายการได้ในกรณีที่เกิดเหตุอุทกภัย เหตุฉุกเฉิน หรือเหตุความจำเป็นอื่นๆ

นอกจากนี้ การใช้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาจำกัดสิทธิในการสื่อสารของประชาชน โดยอ้างเหตุผลในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยอาจทำให้ถูกกล่าวหาได้ว่าใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง

ในกรณีสิทธิในการสื่อสารนั้น มีสถิติที่ระบุว่า กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ไอซีที) สั่งปิดเว็บไซต์และบล็อกไปแล้วไม่ต่ำกว่า ๓๐,๐๐๐ แห่ง โดยในปี ๒๕๕๐ ศาลมีคำสั่งให้ปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ จำนวน ๒ ยูอาร์แอล ปี ๒๕๕๑ จำนวน ๒,๐๗๑ ยูอาร์แอล ปี ๒๕๕๒ จำนวน ๒๘,๗๐๕ ยูอาร์แอล^๓

ในช่วง ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ มีการจับกุมและฟ้องคดีผู้เป็นเจ้าของเว็บบล็อก และเจ้าของกระทู้ ซึ่งถูกฟ้องในคดีความมั่นคงและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และศาลถูกมองว่า พิพากษาคดีอย่างรวบรัด ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยได้มีโอกาสชี้แจงตามสมควร หรือปรึกษานักกฎหมายเพื่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม แม้ว่าวัตถุประสงค์หลักของการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ คือ การรักษาภาพลักษณ์ของการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นการป้องกันการกระทำความผิด ก่อให้เกิดความเสียหาย แพร่เรื่องลามกอนาจาร หลอกลวง มากกว่าการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้ แต่มีข้อสังเกตว่าการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ บางครั้งขึ้นอยู่กับการบริหารงานของรัฐบาลว่าจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือไม่เพียงใด

๓ สาวตรี สุขศรี และคณะ, รายงานสถานการณ์ ควบคุม ปิดกั้น สื่อออนไลน์ ด้วยการอ้างกฎหมาย และแผนนโยบายแห่งรัฐไทย, โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (ไอลอร์), ธันวาคม 2553

๑.๒ สิทธิในข้อมูลข่าวสารของราชการ

สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นหลักประกันที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ และเป็นช่องทางที่นำไปสู่สิทธิในการมีส่วนร่วมในปกครองส่วนท้องถิ่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมตรวจสอบโครงการของรัฐหรือตรวจสอบการทุจริตได้อย่างถูกต้องรวมถึงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนจะตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ โดยไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารว่า รัฐกำลังทำโครงการอะไร มีนโยบายอย่างไร

สิทธิในการรับข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง มีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ในระบบสหประชาชาติ ขณะที่เนื้อหาตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ระบุถึงข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยและวิธีการเปิดเผย ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนดูได้ ทั้งนี้ ข้อมูลทุกชนิดประชาชนมีสิทธิขอได้ ยกเว้นเรื่องที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ และเรื่องนี้อาจเกิดความเสียหายต่อสถาบัน

๑.๓ สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย และสิทธิในการนำเสนอนโยบายสาธารณะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดว่า การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนจะต้องใช้ ๕๐,๐๐๐ รายชื่อ แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้ปรับแก้ลดลงมาเหลือ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบว่าไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ทำให้กระบวนการมีความรวดเร็วขึ้น

กฎหมายที่ประชาชนสามารถเข้าชื่อเสนอกฎหมายได้นั้น ต้องเป็นกฎหมายในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ข้อดีของการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน คือ ทำให้ภาคประชาชนมีโอกาสในการเป็นกรรมาธิการ ๑ ใน ๓ ของสมาชิกคณะกรรมาธิการทั้งหมด ทำให้มีส่วนผลักดันเนื้อหากฎหมายได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติค่อนข้างมาก โดยเฉพาะความล่าช้าของการตรวจสอบ เช่น การเสนอกฎหมายหลักประกันสุขภาพ ต้องใช้เวลาตรวจสอบรายชื่อนานถึง ๑๐ เดือน เหตุที่ล่าช้าเพราะรัฐสภาและคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้โปรแกรมฐานข้อมูลต่างกัน ในกรณีที่ถูกต้องความเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเงินต้องส่งไปให้นายกรัฐมนตรี และส่งต่อไปยังหน่วยงานในรัฐสภาพิจารณาว่าเห็นชอบหรือไม่ ซึ่งใช้เวลานานมาก ต้องติดตามทุกสัปดาห์ กรณีนี้จึงเป็นบทเรียนว่า ผู้เสนอร่างกฎหมายจะต้องกำหนดให้มีผู้ทำหน้าที่ติดตามผลการพิจารณาอย่างต่อเนื่อง

๑.๔ สิทธิในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง

การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถือเป็นกลไกใหม่ของภาคประชาชน ในการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน และการประพฤติมิชอบของนักการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดกระบวนการถอดถอนนักการเมืองมีอยู่ ๓ ช่องทาง

ช่องทางที่ ๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) หนึ่งในสี่เข้าชื่อกัน

ช่องทางที่ ๒ ประชาชนห้าหมื่นคนเข้าชื่อกัน

ช่องทางที่ ๓ ผู้เสียหายฟ้องร้องด้วยตนเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงเรื่องการเข้าชื่อถอดถอนไว้ในมาตรา ๑๖๕ แต่ลดจำนวนประชาชนที่เข้าชื่อลงจาก ๕๐,๐๐๐ คน เหลือ ๒๐,๐๐๐ คน ในการถอดถอนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการเริ่มต้นที่ทำให้ประชาชนสามารถดำเนินการไต่สวนได้ หากพบว่า มีมูลตามเหตุในการยื่นถอดถอนระบุ ตามมาตรา ๒๗๐ เช่น ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงเรื่องการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรง

กระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถือเป็นเรื่องทางการเมือง โดยการถอดถอนจะนำไปสู่การถูกตัดสิทธิทางการเมือง ๕ ปี และหากพบว่ามีความผิดทางอาญาด้วย เช่น กรณีร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตคอร์รัปชัน เรื่องก็จะถูกส่งไปที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑.๕ สิทธิเสรีภาพในการชุมนุม

เรื่องสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญตลอดมา เพราะถือเป็นเรื่องสำคัญในระบอบประชาธิปไตย

ในสมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบการชุมนุมในที่สาธารณะ ห้ามชุมนุมบนผิวจราจร หากต้องการชุมนุมต้องขออนุญาตต่อประธานกรรมการพิจารณา คือ ผู้บัญชาการกองบังคับการตำรวจนครบาล (ในกรุงเทพฯ) หรือผู้ว่าราชการจังหวัด (ในต่างจังหวัด) โดยประชาชน สามารถสั่งสลายการชุมนุมได้ ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำและปรับ ซึ่งรัฐบาลมีความพยายามที่จะเสนอร่างกฎหมายฉบับนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

ปัจจุบัน กฎหมายที่ถูกนำมาบังคับใช้กับผู้ชุมนุม ได้แก่ พระราชบัญญัติทางหลวง (ฉบับที่สอง) พ.ศ.๒๕๔๙ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๕๐ พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.๒๕๔๓ เช่น กรณีของชาวบ้านที่เชียงรายที่ต่อสู้เรื่องนาปรัง ถูกศาลสั่งจำคุก ๖ เดือน และสั่งปรับคนละ ๑๐๐ บาท โดยศาลพิพากษาว่า การกระทำของจำเลยก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม เป็นการไม่ยำเกรงต่อกฎหมาย เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่าง จึงสมควรไม่ให้รอกการลงโทษ ซึ่งเรื่องอยู่ระหว่างการยื่นอุทธรณ์ การที่ชาวบ้านถูกดำเนินคดีเช่นนี้ ยิ่งทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหา ทั้งที่เลือกใช้วิธีการชุมนุมในการเรียกร้องสิทธิตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นเครื่องมือที่ดูเหมือนจะมีอำนาจต่อรองมากที่สุด แต่ก็ยังถูกดำเนินคดีเพราะการชุมนุม

**เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การแสดงออก
การรวมกลุ่มเป็น สมาคม สหภาพ การชุมนุมโดยสงบ
และสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร**

นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมา มีสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น มีการชุมนุมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง จนเกิดสภาวะการณ์เผชิญหน้าระหว่างกลุ่มที่มีความเห็นต่าง ขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกล่าวหาว่า วางตัวในลักษณะที่ไม่เป็นกลาง จนนำมาสู่ความไม่พึงพอใจของประชาชนผู้เข้าร่วมชุมนุม และหลายครั้งการชุมนุมได้แปรสภาพเป็นการก่อความไม่สงบ มีการใช้อาวุธเข้าทำร้ายกัน โดยเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการขยายความรุนแรงเหล่านั้นโดยไม่จำเป็น มีการปองร้ายบุคคลอื่นแม้แต่ผู้นำรัฐบาลเอง ทำให้ประชาชนเกิดความคลางแคลงใจถึงความมั่นคงปลอดภัยของสังคม จากความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง

กรณี

ความไม่สงบทางการเมือง

ความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ได้นำมาสู่ความตึงเครียดอย่างไม่เคยปรากฏขึ้นมา ก่อนในสังคมไทยในระยะ ๒๐-๓๐ ปีที่ผ่านมา นำมาซึ่งการสูญเสียโอกาสในการพัฒนาประเทศที่ควรจะมีมุ่งในการพัฒนาทรัพยากรและคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีกินดี สื่อมวลชนทั้งของรัฐและเอกชนยังจะต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่หรือทั่วประเทศ เกิดความรู้ ความเข้าใจในภารกิจของตน และผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม บ่อยครั้งปัญหาการเผชิญหน้าได้ยกระดับความขัดแย้งมาสู่สภาวะที่ยากลำบากมากยิ่งขึ้น เช่น ความตึงเครียดทางการเมือง ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ นำมาสู่การรัฐประหารเดือนกันยายน ๒๕๔๙ เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และประกาศให้มีการเลือกตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๐ จากนั้นมาก็ได้ยกระดับความขัดแย้งจนเกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงอีกครั้ง โดย “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” มีการชุมนุมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ในเดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคม ๒๕๕๑ ระหว่างนั้นความขัดแย้งได้ยกระดับความเข้มข้น จนมาสู่การยึดสถานที่ราชการ ทำเนียบรัฐบาล ปิดล้อมรัฐสภาจนเกิดการเผชิญหน้า และจบลงที่การปราบปรามอย่างรุนแรง เกิดเป็นโศกนาฏกรรม เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยปราบจลาจลได้เข้าทำการสลายฝูงชนด้วยอาวุธหนัก จนมีผู้เสียชีวิต ๒ ราย ๗๗๕ สถานการณ์ที่รุนแรงจนถึงขั้นมีการปิดท่าอากาศยานดอนเมืองและสุวรรณภูมิ เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๑ จนมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อพรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นรัฐบาลถูกคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญประกาศยุบพรรคไปด้วยเหตุที่มีการทุจริตการเลือกตั้ง ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรมีการประชุมลงมติเลือก นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี ชนะคะแนน พล.ต.อ. ประชาพรหมนอก จากนั้น รัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ได้เข้าทำหน้าที่ในปลาย ปี ๒๕๕๑ ความขัดแย้งทางการเมืองเริ่มขึ้นอีกครั้ง กลุ่มต่อต้านเปลี่ยนมาเป็นกลุ่มผู้ชุมนุมภายใต้ชื่อ “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)” ซึ่งมีความสัมพันธ์ค่อนข้างใกล้ชิดกับพรรคพลังประชาชนที่เพิ่งถูกยุบ และก่อเกิดพรรคเพื่อไทย ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่ แทนที่พรรคพลังประชาชน

เมื่อพรรคประชาธิปไตยจัดตั้งรัฐบาลผสมก็ได้รับการคัดค้านจาก นปช. และพรรคเพื่อไทย และระหว่างการเป็นเจ้าภาพการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๔ และการประชุมที่เกี่ยวข้อง (14th ASEAN Summit and Related Summit) ที่ โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช พัทยา ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ ได้ถูกผู้ชุมนุมคัดค้านบุกคุกสถานที่ประชุม จนต้องเลิกการประชุมกลางคัน

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ รัฐบาลจัดให้มีการแถลงข่าวที่กระทรวงมหาดไทยได้ถูกผู้ชุมนุมก่อความไม่สงบบุกเข้าไปในกระทรวงมหาดไทย ทบตี และทำลายรถยนต์ที่คาด่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีนั่งอยู่อย่างรุนแรง แต่รถคันดังกล่าวหลบหนีออกไปได้ และต่อมานายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ถูกผู้ชุมนุมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ขณะโดยสารรถยนต์ออกจากกระทรวงมหาดไทย

มีการเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้ชุมนุมและคนในชุมชน กลายเป็นการจลาจลขนาดย่อยที่บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง ซอยกิ่งเพชร (ชุมชนเพชรบุรี ซอย ๙) อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ นางเลิ้ง และอีกหลายพื้นที่ทั่วกรุงเทพมหานคร เนื่องจากคู่อริของความขัดแย้งมิได้ก้าวเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาที่เป็นอารยะและใช้เหตุผล และสิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ ความเคียดแค้น ชิงชังระหว่างกัน ได้กลับกลายเป็นตัวกระตุ้นและปมเพาะความรุนแรงขึ้นในทุกระดับของสังคม เช่น ครอบครัวยุทธ ชุมชน ในทุกภูมิภาคของประเทศ

กรณี

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑
พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘
และพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗

นับแต่ต้นปี ๒๕๕๒ ที่ผ่านมา รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามมาตรา ๕ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เมื่อเกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงและขัดขวางการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ ที่พัทยา

และในเวลาต่อมา รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ อีก ๓ ครั้ง กล่าวคือ

ครั้งแรก ระหว่างการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศคู่เจรจา และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ที่จังหวัดภูเก็ต

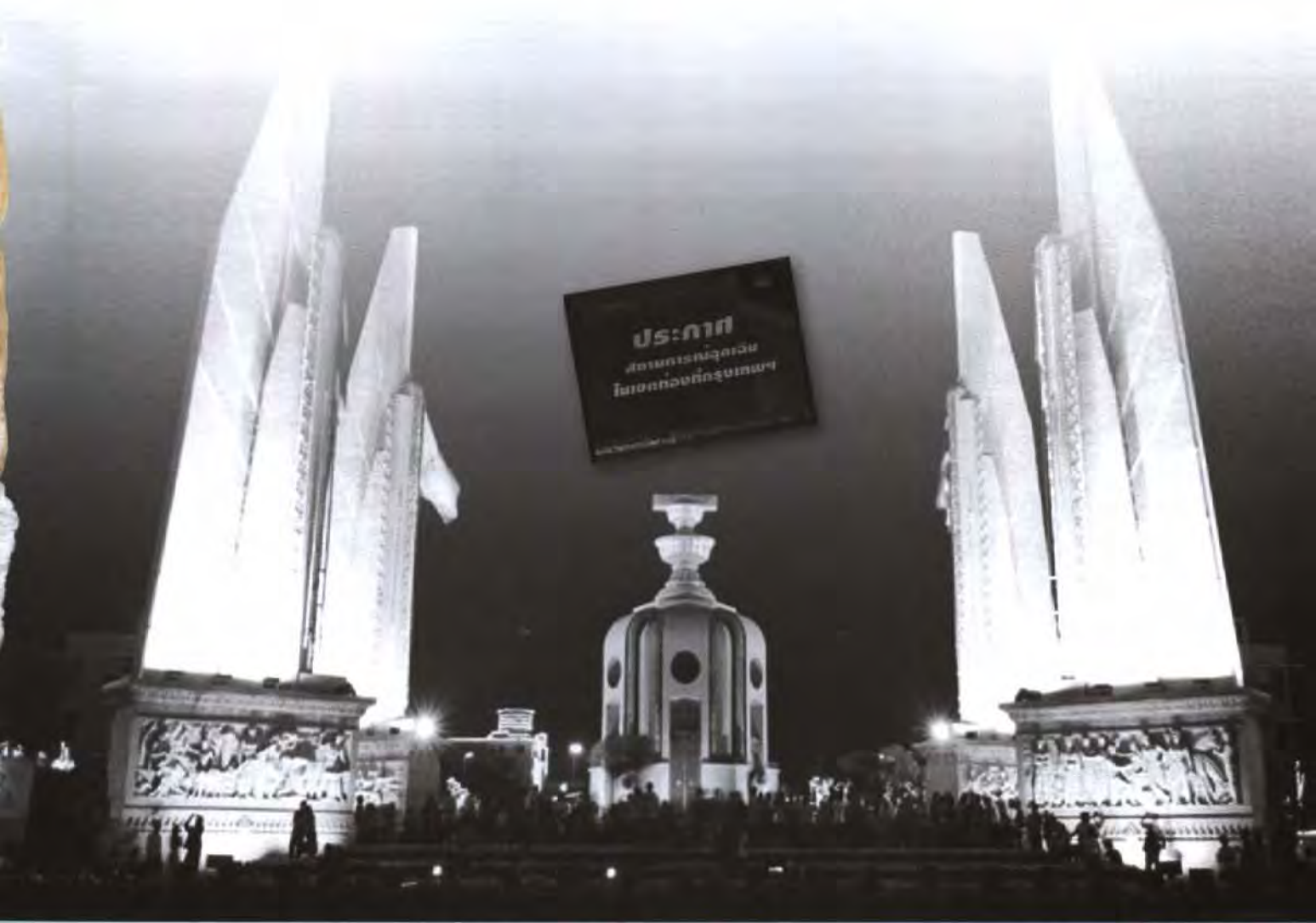
ครั้งที่ ๒ ระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ และการประชุมที่เกี่ยวข้อง (15th ASEAN Summit and Related Summit) ในวันที่ ๑๒-๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ โดยประกาศให้พื้นที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และทะเลอาณาเขตชายฝั่ง ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหัวหิน ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เว้นเขตพระราชฐานวังไกลกังวล เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้การบริหารจัดการในการรักษาความปลอดภัยในการประชุม

ครั้งที่ ๓ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ เพื่อดูแลการประชุมของกลุ่มคนเสื้อแดง ในวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๒

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง และพระราชกำหนดการบริหารราชการ
ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ดังกล่าว รวมทั้งพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ ในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี และ ๕ อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ จะนะ
เทพา สะบ้าย้อย นาทวี และสะเดา เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่า มีความจำเป็นในการดูแลรักษาความ
สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่ก็ถือเป็นความอ่อนไหวของหน่วยงานภาครัฐ และเป็นการจำกัดสิทธิ
ของประชาชนในหลายด้าน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในการ
เดินทางสัญจรไปมา สิทธิในการรวมกลุ่มชุมนุมโดยสงบ สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการ
เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

ในอีกด้านหนึ่ง การที่รัฐประกาศใช้กฎหมายพิเศษดังกล่าว ทั้งที่กฎหมายปกติยังใช้บังคับ
ได้นั้น ส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของรัฐบาลและสถานการณ์ที่น่าหวาดวิตกในสายตาของสื่อมวลชน
และประชาชนทั่วโลก อันจะมีผลต่อการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ซึ่งรัฐบาลเองก็ได้เคย
ประกาศเป็นนโยบายไว้แต่เดิม กฎหมายพิเศษดังกล่าวมีเนื้อหาที่ขัดแย้งกับหลักการสำคัญว่าด้วย
สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงสมควรจะยกเลิกไปในที่สุด

๒. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม

๒.๑ สิทธิสตรี ความเสมอภาคหญิงชาย และความหลากหลายทางเพศ

ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ มีกฎหมายใหม่ที่มีผลบังคับใช้หลายฉบับด้วยกัน ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้น

ผลจากการศึกษาของมูลนิธิเพื่อนหญิงและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) พบสถิติผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากหัวหน้างานและผู้บังคับบัญชาเพิ่มมากขึ้น^๔ ในขณะที่กลไกการรับแจ้งความ การดำเนินคดียังเป็นอุปสรรค เนื่องจากพนักงานสอบสวนที่เป็นหญิงยังมีจำนวนจำกัด

มูลนิธิเพื่อนหญิง ระบุว่า จากการเก็บสถิติความรุนแรงทางเพศที่ผู้ถูกกระทำมาขอคำปรึกษาในปี ๒๕๕๒ มีทั้งสิ้น ๗๗๕ ราย ในจำนวนนี้พบว่า ถูกล่วงละเมิดทางเพศมากถึง ๘๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๑ แยกเป็น

๑. ช่มชู้ในกระทำชำเรา ๔๕ ราย
๒. พรากผู้เยาว์และช่มชู้ในกระทำชำเราในเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี จำนวน ๘ ราย
๓. พรากผู้เยาว์โดยการยินยอมมีเพศสัมพันธ์ ๔ ราย
๔. รุมโทรม ๗ ราย โดยมีผู้กระทำรุมโทรมมากที่สุดถึง ๔ ราย
๕. อนาจาร ๗ ราย
๖. คุกคามทางเพศ ๓ ราย
๗. พยายามช่มชู้ ค้ามนุษย์ แอบถ่ายภาพ โจรอนาจาร ๔ ราย

รายหนึ่งเป็นพี่เขยแอบถ่ายภาพน้องภรรยา ซึ่งกลัวว่าจะถูกนำมาเผยแพร่ที่สาธารณะ รายงานยังระบุว่าที่น่าตกใจ คือ ผู้กระทำ ร้อยละ ๔๐ เป็นคนใกล้ชิดกับผู้เสียหาย เช่น เพื่อน หรือเพื่อนบ้าน โดยผู้เสียหายอายุน้อยสุดแค่ ๓ ขวบ ซึ่งถูกญาติใช้นิ้วล่วงละเมิดเด็ก ส่วนผู้กระทำมีอายุมากที่สุด ๗๘ ปี ล่วงละเมิดทางเพศด้วยการอนาจารบุตรสาวของตัวเอง ตั้งแต่อายุ ๑๐ ขวบ จนอายุ ๒๔ ปี ซึ่งการล่วงละเมิดทางเพศดังกล่าว ส่วนใหญ่มีเครื่องมือแอลกอฮอล์เป็นปัจจัย

^๔ มูลนิธิเพื่อนหญิง ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การสัมมนา "การคุกคามทางเพศ อาชญากรรมร้ายร้ายวันของสังคม" วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๒ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กทม.

กระดุนมากถึงร้อยละ ๒๔ โดยผู้เสียหายจากความรุนแรงทางเพศเพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๑ นอกจากนี้ การล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงานเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากมีเพิ่มมากถึง ๑๘ รายหรือร้อยละ ๒๒ จากปี ๒๕๕๑ มีเพียง ๘ ราย โดยมีหลายรูปแบบ ทั้งการแตะเนื้อต้องตัว ดักรอ พบเจอ ช่มชู้ อนาคต บางรายถึงขั้นมอมยาถูกจ้างและใช้อาวุธปืนชู้ แล้วพยายามช่มชู้ โดยผู้เสียหายบางรายดำเนินคดีและร้องเรียนทางวินัย แต่กลับถูกหน่วยงานและเพื่อนร่วมงาน มองว่ากระด้างกระเดื่องต่อหัวหน้า อย่างไรก็ตามพบว่า ผู้กระทำความผิดมักมีพฤติกรรมกระทำความรุนแรง ต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครุฑตามมา

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยกฎหมายอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจขึ้นไปตรวจค้นสถานที่ใดก็ได้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยไม่ต้องมีหมายศาล และสื่อมวลชนที่เผยแพร่ข้อมูล ภาพ เสียง ของผู้เสียหายกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ มีโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถือเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนที่น่าห่วงใยในปัญหาที่กระทบต่อสตรีและเด็กด้วย หากเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามกฎหมายไปในทางที่แสวงหาประโยชน์และเป็นการกระทำอันมิชอบ

พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ.๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ อันเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งจะทำให้สตรีมีทางเลือกในการใช้ ค่านำหน้านาม และชื่อสกุล ได้ตามความสมัครใจ ทั้งนี้ สำหรับหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้วจะใช้ ค่านำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยจะต้องนำหลักฐานประกอบด้วย ทะเบียนสมรส ทะเบียนบ้าน และบัตรประชาชน ไปยื่นคำร้องขอเปลี่ยนที่สำนักงานเขตตามที่มีชื่อ อยู่ในทะเบียนบ้าน สำหรับหญิงที่การสมรสสิ้นสุดลงจะใช้ค่านำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจเช่นเดียวกัน โดยจะต้องนำใบสำคัญการจดทะเบียนหย่า ทะเบียนบ้าน และบัตร ประชาชน ไปยื่นคำร้องขอเปลี่ยนที่สำนักงานเขตตามที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเช่นเดียวกัน ส่วนหญิง ที่จดทะเบียนสมรสแล้วจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อ สกุลเดิมของตนก็ได้ สำหรับหญิงที่กำลังจะจดทะเบียนสมรสนั้น ทางเจ้าหน้าที่จะสอบถามก่อนว่าจะ ใช้นามสกุลของใคร

๒.๒ สิทธิเด็กและเยาวชน

ในปี ๒๕๕๑ หรือ ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีเด็กและเยาวชนประมาณ ๒๘ ล้านคน โดยยังไม่รวมกลุ่มเด็กไร้สัญชาติ ปัญหาสิทธิของเด็กมีมากมายหลายประเด็นและละเอียดอ่อน เช่น เรื่องความรุนแรง พบว่า เด็กถูกทำร้ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๗๐ คน^๕ เด็กติดเชื้อเอดส์เพิ่มขึ้นในรอบ ๒ ปีที่ผ่านมาถึง ๘๐,๐๐๐ คน การค้ามนุษย์เด็กมีสูงมาก ในรอบ ๑๐ ปี ถูกลักพาไปขายรวมกว่า ๑๐ ล้านคน^๖

ในมิติด้านสุขภาพ พบว่า เด็ก ๑ ใน ๑๐ มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐.๗๕ โดยประมาณเด็ก ๑ ใน ๓ ของไทย เป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มที่มีปัญหาทางด้านสมอง เด็กป่วยทางจิตประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ คน โดยในอนาคต หากโตขึ้นก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาความรุนแรง นายแพทย์ สุรียเดว ทรีปาตี จากสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ ใช้นิยามว่า “โรควิกฤตคุ้มกันบกพร่องทางสังคม” หากไม่มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สังคมก็จะมีปัญหา

เด็กในโรงเรียนมีพัฒนาการทางสมอง การเรียนไม่สูง มีปัญหาด้านการจัดการศึกษา มีเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคันมากกว่า ๑๑๓,๐๐๐ คน โดยข้อเท็จจริงของปัญหามาจากเรื่องความยากจน ปัญหาครอบครัว และการแต่งงานก่อนเรียนจบ นอกจากนี้ การจัดการศึกษาของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ ก็ยังมีปัญหา

ในด้านปัญหาครอบครัว ยังพบว่า ร้อยละ ๓๐ เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (พ่อเลี้ยงเดี่ยว แม่เลี้ยงเดี่ยว) เด็กบางคนต้องใช้ชีวิตตามลำพัง กลายเป็นเด็กเร่ร่อน ไร้บ้าน บางรายออกไปค้าบริการทางเพศ หรือมีการกระทำความผิดต่าง ๆ

จากรายงานสถิติ ยังพบอีกว่า ร้อยละ ๒๖ ของครอบครัวที่จดทะเบียนสมรสจะมีการหย่าร้าง ซึ่งถือว่าอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง จากการจัดอันดับของกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ระบุว่า อัตราวิวัยรุ่นไทยตั้งคร่ำครวมี ๗๐ ต่อ ๑,๐๐๐ คน^๗ โดยประเทศไทยติดอันดับ ๑ ใน ๕ ของโลก^๘ ขณะที่เด็กไทยดื่มเหล้าประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน กรณีเด็กเสียชีวิตจากการจมน้ำมีอัตราเฉลี่ย ๔,๐๐๐ คนต่อปี สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานในปี ๒๕๕๑ ว่า คดีที่ผู้เสียหายเป็น

๕ ศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข และ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
http://www.backtohome.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=4827&auto_id=4&TopicPk=

๖ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก/ มูลนิธิพิทักษ์สิทธิสตรี

๗ กองทุนเพื่อเด็ก แห่งองค์การสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) / นพ.สุรียเดว ทรีปาตี : กุมารแพทย์
สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี รพ.เด็ก

๘ นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธาน
เปิดการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและบรรยายพิเศษ เรื่อง “ทำห้องแล้วต้องรับ” เพื่อรับฟังความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหาแนวทางการออกกฎหมายหรือมาตรการทางสังคมในเรื่อง
การให้ผู้ชายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกรณีทำให้อุหญิงตั้งคร่ำครวไม่พร้อม วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๓
ที่โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ [http://media.thaigov.go.th/pageconfig/viewcontent/
viewcontent1.asp?pageid=471&parent=468&directory=1817&pagename=content2&contents=52881](http://media.thaigov.go.th/pageconfig/viewcontent/viewcontent1.asp?pageid=471&parent=468&directory=1817&pagename=content2&contents=52881)

ผู้หญิงและเด็ก ที่ได้รับแจ้งมี ๓๓,๐๐๐ คดี มีการทำร้ายกัน เด็กตีกัน ๑,๐๑๐ ครั้ง ในปี ๒๕๕๒ สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการใช้รุนแรงเข้าแก้ปัญหาด้วยการทำร้ายกัน เด็กและเยาวชนถูกจับอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมากขึ้น

สำหรับเด็กติดเชื่อเอชไอวี/เอดส์ ข้อมูลของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานผู้ป่วยเอดส์ที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี สะสมตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๗ ถึง พ.ศ.๒๕๕๒ รวมทั้งสิ้น ๒๐,๘๕๑ ราย เป็นเด็กติดเชื่อเอชไอวี/เอดส์ ในปี ๒๕๕๑ จำนวน ๒๒๖ ราย เป็นชาย ๑๒๔ ราย และเป็นหญิง ๑๐๒ ราย และเป็นเด็กติดเชื่อเอชไอวี/เอดส์ ในปี ๒๕๕๒ จำนวน ๖๙ ราย เป็นชาย ๓๔ ราย เป็นหญิง ๓๕ ราย

นอกจากนั้น ยังมีการค้ามนุษย์ ปัญหาสำคัญ คือ การขาดการบูรณาการการทำงานเรื่องเด็ก และไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ สิทธิผู้พิการ และสิทธิของผู้สูงอายุ

ที่ผ่านมา รัฐบาลมักเห็นว่า ผู้พิการเป็นกลุ่มคนที่ต้องได้รับการสงเคราะห์ พิ้นฟู เยียวยา ถือเป็นภาระมองแบบรัฐสงเคราะห์และเห็นผู้พิการเป็นผู้เจ็บป่วย ทั้งที่ผู้พิการมีสิทธิที่จะเลือกใช้ชีวิตในด้านต่างๆ ด้วยตนเอง รัฐต้องรับรองสิทธิเหล่านี้ให้เท่าเทียมกับคนปกติ แต่ในทางปฏิบัติยังไม่เป็นเช่นนั้น อย่างไรก็ดี ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๑

กรณีนักศึกษาพิการผู้หนึ่งจะสอบใบอนุญาตทนายความ เจ้าหน้าที่ไม่กล้ารับรองว่า นักศึกษาพิการผู้นั้นมีสิทธิ ต้องขอให้ทนายมาต่อสู่อันนี้ จนใช้เวลาถึง ๓ เดือนจึงได้สิทธินั้น

นอกจากนี้ รัฐบาลจะต้องเอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้ตามสภาพการณ์ที่มีความเหมาะสม โดยรัฐจะต้องส่งเสริมกลไกต่างๆ ให้เอื้อต่อการรับรองสิทธิประชาชนได้จริง เช่น การก่อสร้างอาคารและขนส่งมวลชนต่างๆ จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการให้ครบถ้วนบริบูรณ์ เช่น สนามบิน รถเมล์ขนส่งมวลชน ห้องน้ำตามสถานที่ต่างๆ ห้างสรรพสินค้า โรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น แต่ในความเป็นจริง ยังมีปัญหาในการปฏิบัติ เช่น การทำทางลาดแก่ผู้พิการที่ใช้งานไม่ได้จริง หรือการออกแบบเครื่องมือ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อผู้พิการ เป็นต้น

ผู้สูงวัยถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนมากที่สุด แต่ที่ผ่านมารัฐยังขาดแนวนโยบายในเรื่อง “ผู้สูงวัย” ที่เด่นชัด เป็นรูปธรรม เป็นเหตุให้กลุ่มผู้สูงวัยถูกทอดทิ้งไว้อย่างโดดเดี่ยว เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่อยู่ในกระแสการแข่งขันเพื่อเอาตัวรอดและเอาชนะ แม้ในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา รัฐจะเริ่มให้ความสนใจกับกลุ่มผู้สูงวัยก็ตาม โดยผ่านกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงสาธารณสุข แต่ก็ดูเหมือนจะใช้แนวนโยบายแบบ “สงเคราะห์” (เช่น เบี้ยคนชรา) มากกว่าการ “เข้าถึงสิทธิ” ในฐานะที่เป็นพลเมืองกลุ่มใหญ่ กองทุนบำเหน็จบำนาญ กองทุนสวัสดิการสังคม กองทุนส่งเสริมสุขภาพ ยังไม่สามารถตอบสนองต่อการ “ส่งเสริมสิทธิ” ของ “กลุ่มผู้สูงวัย” ได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังไม่สามารถสร้างเสริมศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม ให้เขารู้สึกว่า “มีคุณค่า” ต่อสังคม มากกว่าที่จะทำให้เขารู้สึกว่าเป็น “ภาระ” ของสังคม

๒.๔ กลุ่มชาติพันธุ์ และคนไทยพลัดถิ่น

เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ถูกล่วงละเมิดในหลายรูปแบบ หลายมิติด้วยกัน ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในเขตชายแดนไทย-พม่า ประสบปัญหาในเรื่องสถานะบุคคลตามกฎหมาย บางส่วนถือบัตรลาวอพยพ และอาศัยในเขตชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย แม้ว่าจะเกิดในเขตแดนประเทศไทย และอาศัยในประเทศไทยมายาวนานแล้วก็ตาม สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ชนเผ่า ชนกลุ่มน้อยที่ดำรงอยู่ไม่ว่าจะเป็น ปกาเกอญอ มูเซอร์ ม้ง และชนเผ่าต่างๆ ก็ยังประสบปัญหาการเข้าถึงบริการของรัฐ ทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข สาธารณูปโภค การเดินทาง และการประกอบอาชีพ ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการไม่มีสถานะบุคคล และการถูกเลือกปฏิบัติ ส่วนใหญ่ถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงทำลายป่าไม้และทรัพยากร และเป็นผู้ค้ายาเสพติด แม้ว่าในช่วงระยะ ๒-๓ ปีที่ผ่านมา รัฐได้มีการมอบสถานะบุคคลให้แก่กลุ่มผู้ไร้สัญชาติหลายหมื่นราย แต่ก็ยังมีผู้ไร้สัญชาติอีกจำนวนมากที่ยังต้องประสบปัญหาอยู่เช่นเดิม และหนักหน่วงมากยิ่งขึ้น บ่อยครั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่หวังผลประโยชน์ ก็อาศัยเงื่อนไขเหล่านี้ในการเอารัดเอาเปรียบกลุ่มนี้ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการริดไถเงินทองทรัพย์สิน การล่วงละเมิดทางเพศ ฯลฯ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ขาดการศึกษา และโอกาสในการประกอบอาชีพที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไร้อำนาจการต่อรองกับเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์นี้ได้มีโอกาสในการเข้าศึกษาในสถานศึกษามากขึ้นบ้างในระดับอุดมศึกษา แต่ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจนัก

นอกจากนี้ โครงการก่อสร้างเขื่อน และโครงการขนาดใหญ่ในภาคเหนือตอนบนและตะวันตก อาทิ เขื่อนสาละวิน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการค้าขายอยู่ของชุมชน เช่น ที่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ชาวชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ตกอยู่ในสถานะผู้พลัดถิ่น บางรายตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กและสตรี ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจผิดกฎหมายเหล่านี้

กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น กลุ่มคนเหล่านี้เดิมอยู่ในราชอาณาจักรไทย แต่ต่อมามีการแบ่งปันเขตแดนกันใหม่สมัยที่อังกฤษเป็นเจ้าของอาณานิคม โดยปักปันเอาพื้นที่บ้านสิงขรติดไปด้วย ประเทศไทยเสียพื้นที่ไปราว ๑๕๐ หมู่บ้าน หลังจากการเปลี่ยนแปลง มีการปราบปรามชนกลุ่มน้อยในพม่า อันเป็นผลให้คนเหล่านี้อยู่ในอาณาเขตของรัฐพม่า แต่รับการปฏิบัติจากรัฐพม่าเป็นพลเมืองชั้นสอง คนเหล่านี้จึงได้อพยพกลับเข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยยอมทิ้งที่ดินและทรัพย์สินบางส่วน กลุ่มคนดังกล่าวพูดภาษาไทย วัฒนธรรมประเพณีเหมือนคนไทยโดยทั่วไป และอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดตาก มีประชากรประมาณ ๒๐,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ คน กลุ่มบุคคลดังกล่าวถือบัตรคนพม่าเชื้อชาติไทย อันเป็นผลให้ตั้งแต่เกิดจนตายไม่ได้รับการคุ้มครองใดๆ จากรัฐ ทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การดูแลคุ้มครองสุขภาพ ตลอดจนถึงสิทธิคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะช่วงที่เกิดกรณีภัยพิบัติ สึนามิ กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นเหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือและดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึง เพราะรัฐไม่ได้ถือว่าเป็นพลเมืองของไทยแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อคืนสัญชาติให้แก่คนไทยพลัดถิ่นดังกล่าว และผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อรับรองสัญชาติในเชิงนโยบาย โดยร่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีสาระสำคัญคือการแก้ไขคำนิยาม “คนไทยพลัดถิ่น” ให้หมายรวมถึง ผู้ที่มีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น โดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีต ซึ่งปัจจุบันผู้นั้นมิได้ถือสัญชาติของประเทศอื่นและได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร

๒.๕ สิทธิผู้ใช้แรงงาน แรงงานนอกระบบ และแรงงานต่างด้าว

แนวคิดหลักการขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี มีการใช้คำว่า Decent Work การทำงานที่มีคุณค่าหรือสัมมาชีพ ประกอบด้วย ๔ หลัก คือ

หลักที่หนึ่ง สิทธิพื้นฐานในการทำงานของแรงงานทั่วโลก ๔ ด้านคือ (๑) ห้ามบังคับเกณฑ์แรงงาน ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน และในสถานการณ์จำเพาะ (๒) การห้ามการเลือกปฏิบัติ การได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน การมีโอกาสในการทำงาน และการได้รับความรู้ในการทำงาน (๓) ห้ามใช้แรงงานเด็ก คือ ผู้ที่อยู่ในวัยของการศึกษาขั้นบังคับ เนื่องจากต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่ก่อน และงานต้องไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก และ (๔) สิทธิในการรวมกลุ่ม รวมตัวต่อรอง โดยหลายประเทศยังไม่มีกฎหมายที่ส่งเสริมสิทธิดังกล่าว

หลักที่สอง การส่งเสริมให้มีงานที่มั่นคง มีโอกาสในการพัฒนาฝีมือแรงงาน สามารถเข้าถึงตลาด และแหล่งสินเชื่อต่างๆ ได้

หลักที่สาม การมีตัวแทนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเชื่อมโยงจากการรวมตัวต่อรอง ถือเป็นหลักประกันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม การมีตัวแทนของผู้มีส่วนร่วมมาจากภาคส่วนต่างๆ

หลักที่สี่ การคุ้มครองทางสังคมในหลายประเทศ คือ การขยายสวัสดิการให้สำหรับบุคคลที่ไม่ได้ทำงานในระบบ หรือมิใช่ข้าราชการ ลูกจ้าง นายจ้าง

สถานการณ์ในช่วง ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ คือ มีสถานการณ์ที่แรงงานถูกละเมิดสิทธิ โดยภาคอุตสาหกรรมใช้กลไกสัญญาจ้างเหมาชั่วคราว (sub contract) เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายแรงงาน ส่งผลให้แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม รัฐบาลต้องเข้ามาแก้ไขเรื่องสัญญาจ้างชั่วคราวที่สั่นคลอนความมั่นคงของแรงงาน เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิแรงงานอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการเรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาดูแลช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการว่างงานให้มากกว่านี้ มีมาตรการที่ชัดเจนและปฏิบัติได้จริง ขณะที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานต้องการรวมกลุ่มกันให้เหนียวแน่นเพื่อเรียกร้องสิทธิ เพราะปัจจุบันขบวนการแรงงานมีปัญหาแตกแยกภายใน ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยเมื่อปี ๒๕๕๑ มีการแก้ไขกฎหมายแรงงานสองฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อให้การคุ้มครองลูกจ้างมีประสิทธิภาพ และให้ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองมากขึ้น นอกจากนี้ ในยุคโลกาภิวัตน์ การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตของโรงงานไปยังประเทศต่างๆ ได้อย่างเสรี ก็ทำให้แรงงานสามารถจัดการกับปัญหาของตนในทางสากลได้มากขึ้น และมีกลไกสิทธิมนุษยชนด้านแรงงานเข้ามาช่วยเหลือแรงงานมากขึ้น

ในขณะเดียวกัน กลุ่มลูกจ้างผู้ใช้แรงงานในระบบที่มีอยู่ประมาณ ๙ ล้านคน ยังคงพบปัญหาอยู่มาก เช่น การใช้สิทธิของลูกจ้าง ได้แก่ ระบบประกันสังคม กองทุนเงินทดแทน ซึ่งปัญหาที่พบในการใช้สิทธิของลูกจ้าง คือ ในส่วนของกองทุนเงินทดแทน รัฐยังไม่มี การเปิดเผยให้ลูกจ้างทั้งหมดทราบข้อมูลข่าวสารเท่าที่ควร เมื่อเกิดการเจ็บป่วยจากการทำงาน จึงถูกผลักให้ใช้สิทธิในระบบประกันสังคม ให้กลายเป็นการเจ็บป่วยนอกการทำงานไป ทำให้ลูกจ้างไม่ได้ใช้สิทธิใน ส่วนของกองทุนเงินทดแทน ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะชดเชยค่าเสียหายของลูกจ้าง สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่โรงพยาบาลยังขาดบุคลากรทางการแพทย์ด้านอาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เพราะแพทย์ทั่วไปอาจวินิจฉัยคลาดเคลื่อนได้ เมื่อวินิจฉัยไม่ถูกต้อง ลูกจ้างก็ต้องอุทธรณ์หรือเข้าสู่กระบวนการทางศาล ทำให้ยากลำบาก เนื่องจากไม่มีทนายความที่ช่วยเหลือในเรื่องนี้ เรื่องระบบการวินิจฉัยโรค จึงควรมีมาตรฐานเดียวกัน โดยทุกโรงพยาบาลควรมีคลินิกแพทย์อาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

ปัญหาการเข้าถึงสิทธิในสุขภาพของแรงงาน เกิดจากการที่รัฐยึดอำนาจการดำเนินการไว้ทั้งหมด เช่น การเก็บเงิน การวินิจฉัยโรคและการจ่ายเงินอยู่ในองค์กรเดียวกัน การต่อสู้เรียกร้อง นำมาสู่การบัญญัติ มาตรา ๔๔ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพ ทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อย่างไรก็ตาม แม้มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญตามมาตรานี้แล้ว ในทางปฏิบัติลูกจ้างก็ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้อยู่เช่นเดิม เนื่องจากยังขาดอำนาจการต่อรองในการเรียกร้องจาก นายจ้างให้ปฏิบัติตามกฎหมาย หากไม่แล้วอาจถูกปลดออกจากการทำงานได้โดยง่าย ดังเช่นกรณีเจ้าหน้าที่การรถไฟแห่งประเทศไทยที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน หรือกรณีนางสมบุญ ศรีคำดอกแคะ พนักงานโรงงานทอผ้ากรุงเทพ ที่ต้องต่อสู้ในเรื่องสิทธิในสุขภาพ และหลักประกันในความปลอดภัยมายาวนานกว่า ๑๕ ปี จนศาลมีคำพิพากษาให้ได้รับการชดเชย

นโยบายด้านแรงงานกับบรรพธรรม ปัญหาการปลดออกและเลิกจ้าง

ผู้นำสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย กรรมการและสมาชิกของสหภาพฯได้รับคำสั่งให้ออกจากงาน เมื่อปลายเดือนตุลาคม ๒๕๕๒ ข้อหาประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ชัดขึ้นคำสั่งผู้บังคับบัญชา ปิดกั้นการเดินทาง ไม่ให้ความร่วมมือในการบริการผู้โดยสาร เนื่องจาก ทางสหภาพฯ อ่างเหตุที่รถไฟขาดอุปกรณ์ความปลอดภัยที่มีความสำคัญ ซึ่งอาจเสี่ยงต่อชีวิตของผู้โดยสารได้ อย่างไรก็ตาม มีการปลดผู้นำสหภาพแรงงานออกจากงาน และห้ามมิให้เข้ามาในพื้นที่ของการรถไฟฯ ในช่วงจังหวะเดียวกันกับที่มีการเจรจาทำข้อตกลงกันระหว่างผู้บริหารและสหภาพแรงงาน ฯ โดยมีประจักษ์พยาน ทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรณี

บริษัท บอดี แฟชั่น (ประเทศไทย) จำกัด

บริษัท บอดี แฟชั่น (ประเทศไทย) จำกัด ผู้ผลิตชุดชั้นในและชุดว่ายน้ำยี่ห้อทรอัมพ์ มีคำสั่งเลิกจ้างและปลดคนงานกว่า ๓๐๐ คน โดยคนงานได้ชุมนุมเรียกร้องสวัสดิการที่รัฐบาลรับปากว่าจะแก้ไขปัญหาภัยกับนายจ้าง และสหภาพแรงงานทรอัมพ์ได้มาร้องเรียน กสม. ให้ตรวจสอบเกี่ยวกับการที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลได้นำเครื่องมือแอลแรมด์ (Long Range Acoustic Device : LRAD) มาใช้ในการสลายการชุมนุม ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพ ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบของ กสม.

สิทธิของแรงงานข้ามชาติ กรณี

รถแท็กซี่ ๕๕ ศพ แรงงานข้ามชาติจากพม่า
บทสะท้อนสิทธิในชีวิต และปัญหาการค้ามนุษย์

จากเหตุโศกนาฏกรรม กรณีพบศพชาวพม่า ๕๕ ศพ กองกำนันอยู่ในตู้ห้องเย็นของรถสิบล้อบรรทุกอาหารทะเลสด หมายเลขทะเบียน ๗๐-๐๖๑๙ ระนอง ด้านหน้ารถมีข้อความว่า รุ่งเรืองทรัพย์ จอดทิ้งบริเวณปากซอยชายป่าละเมาะริมถนนเพชรเกษม บ้านบางกล้วยนอก ตำบลนาคา อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง และยังมีชาวพม่ารอดชีวิตอีก ๖๗ คน ในสภาพโคม่า จากการขาดอากาศหายใจ เจ้าหน้าที่ต้องรีบช่วยเหลือนำส่งโรงพยาบาล โดยหลายคนต้องใช้ออกซิเจนเพื่อช่วยชีวิตในระหว่างการเดินทาง เหตุเกิดเมื่อกลางดึก คืนวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๑

นอกจากนี้ ผลสำรวจขององค์การเพื่อผู้ลี้ภัยและผู้อพยพแห่งสหรัฐอเมริกา (ยูเอสซีอาร์ไอ) ที่เผยแพร่เนื่องในวันผู้ลี้ภัยโลก ในปี ๒๕๕๑ ได้ระบุว่า ไทยติดอันดับประเทศที่ได้ชื่อว่ามีการละเมิดสิทธิของผู้ลี้ภัยมาก^๔ โดยระบุให้ จีน อินเดีย มาเลเซีย ไทย บังคลาเทศ รวมทั้ง อิรัก เคนยา รัสเซีย และชูดาน ในรายงานผลการสำรวจได้จัดระดับประเทศเหล่านี้ตั้งแต่ เอ ไปจนถึง เอฟ ซึ่ง ไทย จีน และมาเลเซีย ถูกจัดอยู่ในประเทศที่ได้เกรดเอฟ อันเป็นระดับเลวร้ายที่สุด จากการบีบบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัยให้ไปอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นอันตรายที่อาจถึงแก่ชีวิต และไม่ได้ให้ความคุ้มครองทางกายแก่ผู้ลี้ภัย

^๔ คม ชัด ลึก ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ : จากผลการสำรวจผู้ลี้ภัยโลกประจำปี ๒๕๕๑ ของคณะกรรมการผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ หรือ ยูเอสซี อาร์ไอ ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของสหรัฐ ที่เผยแพร่เมื่อวานนี้ก่อนวันผู้ลี้ภัยโลก ระบุให้ จีน อินเดีย มาเลเซีย ไทยและบังคลาเทศ อยู่ใน ๑๐ ประเทศ ที่ละเมิดสิทธิผู้ลี้ภัยอย่างเลวร้ายที่สุด เมื่อปีที่แล้ว ร่วมกับอิรัก เคนยา รัสเซีย ชูดาน และยุโรป โดยในรายงานผลการสำรวจได้จัดระดับประเทศเหล่านี้ตั้งแต่ เอ ไปจนถึง เอฟ ซึ่ง ไทย จีน และมาเลเซีย ถูกจัดอยู่ในประเทศที่ได้เกรดเอฟ ซึ่งเป็นระดับเลวร้ายที่สุด จากการบีบบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัยให้ไปอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นอันตรายที่อาจถึงแก่ชีวิต และไม่ได้ให้ความคุ้มครองทางกายแก่ผู้ลี้ภัย

๒.๖ สิทธิผู้ลี้ภัย ผู้อพยพ โยกย้ายถิ่นฐาน และปัญหาการค้ามนุษย์

กรณี

โรฮิงญา

เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๒ สำนักข่าว บีบีซี เสนอข่าวว่า ทหารไทยได้ผลักดันไม่ให้ชาวโรฮิงญาขึ้นฝั่ง โดยอ้างว่า ประชาชนบริเวณชายฝั่งเกิดความหวาดกลัว แม้ชาวโรฮิงญาจะไม่เคยมีประวัติทำร้ายคนไทย แต่หากว่าอยู่ในสภาวะกดดันอาจนำมาซึ่งการก่อความรุนแรงขึ้นได้ และมีชาวโรฮิงญา จำนวน ๗๘ คนถูกจับกุมขณะใช้เรือลัดลอดเดินทางเข้ามาในน่านน้ำไทย ส่วนใหญ่มีสภาพอิดโรย โดยกล่าววาระหว่างเดินทางได้ถูกทหารพม่าจับกุม ทำร้ายร่างกาย และควบคุมตัวไว้จนกระทั่งถูกปล่อยตัวมาและถูกทางการไทยจับกุมตัวในที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ของไทยได้นำอาหารและน้ำมาให้ พร้อมนำผู้ได้รับบาดเจ็บเข้าทำการรักษา ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดระนองได้ส่งฟ้องต่อศาลจังหวัดระนองในข้อหาเป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย เมื่อศาลพิพากษาและได้รับโทษแล้วก็จะส่งตัวให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองระนองเพื่อส่งกลับออกนอกประเทศตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

จากกรณีดังกล่าว เป็นเหตุให้รัฐบาลถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในและต่างประเทศถึงความไร้มนุษยธรรมที่ผลักดันผู้ลี้ภัย ๗๘ คน ออกไป ซึ่งเสี่ยงต่อความเสียหายของภาพลักษณ์ในสายตาประชาคมโลก อย่างไรก็ตาม องค์กรสิทธิมนุษยชนได้ท้วงติงและให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการจัดการกับปัญหานี้ด้วยความยืดหยุ่น และดำเนินการเจรจากับประเทศที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิมนุษยชนและหลักแห่งมนุษยธรรม

กสม.ได้ตรวจสอบและเข้าเยี่ยมชาวโรฮิงญาที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สวนพลู และยังคงติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในปี ๒๕๕๒ เนื่องจากรัฐบาลบังคลาเทศได้พิสูจน์สัญชาติและได้รับชาวโรฮิงญากลับประเทศ ๒๘ คน แต่รัฐบาลพม่าไม่ยอมรับว่าชาวโรฮิงญากลุ่มนี้ เป็นประชาชนของประเทศตน

กรณี ม้งลาว

นายเกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กล่าวในโอกาสเดินทางไปติดตามการแก้ปัญหาการส่งชาวม้งลาวอพยพ ในพื้นที่ควบคุมผู้ลี้ภัยรอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อกลางปี ๒๕๕๒ ว่า ชาวม้งลาวอพยพบ้านห้วยน้ำขาว แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ลี้ภัยทางการเมือง และกลุ่มลักลอบเข้าเมืองเพื่อหวังความเป็นอยู่ที่ดีกว่า โดยกลุ่มของผู้ลี้ภัยทางการเมืองซึ่งไม่สามารถเดินทางกลับประเทศได้ ได้ขอลี้ภัยไปยังประเทศที่สาม ส่วนที่เหลือ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะรับกลับประเทศทั้งหมด โดยได้รับการช่วยเหลือจากประเทศไทย และสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ หรือ UNHCR รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้ความมั่นใจแก่กลุ่มม้งลาวทั้งหมดว่า จะได้รับการดูแลเป็นอย่างดี

กลุ่มม้งลาวเริ่มอพยพจากประเทศลาวเข้ามาในพื้นที่อำเภอเขาค้อ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ จนมีจำนวนมากกว่า ๗,๐๐๐ คน ทหารกองทัพบกที่ ๓ นำทั้งหมดไปควบคุมไว้บริเวณพื้นที่ควบคุมผู้ลี้ภัยรอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บ้านห้วยน้ำขาว และทยอยส่งกลับตั้งแต่ ปี ๒๕๕๐

จากที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีข้อตกลงที่จะผลักดันชาวม้งลาวอพยพที่บ้านห้วยน้ำขาวทั้งหมด จำนวนกว่า ๔,๐๐๐ คน กลับประเทศ และดำเนินการปิดพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านห้วยน้ำขาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ภายในเดือนกันยายน ๒๕๕๒ และนับแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เป็นต้นมา ได้มีความพยายามผลักดันชาวม้งลาวเหล่านี้ ซึ่งมีทั้งผู้สูงอายุ ผู้หญิง และเด็ก กลับสู่ประเทศเป็นระยะ ๆ แล้วกว่า ๒,๐๐๐ คน

เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ องค์กรแพทย์ไร้พรมแดน (Médecins Sans Frontières - MSF) ซึ่งเป็นองค์กรด้านมนุษยธรรมเพียงองค์กรเดียวในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านห้วยน้ำขาว โดยปฏิบัติการกิจการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์แก่ชาวม้งลาวมากกว่า ๔ ปี ได้ออกมาแถลงอย่างเป็นทางการถึงการถอนตัวออกจากการปฏิบัติการกิจในพื้นที่ โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากรัฐบาลไทยได้เพิ่มมาตรการทางทหารต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของ MSF เช่น การบังคับให้ต้องผ่านจุดตรวจหรือผ่านการควบคุมของทหารก่อนเข้ารับบริการทางการแพทย์ การกดดัน MSF ให้ระงับการแจกจ่ายอาหารแก่ผู้อพยพ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อบีบบังคับให้ MSF ออกจากพื้นที่ และมีการใช้มาตรการกดดันให้ชาวม้งลาวเลิกล้มความตั้งใจในการขอสถานะผู้ลี้ภัย และกักขังแกนนำชาวม้งบางคนเพื่อกดดันชาวม้งลาวให้เดินทางกลับ อนึ่ง การกดดัน MSF ออกจากพื้นที่ดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้รัฐสามารถใช้มาตรการที่เด็ดขาดในการผลักดันชาวม้งลาวเหล่านี้กลับประเทศต่อไป

ในขณะที่ ชาวม้งลาวเริ่มอพยพเข้ามาพักอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านห้วยน้ำขาว สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยให้เข้าไปดูแล และพิจารณาสถานะของผู้ลี้ภัยเหล่านี้ และข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับผู้อพยพชาวม้งลาว และการผลักดันผู้อพยพชาวม้งลาวเหล่านี้กลับประเทศที่ผ่านมานั้น ได้ดำเนินการไปโดยไม่ผ่านการตรวจสอบโดยองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

อย่างไรก็ดี มีครอบครัวชาวม้งลาวบางส่วนได้ร้องเรียนมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในที่พักพิงชั่วคราว บางส่วนเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยเมื่อถูกส่งกลับไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากผู้นำครอบครัวในอดีตเคยเป็นศัตรูในสงครามกันมาก่อน การส่งกลับผู้อพยพลี้ภัย หากไม่มีหลักประกันในด้านความปลอดภัยในชีวิตถือเป็นการเสี่ยงต่อการละเมิดต่อสิทธิในชีวิต และหลักการมนุษยธรรมตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ว่าด้วยการส่งตัวกลับ (Non Refoulement) ในที่สุด รัฐบาลไทยได้จัดส่งชาวม้งลาวกลับประเทศทั้งหมด เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๒

๒.๗ สิทธิทางวัฒนธรรม

กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) สั่งห้ามชาวมอญจัดงานวันชาติ ระหว่างวันที่ ๒-๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ที่วัดบ้านไร่เจริญผล จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายขัดหลักสิทธิมนุษยชน รัฐไม่มีสิทธิบังคับมิให้ใช้ชื่อ *วันชาติมอญ* ซึ่งถือเป็นสิทธิพื้นฐานในการที่จะมีวัฒนธรรมและแสดงถึงความเป็นชาติของตนได้ อย่างไรก็ตามปรากฏว่า ชาวมอญยังคงจัดงานต่อไป

จากกรณีที่มีเอกสารของ กอ.รมน. ลงชื่อโดยหัวหน้าส่วนติดตามสถานการณ์ความมั่นคง เรื่องแนวทางการจัดงานของชมรมเยาวชนมอญ กรุงเทพฯ ระบุว่า การจัดงานต้องจัดโดยสมาคมที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ห้ามใช้ชื่อการจัดงานในลักษณะวันชาติมอญหรือรำลึกชนชาติมอญ โดยอ้างว่า จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า ประเทศไทยสนับสนุนงานการเมืองของชาติมอญ งดให้มีการเล่นดนตรี ร้อง รำ เครื่องดีดตีตีเป่า และงานบันเทิง รวมทั้งภายในงานต้องใช้ตัวหนังสือภาษาไทยเท่านั้น

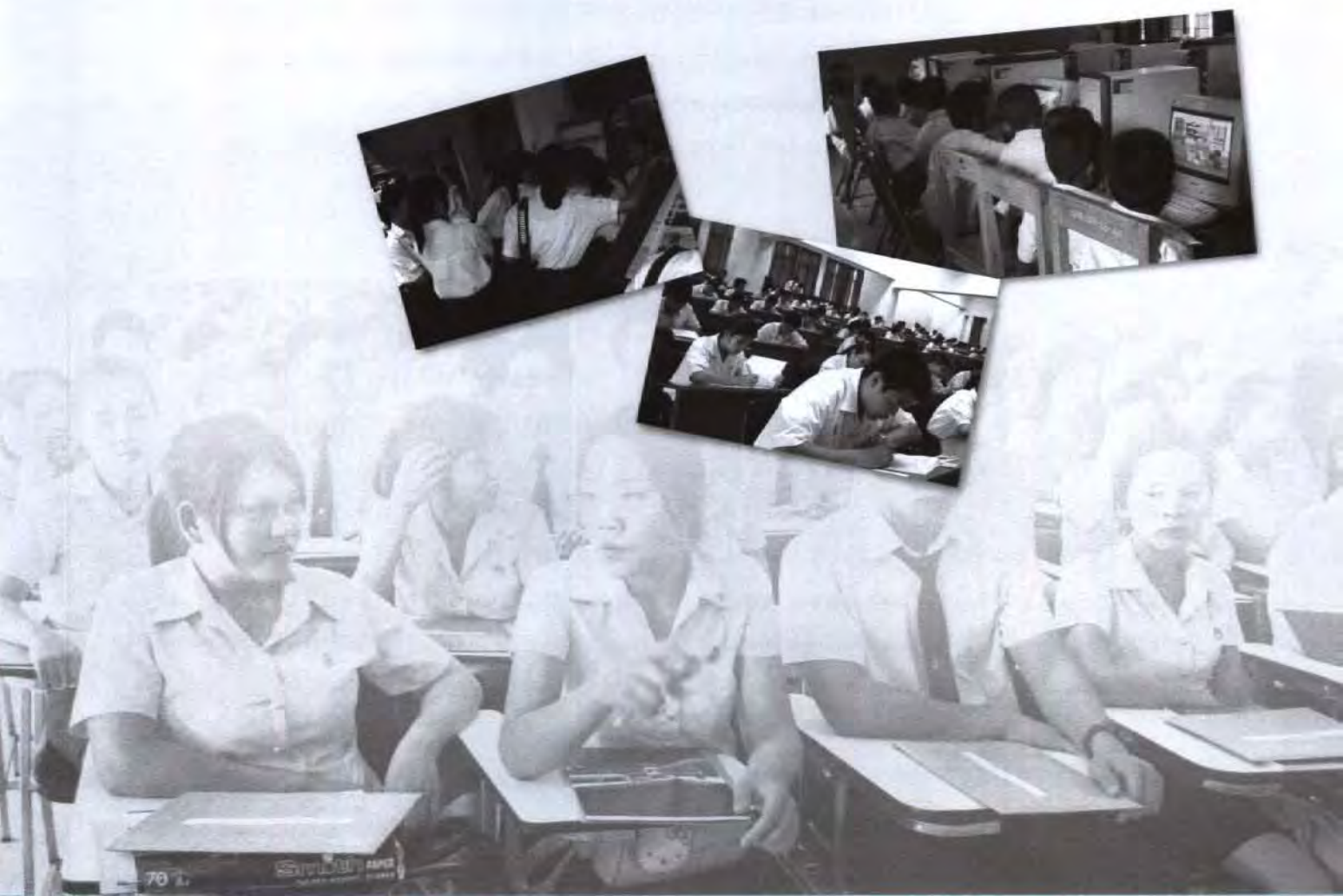
นางสุนี ไชยรส อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่า เอกสารดังกล่าวของ กอ.รมน. น่าจะเป็นมติเดิมของผู้ว่าราชการจังหวัดคนเก่า ซึ่ง กสม. ได้ท้วงติงให้แก้ไขแล้ว แต่คิดว่าคงยังไม่ได้ดำเนินการ เพราะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่มีความชอบธรรม ทุกเชื้อชาติควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน

๒.๘ สิทธิในการศึกษา

สิทธิในการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพและการพัฒนาศักยภาพให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีถือเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่สำคัญ แม้รัฐจะได้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษานโยบายการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา นโยบายเรียนฟรี ๑๒ ปี ๙๗ฯ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เยาวชนจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเต็มที่ การปฏิรูประบบราชการและเศรษฐกิจสังคม ทำให้สถาบันการศึกษาระดับสูงต้องเข้าสู่การ “ออกนอกระบบราชการ” ซึ่งความจริงมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบ นิสิตนักศึกษาจำนวนไม่น้อยรู้สึกว่าคุณค่าและครอบครัวไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นได้ จึงเข้าสู่โครงการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ บางรายต้องจ่ายดอกเบี้ยที่สูงมาก แต่เมื่อจบการศึกษาไม่สามารถเข้าสู่อาชีพที่มีรายได้เพียงพอเพื่อจะชดเชยเงินกู้ยืมเหล่านั้นได้ในเวลาที่จำกัด เป็นเหตุให้บางรายถูกฟ้องร้องคดี สะท้อนให้เห็นว่า มาตรการในการส่งเสริมสิทธิในการศึกษายังมีข้อจำกัดอีกมาก

การศึกษาเรียนรู้ในเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงความเข้าใจในเรื่องการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คุณธรรม จริยธรรม แม้ว่าบางส่วนอาจถูกแทรกไว้ในเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาบ้าง แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนนิสิต นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจและสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นจนก่อให้เกิดการกระทำอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิต่อบุคคลอื่นที่ด้อยโอกาสกว่าอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับ “ความเป็นเลิศทางวิชาการ” ที่ไม่สมดุลกับ “การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม” ย่อมนำมาซึ่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การศึกษาทางเลือกหรือการศึกษาตามอัธยาศัยยังไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะได้ระบุไว้ใน หมวดที่ ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ ส่วนที่ ๔ มาตรา ๘๐ วรรค ๓ ว่า “พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับสาระดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๔ สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของผู้ป่วย และกลุ่มเสี่ยง

สิทธิสุขภาพเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรจะได้รับเมื่อเจ็บป่วย จะต้องได้รับการควบคุมและป้องกันโรค ไม่ใช่เพียงการรักษาเท่านั้น

ตัวอย่างปัญหาสิทธิสุขภาพของกลุ่มต่างๆ

กลุ่มแรงงานข้ามชาติ สิทธิประโยชน์ดังกล่าวเทียบเคียงกับหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่สิทธิประโยชน์ในหลักประกันสุขภาพแรงงานข้ามชาติกลับไม่ครอบคลุมถึงยาต้านไวรัสเอดส์ แสดงให้เห็นว่า การเข้าถึงบริการสุขภาพมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอขององค์กรด้านแรงงาน คือ ให้รัฐบาลตั้งกองทุนช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ รวมถึงผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ ซึ่งไม่มีสิทธิได้รับประกันสุขภาพ เนื่องจากไม่ได้จดทะเบียนแรงงาน โดยช่วยให้สามารถซื้อบัตรประกันสุขภาพได้และมีมาตรฐานเดียวกับคนไทยด้วย

กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด องค์กรที่ทำงานด้านยาเสพติดมีการผลักดันให้พัฒนาระบบบริการสำหรับบุคคลกลุ่มนี้ โดยผลักดันให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เพิ่มสิทธิประโยชน์ในการให้เมทาโดนทดแทนในระยะยาวสำหรับผู้เสพเฮโรอีน เพื่อลดการฉีดเฮโรอีนและการใช้เข็มร่วมกัน เป็นการลดปัญหาเรื่องโรคที่เกิดจากการใช้เข็มร่วมกัน

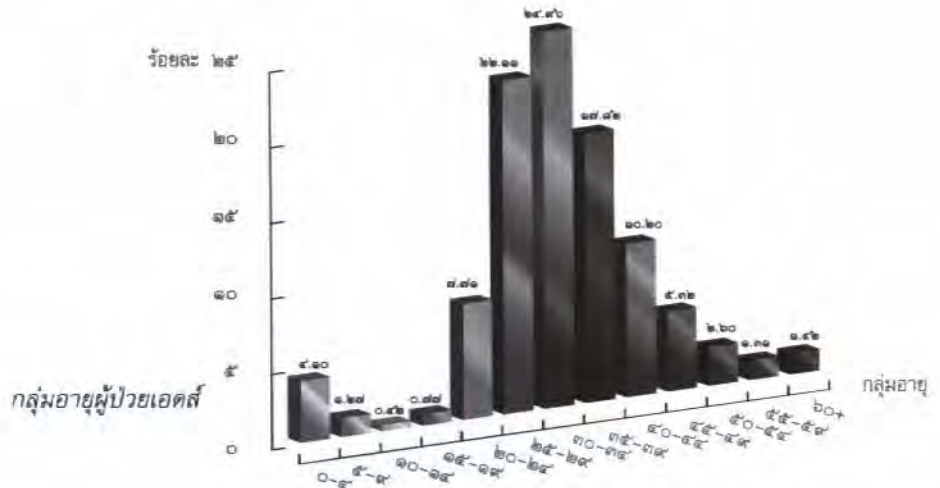
กลุ่มพนักงานบริการทางเพศ มีปัญหาร่วมกับกลุ่มที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ ในกลุ่มอื่นๆ คือ สังคมรังเกียจ ส่วนการถูกบังคับให้เจาะเลือด เมื่อมีการแจ้งผลกับเจ้าของสถานประกอบการ อาจมีผลกระทบในเรื่องงาน เพราะไม่มีการรักษาความลับที่ดีพอ

กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีเพศสัมพันธ์ทางทวาร เมื่อเกิดโรคที่ทวาร บางครั้งจะถูกปฏิเสธการรักษา

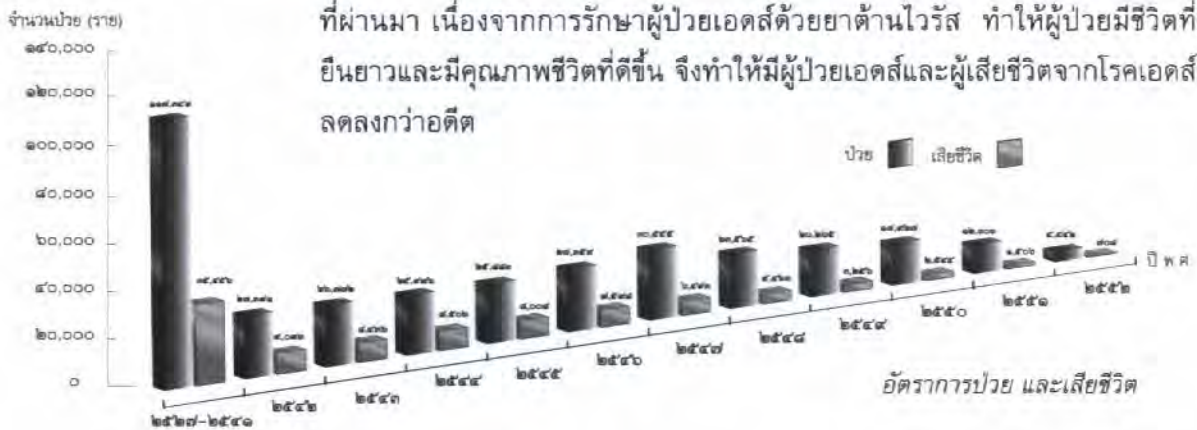
สถานการณ์ด้านเอดส์

สถานการณ์ของผู้ป่วยเอดส์ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานผู้ป่วยเอดส์จากสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ รวมทั้งสิ้น ๓๕๙,๘๐๗ ราย และมีผู้เสียชีวิต ๙๖,๐๖๗ ราย กลุ่มอายุที่พบมากเป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๔๔ ปี พบว่ากลุ่มอายุ ๓๐-๓๔ ปี มีผู้ป่วยสูงสุด (ร้อยละ ๒๔.๙๖) รองลงมา อายุ ๒๕-๒๙ ปี, ๓๕-๓๙ ปี และ ๔๐-๔๔ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๑๑, ๑๗.๘๒ และ ๑๐.๒๐ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอายุต่ำสุด คือ กลุ่มอายุ ๑๐-๑๔ ปี (ร้อยละ ๐.๔๒) ผู้ป่วยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด รองลงมา คือ เกษตรกร ว่างาน ค้าขาย และแม่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นการติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร้อยละ ๘๔.๒๐

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

แนวโน้มของผู้ป่วยเอชไอวีและผู้เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ลดลงกว่าในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากการรักษาผู้ป่วยเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัส ทำให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาวและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงทำให้มีผู้ป่วยเอชไอวีและผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ลดลงกว่าอดีต

ถึงแม้ว่าสถานการณ์ของการติดเชื้อในประเทศจะลดลง แต่พบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่อยู่ในวัยเด็กและผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนโยบายในการพัฒนาประเทศปัจจุบันไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้ ยังคงเน้นสนับสนุนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การเงินเป็นสำคัญ ประเด็นด้านสุขภาพจะได้รับความสนใจในอันดับท้าย ๆ ของการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลความรู้ สิทธิผู้ป่วย การใช้ยาต้านไวรัสที่ถูกต้อง จะได้รับการสนับสนุนน้อยมากเมื่อเทียบกับการสนับสนุนการพัฒนาด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ ประเด็นเกี่ยวกับเรื่องสิทธิบัตรยายังเป็นประเด็นที่สาธารณชนต้องติดตามข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกรณีการเปิดการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ระหว่างไทยกับอเมริกา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจดสิทธิบัตรสมุนไพร หรือยาบางชนิดที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนาที่ยังไม่มีความพร้อมในการผลิตยา และการทดลองคุณภาพของยาต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ประเทศที่พัฒนาด้านการวิเคราะห์ วิจัยยาชนิดต่าง ๆ ผูกขาดการผลิตยาและจะส่งผลให้ยามีราคาแพง และประชาชนที่ยากจน ด้อยโอกาสจะเข้าไม่ถึงยาเหล่านั้น ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการดูแลสุขภาพของประชาชน

๒.๑๐ สิทธิผู้บริโภค และการเข้าถึงบริการสาธารณะ สิทธิผู้บริโภค ในฐานะประชาชนที่พึงได้รับจากบริการต่างๆ ของรัฐ

การบริการสาธารณะของรัฐ ได้แก่ การขนส่ง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การบริการ สาธารณสุข การสื่อสารโทรคมนาคม และพลังงาน ในส่วนของการขนส่งทางบกที่มีปัญหาอย่างมาก คือ การบริการของรถไฟ เพราะคุณภาพของการบริการและการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่ได้มาตรฐาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑ ได้บัญญัติเรื่อง สิทธิของผู้บริโภคเอาไว้ ให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิที่จะร้องเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา ซึ่งการบริการของรถไฟยังไม่มีกระบวนการในการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายที่ชัดเจน

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปร่วมบริหารกิจการภาคเอกชน ทำให้เกิดการตั้งคำถามเรื่องธรรมาภิบาลและผลประโยชน์ทับซ้อน ผลประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นได้รับจากทางภาครัฐจะน้อยกว่า เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากภาคเอกชน โดยเฉพาะ เบี้ยประชุมหรือโบนัสที่อิงต่อผลกำไร ทำให้การกำกับนโยบายอาจเอื้อให้เอกชนที่ไปร่วมบริหาร ไม่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชนอย่างแท้จริง ทำให้เห็นปรากฏการณ์หลายๆ อย่าง เช่น ราคาน้ำมัน ซึ่งไม่ได้ขับเคลื่อนไปตามกลไกตลาดอย่างแท้จริง แต่บิดเบือนไปตามการแทรกแซงราคา

การบริการสาธารณะ กรณี

รถไฟ : บทสะท้อนปัญหาสวัสดิภาพ ความปลอดภัย ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการให้บริการ

เหตุการณ์รถไฟตกรางที่สถานีรถไฟเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ จนทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ตามด้วยอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดูเหมือน จะเป็นการจุดประเด็นคำถามในเรื่องประสิทธิภาพ และความปลอดภัยในการให้บริการรถไฟ ซึ่งถือเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญและเป็นอีกหนึ่งโครงสร้างพื้นฐานของสังคมที่ให้บริการด้านคมนาคมและขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงระหว่างเมืองกับชนบทที่ได้ดำเนินกิจการมากกว่าร้อยปีแล้ว ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นคนยากจนจากชนบทที่ต้องอาศัยพาหนะในการเดินทางเข้าเมืองและขนส่งสินค้าการเกษตร นอกจากนี้ ยังเป็นการขนส่งวัตถุอันตรายและสินค้าสำคัญๆ รวมทั้ง น้ำมันเชื้อเพลิง และผลผลิตอุตสาหกรรมจำนวนมากไม่น้อย

ประเด็นที่มีการถกเถียงกัน คือ เรื่องระบบรักษาความปลอดภัย เช่น ระบบ Deadman-Vigilance และมาตรการการรักษาความปลอดภัย หรือความประมาทเลินเล่อของเจ้าพนักงานเดินรถ

จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า หักรวจจักรจำนวนมากกว่าครึ่งอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถใช้งานได้ดี เนื่องจากชำรุดทรุดโทรม และหมดอายุการใช้งาน รวมทั้งการไม่มีอะไหล่สำรองที่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ตลอดจนสภาพการณ์ที่ขาดงบประมาณในการดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง ในราคาที่เป็นธรรม และประชาชนผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการใช้บริการ

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นในเรื่องของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) และการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ (Corporatization) ที่ยังเป็นที่ถกเถียงกัน เนื่องจากความแตกต่างทางความคิด ระหว่างผู้บริหารกับสหภาพแรงงาน และประชาชนผู้ให้บริการในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ทั้งนี้ คงจะต้องสร้างรูปแบบของการมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนต่างๆ (Multi-Stakeholders) ที่จะช่วยกันจัดวางเป้าหมาย และแผนยุทธศาสตร์ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง การปฏิรูประบบรถไฟขนส่งมวลชนอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้ให้บริการและการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสมต่อไป

สิทธิผู้บริโภคกับห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ และร้านค้าปลีกรายย่อย (ร้านโชห่วย)

จากการที่ห้างค้าปลีกขนาดใหญ่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทยเป็นเวลาหลายปีแล้ว โดยได้กระจายลงไปถึงระดับอำเภอ หมู่บ้าน ทำให้เกิดผลกระทบต่อร้านค้าปลีก (ร้านโชห่วย) และผู้บริโภค ปัญหาที่พบ คือ ผู้ผลิตถูกเอารัดเอาเปรียบจากห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ เนื่องจากห้างเหล่านี้ขายสินค้าจำนวนมาก จึงสามารถบีบบังคับให้ผู้ผลิตขายสินค้าในราคาต่ำกว่าร้านโชห่วยทั่วไป ห้างค้าปลีกขนาดใหญ่จึงขายสินค้าได้ในราคาถูก และยังมีการจูงใจผู้บริโภคให้เข้าไปซื้อสินค้าในจำนวนมากเกินจริง โดยใช้สินค้าราคาถูก “ล่อใจ” ทั้งที่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องซื้อสินค้ามากขนาดนั้น การขายสินค้าราคาถูกโดยวิธีการไม่ปกติ เป็นสาเหตุการล้มละลายของร้านโชห่วย ทำให้มีการปิดตัวไปเป็นจำนวนมาก แม้ในหลายจังหวัดก็มีการรวมตัวของร้านโชห่วย คัดค้านการเข้ามาของห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถต้านทานได้

นอกจากนี้ การทำเกษตรกรรมแบบ contract farming ซึ่งมีการซื้อเมล็ดพันธุ์ พันธุ์สัตว์ ยา จากบริษัทห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ ทำให้ระบบของเกษตรกรถูกผูกขาดด้วยกลไกตลาดเหล่านี้ ปัญหาที่เห็นอยู่ในขณะนี้ คือ สินค้าเกษตร กรณีเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ปลาทับทิม หมู ไก่ รวมทั้งต้นกล้า ยางพาราที่ถูกส่งไปมีการปลูกหรือเลี้ยงกันทั่วประเทศ และกลไกการตลาดก็อยู่ในมือของบริษัทห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ ทำให้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกกลืนไป ซึ่งโดยหลัก หน่วยงานของรัฐควรป้องกันมิให้มีการเอารัดเอาเปรียบเช่นนี้ แต่ที่ผ่านมารัฐกลับเอื้อประโยชน์ให้มีห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ หรือ contract farming เหล่านี้เสียเอง

๓. สิทธิชุมชนในฐานะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๑. กิจการประมงทะเล ประมงพาณิชย์ และประมงพื้นบ้าน / ทะเลและชายฝั่ง

สิทธิชุมชน ตามความหมายที่ชาวบ้านในพื้นที่ชายฝั่งเข้าใจ คือ สิทธิในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง การปกป้อง การดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนการฟื้นฟู แต่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ถูกทำลาย โดยสาเหตุดังต่อไปนี้

๑. นายทุน คือ ผู้บ่อนทำลายทรัพยากรของชุมชน โดยมีอำนาจเหนือรัฐบาล และพยายามทำทุกวิถีทางให้รัฐบาลเอื้อประโยชน์ให้พวกตน ข้าราชการได้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาล แม้ไม่เห็นด้วย แต่ไม่กล้าขัดขืน เช่น เมื่อปี ๒๕๔๗-๒๕๔๘ รัฐบาลมีโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน หรือโครงการ Seafood Bank หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “โฉนดทะเล” โดยให้คนในชุมชนมีสิทธิจับจองชายฝั่งทะเลเพื่อเลี้ยงหอย หรือเลี้ยงปลาในกระชัง และรัฐได้ออกโฉนดรับรองให้เพื่อสามารถนำเอกสารดังกล่าวไปกู้ยืมเงินจากธนาคารได้ แต่ชาวบ้านในชุมชนไม่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นการนำพื้นที่สาธารณะมาจัดสรรให้แก่ปัจเจกบุคคล อีกทั้งชาวบ้านมีการดำเนินกิจการดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว และมีการจัดการและดูแลของชุมชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยมีการต่อต้านและไม่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว จนรัฐบาลในขณะนั้นต้องยกเลิกโครงการไป ต่อมา ในภายหลังชุมชนทราบว่าโฉนดทะเลเป็นแผนเพื่อให้นายทุนเอกชนมาครอบครองโฉนดทะเลแทน เพราะมีการเปิดเสรีการลงทุนในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบ Contract Farming และ Food Safety ร่วมด้วย อันเป็นผลให้การทำกิจการประมงในโครงการดังกล่าวอยู่ภายใต้การครอบงำของระบบทุนทั้งหมด ตั้งแต่การต้องใช้พันธุ์สัตว์น้ำ อาหาร ยารักษาโรค ตลอดจนตลาดที่รับซื้อจากระบบทุนดังกล่าวทั้งวงจร เช่นเดียวกับการเลี้ยงหมู ไก่อยู่ก่อนแล้ว เพราะเมื่อดำเนินกิจการขาดทุน โฉนดทะเลย่อมตกเป็นของนายทุนนั่นเอง และนอกจากนั้นได้เปิดให้นายทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนได้ด้วย

๒. กิจการประมงพาณิชย์ โดยใช้เครื่องมือทำลายล้าง เช่น ประมงอวนรุน ประมงอวนลาก ประมงเรือปั่นไฟปลากะตัก ประมงเรือคลาดหอย เป็นต้น โดยกฎหมายกำหนดเขตประมงชายฝั่งไว้ที่ระยะ ๓,๐๐๐ เมตร แต่เรือประมงพาณิชย์รุกล้ำเข้ามาในระยะดังกล่าวอยู่เป็นประจำและการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางกฎหมายด้วย แม้ว่าขณะนี้ได้ขยายเขตประมงชายฝั่งเป็น ๓ ไมล์ทะเล หรือประมาณ ๕,๔๐๐ เมตร โดยให้แต่ละพื้นที่ไปตกลงกันเอง ซึ่งได้มีการตกลงเกือบทั่วประเทศแล้ว แต่ยังคงมีการละเมิดรุกล้ำเขตประมงชายฝั่งเข้ามาอยู่เป็นประจำ โดยเจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึงหรือไม่ใส่ใจดำเนินการอย่างจริงจัง อันเป็นการทำให้เกิดความขัดแย้งทรัพยากรทางทะเลและทำลายเครื่องมือหากินของประมงชายฝั่งอีกด้วย

๓.๒ การใช้ประโยชน์ในที่ดิน และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑) ปัญหาอันเนื่องมาจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนแห่งชาติ

โดยมิได้มีการเดินสำรวจว่ามีผู้อยู่อาศัยอยู่ก่อนประกาศหรือไม่ เมื่อประกาศเขตพื้นที่ดังกล่าวและมีแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต เป็นผลให้ประชาชนจำนวนมากกลายเป็นผู้นุกรุกเขตอุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนจำนวนมาก มีการดำเนินคดีประชาชนดังกล่าว ซึ่งเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเหล่านั้น อีกทั้งรัฐสร้างภาพให้สังคมเข้าใจว่า ประชาชนนุกรุกและตัดไม้ทำลายป่าอีกด้วย

ต่อมา เมื่อประชาชนต้องตัดไม้ในพื้นที่ที่ตนอยู่มาใช้ประโยชน์ หรือในพื้นที่ภาคใต้ ที่ประชาชนตัดต้นยางที่ตนปลูกไว้เพราะหมดอายุการใช้ประโยชน์เพื่อปลูกใหม่ ประชาชนเหล่านั้น จะถูกดำเนินคดีอาญาในข้อหาบุกรุกป่า และถูกฟ้องดำเนินคดีทางแพ่งในฐานทำให้โลกร้อน ทั้งที่ ข้อมูลทางวิชาการดังกล่าวยังไม่ได้รับการยอมรับ แต่กลับมีการรับฟังเป็นพยานหลักฐานให้ประชาชน ต้องชดใช้ค่าเสียหายจำนวนมาก อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนเป็นทวีคูณ

๒) การออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ

๒.๑) การออกเอกสารสิทธิในพื้นที่การทำเหมืองแร่เดิม ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ที่ดินที่ใช้ในการทำเหมืองแร่นั้น หากที่ดินก่อนการทำเหมืองแร่ เป็นสิทธิของเอกชน เมื่อทำเหมืองแร่เสร็จสิ้นย่อมกลับมาเป็นของเอกชนดังเดิม หากที่ดินดังกล่าว เป็นของรัฐ เมื่อการทำเหมืองแร่เสร็จสิ้นย่อมกลับมาเป็นของรัฐดังเดิม แต่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ ได้ขอให้เจ้าพนักงานที่ดินของรัฐออกเอกสารสิทธิในที่ดินเหมืองแร่เดิม ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลว่าเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในการทำเหมืองแร่มาโดยตลอด แต่ในขณะนั้นล้มแจ้งสิทธิในที่ดินดังกล่าว เนื่องจากการ คมนาคมไม่สะดวก (แต่สามารถติดต่อหน่วยงานของรัฐในการขอประทานบัตรการทำเหมืองแร่ได้) ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงได้เอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวไป ทั้งที่ที่ดินเหล่านั้นมีประชาชนอาศัย อยู่ก่อนแล้ว อันเป็นผลให้เกิดกรณีพิพาทระหว่างผู้ประกอบการและประชาชนจำนวนมากและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

๒.๒) การออกเอกสารสิทธิในป่าชายเลน ซึ่งเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ของรัฐ (ที่ดินที่มีเอกสารหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง หรือ นสล.) ซึ่งเป็นการสมคบกันระหว่างนายทุน เจ้าพนักงานที่ดิน และเจ้าหน้าที่ปกครองในระดับท้องถิ่น อันเป็นผลให้ที่ดินของรัฐจำนวนมากตกเป็น ของนายทุน แต่เอกสารสิทธิดังกล่าวก็มิได้ถูกเพิกถอนแต่อย่างใด

๒.๓) การให้นายทุนเช่าที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการปลูกสวนปาล์มจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายปฏิรูปที่ดิน ในการตรวจสอบปรากฏว่า ที่ดินที่มีการปลูกสวนปาล์มรายละเอียดหลายพันไร่ ส่วนใหญ่หมดอายุสัญญาเช่าแล้ว บางส่วนบุกรุกเข้าไปทำสวนปาล์มโดยมิได้มีการเช่าแต่อย่างใด บางรายปลูกสวนปาล์มในพื้นที่ที่นิคมสหกรณ์ที่กำหนดให้สมาชิกนิคมใช้ประโยชน์รายละเอียดเพียง ๕๐ ไร่เท่านั้น หรือบางรายปลูกสวนปาล์มในพื้นที่ที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) แต่หน่วยงานของรัฐไม่มีการแก้ไขหรือเรียกคืนมาจัดสรรให้แก่ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดได้รวมตัวกันประท้วงเป็นระยะ ๆ แต่ในที่สุดได้มีการจับกุมและดำเนินคดีกับประชาชนดังกล่าวแทน จนเป็นปัญหามาจนถึงปัจจุบัน

๓.๓ การก่อสร้างในทะเลและชายฝั่ง และการกัดเซาะชายฝั่ง

การกัดเซาะชายฝั่งที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น อำเภอกะทู้ อำเภอนะบือ จังหวัดสงขลา และหลายอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นเพราะสิ่งก่อสร้างในทะเลที่หน่วยงานรัฐ (กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีหรือกรมเจ้าท่าเดิม) ก่อสร้างขึ้นโดยมิใช่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การก่อสร้างที่เรียกว่า เชือกกันคลื่นและกันทราย (Jetty) ด้วยเหตุผลว่าเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปากคลองและปากแม่น้ำตื้นเขินซึ่งที่รายงานการศึกษาของหน่วยงานดังกล่าว (ก่อนมีการก่อสร้าง) ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อมีการก่อสร้างแล้วด้านเหนือของเชือกมีการกัดเซาะชายฝั่ง ส่วนด้านใต้ได้ที่ดินงอกขึ้นมา แต่หน่วยงานดังกล่าวกลับพยายามก่อสร้างบริเวณปากคลองและปากแม่น้ำ หรือการก่อสร้างที่ไปเปลี่ยนแปลงกระแสคลื่นของหน่วยงานอื่นเช่นกัน ย่อมก่อให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้นด้วย

ปัจจุบันการแก้ไขปัญหามิอาจเกิดขึ้น เพราะหน่วยงานรัฐให้ข้อมูลที่ผิดกับสังคม อันทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้าใจว่า สาเหตุการกัดเซาะเกิดขึ้นจากคลื่นลมแรง หรือน้ำทะเลสูงขึ้น แต่ความเป็นจริงเกิดจากสิ่งก่อสร้างในทะเลดังกล่าว

๓.๔ โรงงานอุตสาหกรรมประเภท และชนิดต่าง ๆ

๑) ในปี ๒๕๕๐ มีการออกพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๐ กำหนดให้มี "เขตประกอบการเสรี" เป็นพื้นที่สำหรับการประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือกิจการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ที่ขอที่นาเข้าไปในเขตดังกล่าวจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นความพยายามที่จะผลักดันเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ปัญหาเกิดขึ้นมาควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ว่าด้วยการผังเมือง การเปิดการค้าเสรีนี้ทำให้เกิดการพัฒนาโครงการอุตสาหกรรม และนำไปสู่การขยายและบุกเบิกด้านการขนส่ง เช่น การขยายระบบการขนส่งเชื่อมไปยัง จีน อินเดีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และทวีปยุโรป เป็นต้น โดยมีการผลักดันให้เกิดโครงการอุตสาหกรรมมากมาย และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพลังงานของภูมิภาคนี้

ในพื้นที่ภาคใต้ ในช่วงเวลา ๕ ปีที่ผ่านมาเป็นช่วงแห่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยจะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหลายแห่ง และก่อสร้างท่าเทียบเรือเพื่อรองรับ เช่น ก่อสร้างท่าเทียบเรือที่ปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล อีกทั้งได้มีการศึกษาการก่อสร้างทางรถไฟ เพื่อขนส่งสินค้าและเชื่อมต่อระหว่างท่าเทียบเรือปากบารากับจังหวัดสงขลา โดยสิ่งก่อสร้างต่างๆ เกิดขึ้นเพื่อรองรับโครงการอุตสาหกรรมเหล่านี้ทั้งสิ้น ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนและชุมชนอย่างมาก เช่น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างร้ายแรง

๒) โรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย โดยการก่อตั้งโรงงานและขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ต้องขออนุญาตต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม แต่หลังจากนั้น การกำกับ ควบคุม และดูแล เปลี่ยนเป็นสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมแทน ซึ่งในแต่ละจังหวัดมีโรงงานอุตสาหกรรมมากมายในความรับผิดชอบ อีกทั้งภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนปราศจากการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมักอ้างว่าเจ้าหน้าที่ไม่พอเพียง ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ถูกมองว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าของกิจการโรงงานอุตสาหกรรมแทบทั้งสิ้น อันเป็นผลให้ความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชนไม่ได้รับการแก้ไข

๓.๕ การขุดดิน ดุดทรายทั้งในน้ำและบนบก

๑) การขุดดินและดุดทรายบนบก

กฎหมายที่ใช้บังคับในการขออนุญาตขุดดินและถมดิน (รวมถึงทรายด้วย) มีเพียงพระราชบัญญัติขุดดินและถมดิน พ.ศ.๒๕๕๓ เท่านั้น อีกทั้งมีหน่วยงานที่กำกับดูแลน้อยมาก โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อนุญาตและกำกับดูแล ส่วนการใช้เครื่องจักรในการขุดดินและดุดทราย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นผู้อนุญาต อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างยิ่ง เช่น มีการขนส่งทั้งกลางวันและกลางคืน การขุดดินหรือทรายโดยไม่เว้นระยะห่างตามกฎหมาย อันเป็นผลให้ชาวบ้านข้างเคียงที่ดินทรุดหรือบ้านร้าว การขุดดินหรือดุดทรายใกล้ชิดกับทางสาธารณะเกินกว่ากฎหมายกำหนด อีกทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ประกอบการดังกล่าว อันเป็นผลให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข โดยโครงการที่เกิดขึ้นไม่มีส่วนร่วมของชุมชน

๒) การขุดดินหรือดุดทรายในแม่น้ำ

การขออนุญาตในการขุดดินหรือดุดทรายในแม่น้ำมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อยมากเช่นเดียวกัน ได้แก่ สำนักงานที่ดิน โดยแจ้งเพื่อทราบในการใช้พื้นที่เพื่อกองดินหรือทราย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดในการใช้เครื่องจักร การขออนุญาตดุดทรายหรือหินในน้ำจากกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี แต่ไม่มีแนวเขตของพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตแต่อย่างใด โดยเจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแลมักอ้างว่า ไม่มีกำลังเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างทั่วถึง อันเป็นผลให้การดุดทรายหรือหินในลำน้ำนอกบริเวณที่ได้รับอนุญาต และทำให้ตลิ่งริมลำน้ำพังทลาย รวมถึงที่ดินใกล้เคียงริมตลิ่งทรุด ตลอดจนถนนริมตลิ่งพังทลายด้วย และขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นเดียวกัน

๓.๖ โครงการชลประทานทุกประเภทและขนาด

๑) การก่อสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

การก่อสร้างเขื่อนในพื้นที่หนึ่ง เพื่อส่งน้ำไปให้พื้นที่บริเวณใกล้เคียงและพื้นที่อื่นใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นโครงการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการเกษตรซึ่งกระทบต่อสิทธิชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐ มักจะให้ข้อมูลว่าจำเป็นต้องสร้างเขื่อนเพื่อทำนาได้ปีละ ๒-๓ ครั้ง และมักอ้างว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการใช้น้ำ คนในพื้นที่บริเวณที่ก่อสร้างเขื่อนจำเป็นต้องเสียสละ แต่ปรากฏว่าค่าชดเชยในการเวนคืนไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม ทั้งที่หากเป็นการเสียสละเพื่อคนส่วนใหญ่ ค่าตอบแทนควรมีความเป็นธรรม

การก่อสร้างเขื่อนเพื่อส่งน้ำไปให้กิจการอุตสาหกรรม โดยอ้างว่า เป็นประโยชน์ต่อการเกษตรหลายโครงการ เช่น การใช้น้ำของโรงไฟฟ้าจากแม่น้ำป่าสัก (โดยอาศัยการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์) การใช้น้ำของนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง (โดยอาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำประแสร์) ยิ่งทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชนของคนในพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ ที่เสียสละที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างชัดเจน นอกจากนี้ กรมทรัพยากรน้ำและกรมชลประทานมีแนวความคิดโครงการใหม่ เพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานจากพื้นที่ ๓๘ ล้านไร่ ให้เป็นพื้นที่ ๖๐ ล้านไร่ ภายในระยะเวลา ๓ ปี ทั้งการขุดลอกแหล่งน้ำภายในประเทศทั้งหมด และโครงการผันน้ำจากต่างประเทศอีก ๑๓ โครงการ ซึ่งแน่นอนว่าจะมีปัญหาการละเมิดสิทธิชุมชนตามมาอีกมากมาย อีกทั้งโครงการที่เกิดขึ้นอาจมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน

๒) การทำระบบชลประทานเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

โครงการต่างๆเกิดขึ้นโดยไม่มีการศึกษามาก่อน กรมชลประทานอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการออกกฎหมายเวนคืนที่ดิน หรือใช้การขอความร่วมมือจากชาวบ้าน โดยอ้างเหตุผลในการขุดลอกเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเช่นเดียวกัน เช่น กรณีก่อสร้างโครงการคลอง ร.๑ ความกว้างประมาณ ๑๒๐ เมตร ผ่าไปกลางสวนยางของชาวบ้านในจังหวัดสงขลา อีกทั้งค่าชดเชยยังไม่เหมาะสมและเป็นธรรมอีกด้วย และการขุดลอกลำพะเนียงในจังหวัดหนองบัวลำภูที่เดิมลำพะเนียงขนาดกว้างประมาณ ๑๐-๒๐ เมตรเท่านั้น อีกทั้งลำพะเนียง ยังคดเคี้ยวไปมามากมาย แต่ถูกขยายเป็นขนาดประมาณ ๗๐ เมตร และบริเวณสองข้างลำน้ำได้มีการก่อสร้างถนนสูงขนาดกว่า ๒ เมตร บริเวณริมลำน้ำ อันเป็นเขื่อนดินขวางระหว่างพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้าน เป็นผลให้น้ำขังในพื้นที่เกษตรกรรมเมื่อฤดูน้ำมา และไม่สามารถใช้น้ำจากลำน้ำมาใช้ในการเกษตรโดยสะดวกดังเดิม ต้องใช้เครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่เท่านั้น ทำให้เป็นภาระของชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการทำการเกษตร บางรายเหลือที่ดินไม่พอการประกอบอาชีพต่อไป บางรายต้องเสียที่ดินไปทั้งหมด ส่วนค่าชดเชยต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครอง อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านอย่างแสนสาหัส ทั้งที่โครงการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการใหญ่ คือ โขง-ชี-มูล แต่ข้อมูลดังกล่าวถูกปกปิดไว้

๓.๗ การทำเหมืองแร่

๑) การทำเหมืองแร่ทั่วไป

ถึงแม้การทำเหมืองทุกประเภท ผู้ประกอบกิจการต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ก็ตาม แต่การอนุมัติรายงานดังกล่าวหน่วยงานผู้อนุมัติ (คณะกรรมการผู้ชำนาญการ) อาจไม่มีโอกาสไปตรวจสอบว่าสถานที่ประกอบการหรือรายละเอียดอื่นเป็นไปตามรายงานหรือไม่ อีกทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนอีกด้วย โดยชาวบ้านสามารถคัดค้านการประกอบกิจการได้ ภายในเวลา ๑๕ วัน หลังจากมีการตีประกาศเท่านั้น อีกทั้งการขออนุมัติในระดับพื้นที่โดยผู้อนุมัติเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่เท่านั้น โดยมิได้มีการขออนุมัติจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบด้วย นอกจากนี้ ในหลายพื้นที่มีการประกอบกิจการเหมืองแร่เถื่อน (มิได้มีการขออนุญาตจากทางราชการ) สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านบริเวณดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

๒) การทำเหมืองหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง

การเปลี่ยนแปลงประเภทหรือชนิดของแร่ในการทำเหมืองที่ดำเนินการได้ โดยการขออนุญาตต่ออธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เท่านั้น ทั้งที่การทำเหมืองแร่เดิมมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้วก็ตาม ถ้ารายงานเดิมสำหรับการทำเหมืองแร่ประเภทหรือชนิดอื่นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนน้อยมาก ครั้นเมื่อเปลี่ยนมาเป็นเหมืองหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้างที่มีทั้งการระเบิดหิน และนำหินดังกล่าวมาบดย่อย ย่อมสร้างความเดือดร้อนแก่ชุมชนอย่างมาก ทั้งมลพิษทางฝุ่น เสียงของการระเบิด ย่อยหิน รวมทั้งระบบนิเวศในบริเวณดังกล่าวที่เสียหาย เช่น ผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองหินและโรงโม่หินที่บริเวณเขาหินแตก ตำบลพางาม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

๓) การทำเหมืองแร่ทองคำ

เนื่องจากการประกอบกิจการทำเหมืองแร่ทองคำ ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเปลือง อีกทั้งต้องใช้เทคโนโลยีของต่างประเทศเท่านั้น นักวิชาการสาขาธรณีวิทยา ระบุว่า การที่ทองคำขนาดเล็กแฝงในดินและหิน ต้องใช้สารไซยาไนด์ในการแยกทองออกจากดินและหิน ซึ่งอาจต้องใช้ดินหรือหินประมาณหนึ่งตัน/ทองประมาณ ๒.๕ กรัมเท่านั้น ดังนั้นกว่าจะได้ทองเพียง ๑ บาท อาจต้องใช้ดินหรือหินถึง ๗ ตันครึ่ง การขอประทานบัตรในการทำเหมืองทองคำนานถึง ๒๕ ปี นอกจากนี้ การประกอบกิจการทำเหมืองแร่ทองคำได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอย่างเต็มที่ โดยจดเว้นภาษีเงินได้เป็นเวลา ๘ ปี และมีค่าภาคหลวงแร่ของทองคำเพียงร้อยละ ๒ อันเป็นรายได้แก่ประเทศชาติเพียงน้อยนิด ไม่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง และทำลายวิถีชีวิตของชุมชน

๖๘
รายงานการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

มาบตาพุด
MAP TA PHUT
บ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ ๑ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

กรณี
นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด
กรณีมลภาวะอุตสาหกรรมกับผลกระทบต่อชุมชน
ตามมาตรา ๖๗ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ ศาลปกครองจังหวัดระยองพิพากษาคดีที่ชาวบ้านเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง รวม ๒๗ คน ยื่นฟ้องคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฐานละเลยไม่ประกาศให้พื้นที่ตำบลมาบตาพุด และเทศบาลเมืองมาบตาพุด ตลอดจนพื้นที่ข้างเคียงที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงเป็นเขตควบคุมมลพิษ โดยศาลเห็นสมควรให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกาศให้ท้องที่เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดทั้งหมด รวมทั้งตำบลเนินพระ ตำบลมาบข่า และตำบลทับมา อำเภอเมือง ตลอดจนตำบลบ้านฉางทั้งตำบลเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุมลด ขจัดมลพิษ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ๖๐ วัน นับตั้งแต่ศาลมีคำพิพากษา

เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๒ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีมติให้ประกาศพื้นที่อุตสาหกรรมมาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษตามที่ศาลปกครองระยองมีคำพิพากษา

ต่อมา สมาคมต่อต้านด้านสภาวะโลกร้อนกับพวกได้ยื่นฟ้องคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และหน่วยงานภาครัฐ รวม ๘ แห่งว่า ได้ร่วมกันให้ความเห็นชอบอนุมัติ อนุญาต โครงการหรือกิจกรรม จำนวน ๑๖ โครงการ ที่ดำเนินการในพื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง โดยไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากโครงการดังกล่าวถือเป็นโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่จะได้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้าน รวมทั้งให้มืองค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพให้ความเห็นชอบก่อนมีการดำเนินการ เพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งเพิกถอนการรับรองรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพิกถอนใบอนุญาต และให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งหมดดำเนินการ

ออกระเบียบหรือหลักเกณฑ์ หรือการอื่นใด ตามขั้นตอนของกฎหมาย ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

พร้อมกับคำฟ้องในคดีนี้ ผู้ฟ้องคดีกับพวกได้ยื่นคำขอให้ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา และศาลได้มีคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราวด้วยการสั่งระงับโครงการหรือกิจกรรม จำนวน ๗๖ โครงการที่กำลังดำเนินการในพื้นที่ตำบลลามาตาพุด อำเภอบ้านฉาง และใกล้เคียงจังหวัดระยอง ไว้เป็นการชั่วคราวก่อนศาลจะมีคำพิพากษา

ผู้ประกอบการ นักลงทุน และเจ้าของโครงการอุตสาหกรรม ที่ถูกระงับโครงการชั่วคราวดังกล่าว ได้พยายามผลักดันให้คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ยื่นอุทธรณ์คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองชั้นต้น โดยการอ้างถึงผลกระทบและความเสียหายที่มีต่อเศรษฐกิจมูลค่าหลายแสนล้านบาท ในขณะที่ประชาชนชาวระยองในเขตอุตสาหกรรมต้องตกเป็นผู้รับเคราะห์กรรมอันเป็นผลจากมลภาวะอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลากว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา นับแต่การเริ่มโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก รวมทั้งที่กำลังขับเคลื่อนให้มีโครงการลักษณะเดียวกันในเขตชายฝั่งทะเลในภาคใต้ด้วย

เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๒ ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปดระงับโครงการหรือกิจกรรม จำนวน ๖๕ โครงการ และให้ดำเนินการได้เพียง ๑๑ โครงการ

ก่อนหน้านั้น ได้เคยเกิดอุบัติเหตุในโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกมาแล้วหลายครั้ง เช่น กรณีไทยออยล์ เป็นต้น ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนไม่น้อย แต่ไม่ค่อยปรากฏเป็นข่าว และล่าสุดที่เพิ่งเกิดขึ้น คือ การรั่วไหลของสารเคมีเป็นพิษจากเรือบรรทุกสินค้าจมนำส่งผู้ป่วยที่ สุดคม หรือสัมผัสกับสารเคมีเข้าโรงพยาบาลนับหลายสิบราย ก็มีส่วนทำให้ประชาชนชาวระยองและในภาคตะวันออกเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในนโยบายของรัฐในเรื่องสุขภาพ และสิทธิชุมชนมากยิ่งขึ้น

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ได้ลุกขึ้นมาปกป้องทรัพยากรและชุมชนของตน ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นที่มีผลประโยชน์จากการพัฒนาส่งผลให้ในหลายพื้นที่มีการข่มขู่คุกคามแกนนำและชาวบ้านด้วยวิธีการต่างๆ จนล่าสุดมีการประกบยิงนายประเสริฐ รักเผ่า ซึ่งเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย และเป็นแกนนำคนหนึ่ง ที่คัดค้านโครงการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะครบวงจรจังหวัดระยองจนถึงแก่ความตาย

ต่อมา รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตาม มาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือที่เรียกโดยย่อว่า “คณะกรรมการ ๕ ฝ่าย” ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๕๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยมีอดีตนายกรัฐมนตรีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งถือเป็นภาระที่ประชาชนต้องช่วยกันติดตามอย่างใกล้ชิดต่อไป

๔. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

สิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบกับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้เพิ่มเติมสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาไว้หลายประเด็น ซึ่งก่อนหน้านี้นี้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติไว้ ได้แก่

๔.๑ สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง ซึ่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้ต้องหาไว้หลายประการ เช่น การมีทนาย ขณะนี้มีหลายฝ่ายทั้งสภานายความ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอัยการพร้อมที่จะรับให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน

๔.๒ สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเรื่องการพิจารณาลับที่จะสามารถกระทำได้เฉพาะในกรณีสำคัญเท่านั้น รวมไปถึงการเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของตน

๔.๓ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติรับรองไว้ ก่อนหน้านี้นี้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ ทำให้มีการสืบพยานบางปากตลอดทั้งวันทั้งคืน ส่งผลกระทบเรื่องความถูกต้องและเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดี

๔.๔ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสียหรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม เช่น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓ ทวิ และตรี เรื่องการสอบสวนเด็ก โดยหากมีคำถามอันจะกระทบกระเทือนจิตใจของเด็กอย่างรุนแรงจะต้องสอบถามผ่านนักจิตวิทยา

๔.๕ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ในส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย

๔.๖ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ และผู้ทุพพลภาพ มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ เช่น กรณีการสอบปากคำผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ พนักงานสอบสวนหญิงจะต้องเป็นผู้ดำเนินการ เว้นแต่ผู้เสียหายจะยินยอมให้สอบปากคำกับพนักงานสอบสวนชาย

๔.๗ ในคดีอาญา ผู้ต้องหา หรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐาน ตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในคดีจากทนายความและการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

เรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น ในกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกรณีที่ศาลกำหนดให้มีหลักประกันในทุกคดี ในขณะที่กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะในคดีที่มีโทษ จำคุกเกิน ๕ ปี เท่านั้น

๔.๘ ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ โดยมีการเปลี่ยนหลักการจากเดิมที่เป็นการขอพิจารณาคดีอย่างคนอนาถา มาเป็นการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ ซึ่งแก้ไขท้ายมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ.๒๕๕๑

สิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ

กระบวนการยุติธรรมทั่วไปในคดีอาญา เช่น การที่กฎหมายบัญญัติให้มีล่ามภาษามือในกรณีคนหูพิการไม่ได้ยื่น แต่กลับมีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะชั้นสอบสวนไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนวยความสะดวกแก่คนพิการที่เป็นพยานหรือผู้ต้องหา

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม การจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรม เช่น ในระเบียบข้าราชการตุลาการและระเบียบข้าราชการอัยการ กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า จะต้องไม่มีสภาพกายและจิตที่ไม่เหมาะสม ซึ่งคนพิการถูกตีความให้อยู่ในความหมายการมีสภาพกายและจิตที่ไม่เหมาะสมด้วย ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะคนพิการไม่สามารถเข้าไปทำงานอยู่ในกระบวนการยุติธรรมได้ ขณะที่คนร่างกายปกติก็ไม่มี ความเข้าใจที่จะนำความยุติธรรมมาสู่คนพิการได้

บางครั้งแม้กฎหมายไม่เลือกปฏิบัติ แต่อาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้ เช่น กรณีนักเรียนตาบอดในโรงเรียนสามเสนวิทยาลัยถูกปฏิเสธไม่ให้ศึกษาต่อ เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนมีนโยบายไม่รับนักเรียนที่ตาบอดเข้าศึกษา ถือเป็น การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และไม่ให้อีกโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้พิการ เพื่อที่จะไม่เป็นภาระแก่ตนเองและสังคม

การปฏิรูปตำรวจ และระบบยุติธรรม

ในช่วง ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๐ เป็นที่กล่าวขานกันอย่างกว้างขวางว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการในฐานะ “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” ทำให้สถาบันตำรวจมีภาพพจน์ที่เสื่อมถอยเป็นอย่างมากในสายตาประชาชนและสื่อมวลชน ภาพลบ

มากมายไม่เว้นในแต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการข่มขู่ คุกคาม โดยใช้อำนาจตำแหน่งหน้าที่ หรือ การข่มขู่มาผู้ต้องหา การปราบปรามประชาชนทั้งที่ชุมนุมอย่างสงบภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ แสวงหาประโยชน์จากกลุ่มผู้มีอิทธิพล และผู้ประกอบการสถานบริการต่างๆ รวมทั้งระบบส่วย การพนัน ซึ่งก่อผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง การแก้ไขปัญหาที่เรื้อรังเช่นนี้ต้องการผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ และมีคุณธรรมในการเปลี่ยนแปลงสถาบันตำรวจให้เป็นที่น่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติภารกิจในการเอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม และความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนได้อย่างแท้จริง

กรณี

การดำเนินคดีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับคดีภาพสินธุ์และอื่นๆ

จากกรณีการเสียชีวิตของเยาวชนและประชาชนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ไม่น้อยกว่า ๒๑ ราย ในช่วงสงครามปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลในระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๔๘ ซึ่งอาจเป็นการฆาตกรรม ต่อเนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ แต่คดียังไม่มีความคืบหน้ามากนัก โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้เหตุผลว่าการเสียชีวิตนั้น เนื่องมาจากการมาตัดตอนของผู้ค้ายาเสพติดด้วยตนเอง หรือหากเป็นการเสียชีวิตเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นเพราะผู้ค้ายาเสพติดต่อสู้ขัดขวาง จึงต้องทำการวิสามัญฆาตกรรม

สำหรับคดีเยาวชนซึ่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอมือทองกาฬสินธุ์ จับกุม และ ต่อมาถึงแก่ความตายโดยปริศนา ได้มีการร้องเรียนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเป็นคดีพิเศษ เพราะ ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากการทำงานของคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนเป็นเวลา ๕ ปี สามารถสรุปผลและออกหมายเรียกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอมือทองกาฬสินธุ์ จำนวน ๖ นาย ให้มารายงานตัวและรับทราบข้อกล่าวหาฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและซ่อนเร้น ปิดบังอำพรางการตาย ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ส่งสำนวนให้อัยการรับไปพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ และอัยการได้ส่งฟ้องศาล เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒ ในข้อหาพร้อมกันฆ่าผู้อื่น โดยเจตนาและโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ย้ายศพเพื่อปิดบังเหตุแห่งความตาย และเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ สอบสวนคดีอาญากระทำการในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ ต้องรับโทษ

คณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย

เป็นเรื่องนำยินดีที่รัฐบาลได้ริเริ่มและให้ความสนใจในปัญหาการบังคับให้บุคคลสูญหาย (Enforced or Involuntary Disappearances) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “การอุ้มหาย” โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของประเทศไทย ในการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหายโดยไม่สมัครใจ (The Convention for Protection of all Persons from Enforced Disappearance) แต่ในขณะเดียวกัน รัฐควรเร่งดำเนินการเพื่อคลี่คลายเรื่องที่ยังเป็นที่ค้างคาใจของญาติมิตรของผู้สูญหายอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นกรณี ทนายสมชาย นิละไพจิตร กรณีนายกมล เหล่าโสภานพันธ์ (จากจังหวัดขอนแก่น) หรือกรณีเหตุการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ ที่บรรดาญาติมิตรได้มีการร้องเรียนมายังนายกรัฐมนตรีและสื่อมวลชน เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๒ เพื่อให้มีการตรวจสอบผู้คอนเทนเนอร์ปริศนาที่จมอยู่ใกล้เกาะแสมสาร บริเวณอ่าวไทย แม้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะได้แถลงว่าพบเพียงตู้เปล่า (เพียงหนึ่งใบ) แต่ก็ยังมีผู้อื่น ๆ ที่ยังมีได้ตรวจสอบโดยละเอียดอีกหลายใบ ความสงสัยจึงยังไม่ได้รับการคลี่คลาย

การลงโทษประหารชีวิต

จากการติดตามข้อมูลพบว่า ประเทศไทยได้งดเว้นการประหารชีวิตมาเป็นเวลา ๖ ปีแล้ว แม้ศาลจะมีการพิพากษาลงโทษประหารชีวิตในหลายกรณี แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งว่า มีการลงโทษประหารชีวิตผู้ต้องขัง เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๒ ที่ผ่านมา ถือเป็นกรณีปฏิบัติที่สวนทางกับกระแสโลก โดยในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เมื่อปี ๒๕๕๑ มีมติให้ระงับการลงโทษประหารชีวิตทั่วโลก แต่รัฐบาลไทยในขณะนั้นกลับลงมติคัดค้าน ทั้งนี้ โดยหลักสากลแล้ว โทษประหารชีวิตถือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิในการมีชีวิต และถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ตามมาตรา ๕ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เนื่องจาก ประเด็นโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน กสม. จึงได้จัดเสวนาเพื่อรวบรวมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ โดยผลของการเสวนามีข้อคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งสรุปภาพรวมได้ใน ๒ ประเด็น กล่าวคือ

(๑) ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต เนื่องจากขัดต่อหลักมนุษยธรรม โดยต้องมีมาตรการรองรับที่มีคุณภาพมาทดแทน เช่น การใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตอย่างแท้จริง หรือโดยกำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ควรได้รับโทษประหารชีวิต การปรับปรุงเรือนจำให้เหมาะสมกับนักโทษดังกล่าว การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (๒) ไม่ควรยกเลิกโทษประหารชีวิต เนื่องจากยังมีประโยชน์ในการป้องปรามและยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งการคงไว้ซึ่งโทษดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่กระทำความผิดร้ายแรงได้ตระหนักถึงโทษที่จะได้รับ เกิดความเกรงกลัวและยับยั้งการกระทำดังกล่าว

กรณี

ไฟไหม้ซานติก้าผับ กับ

อุทธรณ์ในเรื่องมาตรการความปลอดภัยในสถานประกอบการ รวมถึงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ

นาทีแรกของวันขึ้นปีใหม่ ๒๕๕๒ โศกนาฏกรรมครั้งร้ายแรงได้บังเกิดขึ้นในใจกลางกรุงเทพมหานคร เมื่อไฟลุกไหม้สถานบันเทิงซานติก้าผับ ที่ซอยเอกมัย ยังผลให้มีผู้สูญเสียชีวิตมากกว่า ๘๙ ราย บาดเจ็บกว่า ๒๑๒ ราย เนื่องจากการใช้วัสดุติดไฟระหว่างการแสดงและเฉลิมฉลองปีใหม่ เมื่อเกิดเพลิงไหม้ประชาชนไม่สามารถหนีออกจากตัวอาคารได้ทันเวลา เนื่องจากทางออกคับแคบแทบไม่มีหน้าต่าง สภาพอาคารสิ่งก่อสร้างไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย ประเด็นอยู่ที่ว่าหน่วยงานรัฐที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ คือ สำนักงานเขต สำนักงานโยธา ของกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกับปัญหาจะต้องกำหนดมาตรการในด้านความปลอดภัย เพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนขึ้นอีกในอนาคต

SANTIKA

อย่างไรก็ดี รัฐพึงต้องมีแนวนโยบายที่สำคัญ เป็นรูปธรรม และกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ฉับไว ในการจัดการกับสถานการณ์อุบัติภัย วิกฤติภัย ในทุกรูปแบบอย่างไม่ติดขัด ไม่ว่าจะเป็นอัคคีภัย วิกฤติภัย อุทกภัย แผ่นดินไหว แผ่นดินทรุดตัว อาคารถล่ม สารพิษแพร่กระจายในชุมชน ด้วยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการฉุกเฉิน หรือบรรเทาสาธารณภัย หน่วยแพทย์พยาบาลฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อเป็นการคุ้มครองชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนให้รอดพ้นจากการสูญเสียชีวิต

๕. สถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลา

กรณี

ความไม่สงบและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นับตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๗ เป็นต้นมา สถานการณ์ความรุนแรงและความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สิน ความมั่นคงของสังคม และความอดคดอยทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม นอกจากนี้ ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมถูกทำลายอย่างมาก เนื่องมาจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของรัฐในการจัดการกับความรุนแรง แต่กลับส่งผลให้ประชาชนในภูมิภาคถูกกล่าวหา คุกคาม และผลักให้ไปอยู่ในฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์ต่อภาครัฐจำนวนไม่น้อย ด้วยการได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เหตุการณ์กรณีกรือเซะและตากใบ เป็นเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความน่าเชื่อถือของรัฐอย่างรุนแรงตลอดระยะเวลากว่า ๗ ปีที่ผ่านมา เกี่ยวกับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch) พบว่า ในระยะเวลา ๖ ปีเต็มหลังเหตุการณ์ปล้นปืนที่ค่ายกองพันทหารพัฒนา ที่ ๔ อำเภอเจาะไอร้อง มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น รวม ๙,๕๕๖ ครั้ง ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๔,๑๐๐ ราย บาดเจ็บ ๖,๕๐๙ ราย รวมเหยื่อของเหตุการณ์เข้าด้วยกัน เป็นจำนวน ๑๐,๖๐๙ ราย ซึ่งมีทั้งชาวพุทธและมุสลิม โดยในกลุ่มผู้ที่เสียชีวิตมีมุสลิมมากกว่าพุทธ ในขณะที่ในบรรดาผู้บาดเจ็บกลับมีจำนวนชาวพุทธมากกว่ามุสลิม ยังผลให้มีเด็กกำพร้าไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ ราย ทรัพย์สินมากมายมหาศาล คุณภาพชีวิต และจิตใจที่สูญเสียความเชื่อมั่นในความปลอดภัย และความคาดหวังที่สูญเสียจนมีอาจประเมินค่าได้

ในช่วงปี ๒๕๕๑ มีเหตุการณ์เกิดขึ้น ๘๒๑ ครั้ง แต่ในปี ๒๕๕๒ เหตุการณ์ความไม่สงบจะเพิ่มมากขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น ๑,๐๓๕ ครั้ง ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น ต่อมาในปี ๒๕๕๒ เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา รวมทั้งสิ้น ๙๓๐ เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิต ๔๘๒ ราย และบาดเจ็บ ๙๔๙ ราย

ในปี ๒๕๕๒ สถิติเรื่องร้องเรียนถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีทั้งหมด ๒๐ คำร้อง เกือบทั้งหมดเป็นคำร้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม แยกรายละเอียดได้ คือ กรณีถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงทำร้ายและ/หรือทรมาน ๑๐ คำร้อง กรณีได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ๓ คำร้อง นักโทษขอความช่วยเหลือให้ตรวจสอบการอายัดตัว ๔ คำร้อง นักโทษร้องเรียนเรื่องถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในการรักษาพยาบาล ๑ คำร้อง ขอความเป็นธรรมในการร้องเรียนเรื่องขู่สาว ๑ คำร้อง และขอความเป็นธรรมกรณีถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการร้ายและค้ายาเสพติด ๑ คำร้อง จะเห็นได้ว่ามีเพียง ๓ คำร้องเท่านั้นที่ไม่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ประมวลได้เป็นกลุ่มใหญ่ ได้แก่ ปัญหาการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาการใช้ความรุนแรงที่กระทบต่อชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นจำนวนมาก และปัญหาอคติทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม การเลือกปฏิบัติ และการเข้าถึงทรัพยากร และบริการสาธารณะ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น การศึกษา วิชาชีพ การจ้างงาน สุขภาพอนามัย สวัสดิการสังคม และบริการสาธารณะ และเหตุอื่นที่ยังอาจคลุมเครือ รวมทั้งการค้าสิ่งของผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด หรือ ค้ำมนุษย์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ รัฐบาลได้มีนโยบายในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กลุ่มต่างๆ ได้แก่ เด็กกำพร้าและสตรีหม้าย นักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา และประชาชน ทั้งเงินช่วยเหลือในการครองชีพ ฝึกทักษะการประกอบอาชีพ การจัดการธุรกิจ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสร้างรายได้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งกำหนดให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษที่มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ สิทธิพิเศษด้านภาษีและอุตสาหกรรมฮาลาล

ปัญหาการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา) ภายหลังจากประกาศให้เป็นพื้นที่สถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ได้กลายเป็นพื้นที่พิเศษของการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย คือ อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายพิเศษ ๓ ฉบับ อันได้แก่พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ และกฎหมายพิเศษอีกฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑

โดยหลักการและทางปฏิบัติ เป็นที่ทราบกันดีว่า กฎหมายพิเศษ ดังกล่าวนี้นับว่ามีบทบัญญัติที่มุ่งจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิเศษสามารถจับหรือเชิญตัวตามนัยแห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ตลอดจนควบคุมตัว ผู้ถูกควบคุมตัว หรือผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบ (มิใช่ผู้ถูกกล่าวหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) เพื่อซักถาม (มิใช่สอบปากคำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) โดยสามารถควบคุมตัวได้เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๓๗ วัน (ควบคุมตัวตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ๗ วัน และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ อีก ๓๐ วัน) ญาติหรือทนายความไม่สามารถเข้าถึงบุคคลผู้ถูกควบคุมตัวดังกล่าวได้ ทำให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มักมีการร้องเรียนจากญาติหรือผู้ถูกควบคุมตัวว่า เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายโดยขาดการเคารพหลักนิติธรรมหรือการขาดการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม

ผู้ถูกเชิญตัวตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ หรือพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ยังมีผู้ใช้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องสงสัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การจับ การควบคุม และระยะเวลาในการควบคุม รวมถึง การปฏิเสธสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมโดยไม่อนุญาตให้ทนายความเข้าพบหรือเข้าเยี่ยมในระหว่างการควบคุมตัว ฯลฯ เป็นการปฏิเสธหรือละเมิดสิทธิอันเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๑ รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากอีกด้วย

จากสถิติการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ พบว่า ผู้ถูกควบคุมตัวจำนวนมากถูกซ้อมทรมานเพื่อให้รับสารภาพ ถูกบังคับให้สูญหายหรือการวิสามัญฆาตกรรม นอกจากนี้ มีเรื่องร้องเรียนต่อศูนย์ทนายความมุสลิม ๑,๐๐๐ กว่าเรื่อง ระบุว่ามีการซ้อมทรมาน ทั้งที่เกิดและไม่เกิดบาดแผลต่อผู้ต้องสงสัยในช่วงที่ถูกกักขัง ๗ วัน เหตุเกิดทั้งที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร และศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา มีการ

ร้องเรียนเรื่องการซ้อมทรมานที่ไม่ก่อให้เกิดบาดเจ็บทางกายภาพ เช่น การจับกดหน้า การมัดไว้ กลางแดด การให้อยู่ในห้องที่เย็นหรือร้อนจัดโดยไม่สวมใส่เสื้อผ้า เป็นต้น

ในกรณีการซ้อมทรมาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒ (๕) ให้สามารถร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำหรือให้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ส่วนสาเหตุที่ผู้ถูกซ้อมทรมานจำนวนมากไม่ได้ร้องเรียน เพราะผู้ที่ทำการสอบสวนและกระทำการซ้อมทรมานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ถูกกระทำหลายคนจึงไม่กล้าที่จะออกมาร้องเรียนด้วยเกรงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง ในขณะที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วยเจตนาที่ดี แต่วิธีปฏิบัติกลับไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยปราศจากการตรวจสอบ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

ประเด็นปัญหาและผลกระทบ

๑. กรณีการออกหมายจับ มีข้อสังเกตว่า ในสภาวะปกติ หมายจับซึ่งเป็นหมายอาญาตามมาตรา ๒ (๙) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ฝ่ายตุลาการได้มีการออกแนวปฏิบัติในการดำเนินการออกหมายดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ปรากฏตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ ซึ่งมุ่งหมายที่จะประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑ ซึ่งทางปฏิบัติก็คือการออกคำสั่งหรือออกหมายอาญาโดยศาลจะดำเนินการโดยยึดถือหลักนิติธรรม

ในขณะที่การออกหมายจับตามกฎหมายพิเศษ ในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้สภาวะที่ไม่ปกติดังเช่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏว่ามีเพียงขั้นตอนการขอออกหมายจับและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ภาค ๔ ว่าด้วยวิธีปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ลงนามโดยแม่ทัพภาคที่ ๔ (หรือระเบียบ กอ.รมน.๔) เท่านั้น โดยไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดกฎเกณฑ์ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือออกหมายจับตามกฎหมายพิเศษโดยศาลยุติธรรมแต่อย่างใด และมีได้เป็นไปตามหลักการการตรวจสอบถ่วงดุลโดยฝ่ายตุลาการ

๒. กรณีไม่มีการจัดทำสารบบหมายจับตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ซึ่งสารบบหมายจับดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีและต้องเปิดเผย เนื่องจากเป็นสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัวในการเข้าถึงตรวจสอบและรับทราบพยานหลักฐานตามสมควร อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการจัดทำบันทึกในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การขอยกหมายจับตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ เป็นเพียงการดำเนินงานระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวกับศาลที่มีอำนาจอนุญาตออกหมายเท่านั้น แม้แต่เจ้าหน้าที่ศาลก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ จนกว่าจะมีการยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัว

การขาดระบบการบันทึกและการจัดการเก็บเอกสารเพื่อตรวจสอบดังกล่าว ส่งผลกระทบในทางปฏิบัติที่ว่า บันทึกของศาลจะปรากฏเพียงตัวเลขหมายจับ (หมาย จฉ.) โดยไม่มีการบันทึกชื่อ-สกุลของผู้ถูกควบคุมตัว ทำให้ญาติและทนายความไม่สามารถตรวจสอบการออกหมายจับและการสิ้นสุดของหมายจับดังกล่าวได้ ทำให้เกิดการจับและควบคุมตัวซ้ำ หรือปรากฏว่ามีกรณีที่บุคคลผู้ต้องสงสัยได้รับจดหมายเรียกตัวให้เข้าร่วมโครงการอบรมอาชีพ โดยกำหนดเงื่อนไขว่าหากเข้าร่วมโครงการอบรมฯ จะได้รับการพิจารณาถอนหมายจับ ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามีการออกหมายจับ หรือหมายจับดังกล่าวสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่

๓. สิทธิในการพบทนายความและสิทธิได้รับการเยี่ยมถูกจำกัด โดยข้อ ๒ แห่งระเบียบ กอ.รมน.๔ โดยกำหนดเพียงให้ญาติที่ใกล้ชิดเท่านั้นที่สามารถเข้าเยี่ยมได้ ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัว นอกจากนี้ ในช่วงเวลาที่สิทธิดังกล่าวข้างต้นฯ ถูกจำกัดนี้ พบว่ามีข้อร้องเรียนจำนวนไม่น้อยว่ามีการซ้อมทรมานผู้ต้องสงสัย

๔. ในการยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัวตามหมาย จฉ. ตามข้อ ๓.๗ ของระเบียบ กอ.รมน.๔ ระบุว่า "ไม่ต้องนำตัวผู้ถูกควบคุมตัวมาศาล เพียงแต่ต้องแสดงให้ศาลเห็นถึงเหตุจำเป็นที่ต้องขอขยายเวลาควบคุมตัว.." ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนี้ขัดต่อหลักการพื้นฐานในการขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นการปิดโอกาสผู้ถูกควบคุมตัวที่จะแถลงต่อศาลว่า จะคัดค้านคำร้องขอขยายระยะเวลาการควบคุมตัวหรือไม่อย่างไร ซึ่งมีได้เป็นไปตามหลักการการตรวจสอบถ่วงดุลโดยฝ่ายตุลาการ

๕. ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกหมายค้นโดยระเบียบ กอ.รมน.๔ ดังกล่าว รวมถึงศาลยุติธรรมเองก็ไม่ปรากฏว่ามีเช่นเดียวกัน ซึ่งการขาดหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกหมายค้นดังกล่าว ทำให้เกิดกรณีร้องเรียนว่า ภายหลังการตรวจค้นมีการยึดทรัพย์สินโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยไม่สามารถตรวจสอบถึงอำนาจในการยึด และประชาชนไม่สามารถตรวจสอบเพื่อติดตามเอาทรัพย์สินคืนได้

เมื่อสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และสี่อำเภอในจังหวัดสงขลาเป็นเขตพื้นที่พิเศษมีกฎหมาย ๓ ฉบับบังคับใช้ ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ กฎหมายทั้งหมดได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลที่อาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก เช่น มาตรา ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นทั้งหมด สามารถเข้าปิดล้อม ตรวจค้นและจับกุมชาวบ้านได้ และยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เมื่อสงสัยว่าบุคคลใดมีพฤติกรรมกระทบต่อความมั่นคงภายใน

ราชอาณาจักร สามารถนำตัวบุคคลนั้นมากักไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน โดยไม่ต้องระบุสถานที่ ทั้งนี้ พบว่าในเวลา ๗ วันดังกล่าวมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่ผู้ถูกจับกุมเป็นเพียงผู้ต้องสงสัย แต่กลับไม่ได้รับสิทธิใดๆ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น สิทธิในการพบญาติ การพบทนายความ เป็นต้น

๖. ปัญหาอันเนื่องมาจากวิธีการในการจับกุมคุมขัง ผู้ต้องสงสัยด้วยวิธีที่มีขอบ ก่อให้เกิดความไม่พอใจของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างกว้างขวาง เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ใช้เครื่องมือพิเศษที่เรียกว่า GT 200 มาใช้ในการตรวจสอบผู้ต้องสงสัยในการตรวจจับวัตถุระเบิด ซึ่งผู้บริสุทธิ์ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับผลกระทบหลายร้อยราย ถูกจับกุมไปไว้ตรวจสอบในค่ายทหาร ๒-๓ วัน หรือนานกว่านั้น บางรายต้องคดี และได้รับโทษจำคุก เสื่อมเสียอิสรภาพ บางรายถูกส่งตัวไปฝึกอบรมวิชาชีพที่ศูนย์นอกพื้นที่ และไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในพื้นที่ภูมิลำเนาของตน หรือติดต่อกับญาติมิตรเป็นระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ประชาชนเกิดความหวาดผวาและเดือดร้อน คณะทำงานยุติธรรมเพื่อสันติภาพ และเครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชน ตลอดจนญาติพี่น้องของผู้ได้รับผลกระทบได้ร้องเรียนต่อรัฐบาล เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าวครั้งแล้วครั้งเล่า เนื่องจากชาวบ้านจำนวนมากยืนยันว่า การใช้เครื่องมือนี้ไม่มีความแม่นยำ มีประเด็นที่ถกเถียงกันทั้งในเรื่องประสิทธิภาพการใช้งาน ความคุ้มค่าและราคา ซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่อง GT 200 เมื่อวันที่ ๑๔-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ซึ่งต่อมา นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงถึงผลการทดสอบว่าจากการทดสอบ ๒๐ ครั้งอุปกรณ์นี้สามารถหาวัตถุระเบิดได้ถูกต้องเพียง ๔ ครั้ง ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัตถุระเบิด GT 200 ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยกเลิกการจัดซื้อเพิ่มเติม และทบทวนเรื่องการใช้งาน

อย่างไรก็ดี เมื่อการพิสูจน์ดังกล่าวมีผลอย่างชัดเจนในเรื่องประสิทธิภาพของเครื่อง GT 200 และในหลายประเทศไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากใช้งานไม่ได้จริง เมื่อนำมาใช้งานจริงในพื้นที่ ประชาชนจำนวนมากจึงได้รับผลกระทบและตกเป็นเหยื่อ และผู้ต้องหาในคดีต่างๆ โดยเครื่องมือที่ไร้มาตรฐาน และวิธีการอันมิชอบเช่นนี้ ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนในคดีดังกล่าวโดยเร็ว โดยให้นำคดีกลับมาพิจารณาใหม่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ซึ่งอาจหมายถึงรวมถึงการเยียวยา ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม มิให้เกิดเป็นปมเงื่อนที่จะมาเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยอีกต่อไป ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ใช้อุปกรณ์ในการตรวจสอบ แม้จะได้รับการฝึกฝนมาเพียงใด ก็ไม่ได้เกิดความปลอดภัยจากวัสดุอันไม่ได้มาตรฐานนี้ เนื่องจากความผิดพลาดในการตรวจสอบอยู่ในอัตราเสี่ยงที่สูงมาก แม้จะมีการกล่าวอ้างว่าทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความมั่นใจ แต่ก็ไม่ใช่สาระสำคัญ

นอกจากนี้ จากการติดตามข้อมูลการรายงานของสื่อมวลชน และนักวิชาการพบว่า หน่วยงานด้านความมั่นคงได้จัดซื้อเครื่องตรวจวัตถุระเบิด GT 200 และอัลฟา ๖ มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ โดยกองทัพอากาศเป็นผู้ริเริ่มสั่งซื้อเครื่องดังกล่าวมาจำนวน ๔ เครื่อง จากนั้น ปี ๒๕๕๒ กองทัพบกก็จัดหามาให้กำลังพล ใช้งานในช่วงแรก ๒๒๒ เครื่อง ในราคาเครื่องละ ๘ แสนบาท เป็นเงิน ๑๘๙,๘๐๐,๐๐๐ บาท จากนั้น กองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค ๕ จำนวน ๕๐ เครื่อง ในราคาเครื่องละ ๑ ล้านบาท เป็นเงิน ๕๐ ล้านบาท กรมศุลกากรจัดซื้อ ๖ เครื่อง ราคาเครื่องละ ๔๒๖,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๕๖๐,๐๐๐ บาท กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดชัยนาท สั่งซื้อ ๑ เครื่อง ในราคา ๕๕๐,๐๐๐ บาท กองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด ๕ เครื่อง ราคาเครื่องละ ๑.๒ ล้านบาท เป็นเงิน ๖ ล้านบาท สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ๑๐ เครื่อง ราคาเครื่องละ ๑.๕ ล้านบาท เป็นเงิน ๑๕ ล้านบาท สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ๖ เครื่อง ราคาเครื่องละ ๑.๑ ล้านบาท เป็นเงิน ๖.๖ ล้านบาท จากนั้นกองทัพบกก็ได้จัดหาเครื่อง GT 200 มาใช้งานเพิ่มเติมให้กับกำลังพล เพื่อใช้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดทั้งปี ๒๕๕๒ รวมทั้งสิ้น ๕๓๕ เครื่อง ราคาเฉลี่ยเครื่องละ ตั้งแต่ ๙๐๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หากคิดเฉลี่ยเครื่องละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จะเป็นเงินถึง ๕๓๕ ล้านบาท นอกจากนี้ ยังได้ข้อมูลว่าหน่วยงานอื่นๆ ได้จัดซื้อเครื่องอัลฟา ๖ เช่น ป.ป.ส. ได้จัดซื้อ ๑๐ เครื่อง ในราคาเครื่องละ ๖๖๓,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๖,๖๓๐,๐๐๐ บาท และกระทรวงมหาดไทยจัดซื้อ ๔๗๙ เครื่อง ราคาเครื่องละ ๗๒๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งสองหน่วยงานใช้งบประมาณจัดซื้อเครื่องดังกล่าวเป็นมูลค่า ถึง ๓๕๐ ล้านบาท สรุปได้ว่าตั้งแต่ ปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมา ประเทศไทยใช้งบประมาณไปถึง ๑,๑๖๗ ล้านบาทในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ไร้ประสิทธิภาพมาใช้ในการกิจการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน ถือเป็นการใช้ทรัพยากรที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็น

นอกเหนือจากปัญหาสำคัญอันเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรม ยังมีเหตุการณ์สำคัญหลายกรณีที่เกิดขึ้น และก่อให้เกิดผลกระทบกับความสงบสุขในภาคใต้ ดังนี้

กรณี

การถล่มยิงมัสยิดอัลฟุรกอน

การถล่มยิงมัสยิดอัลฟุรกอน บ้านโอบาแย หมู่ ๘ ตำบลจวบ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ คนร้ายไม่ทราบจำนวนใช้อาวุธสงครามเข้ากราดยิงชาวบ้านขณะทำพิธีละหมาด ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า ๑๐ ราย และได้รับบาดเจ็บอีก ๑๓ ราย เจ้าหน้าที่รายงานว่า จากการสอบสวนพบว่า มีผู้ร่วมก่อเหตุอย่างน้อย ๕ คน เป็นคนในพื้นที่ ๒ คน และนอกพื้นที่ ๓ คน และให้นำหนักในประเด็นความขัดแย้งในหมู่บ้านจากการสร้างมัสยิดที่สร้างอย่างไม่พอใจต่อชาวบ้านบางคน แต่ชาวบ้านให้ข้อมูลว่า เหตุที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของกองกำลังติดอาวุธที่อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง เหตุการณ์นี้สร้างความกระทบกระเทือนใจแก่ผู้ที่อาศัยในสามจังหวัดภาคใต้ และผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก มูลนิธิผสานวัฒนธรรมและองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนได้ออกแถลงการณ์ประณามการสังหารหมู่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ และเรียกร้องให้รัฐทบทวนการทำงานของฝ่ายทหารอย่างจริงจัง นอกจากนี้ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชนยังได้ทำจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี ขอให้ตั้งคณะกรรมการอิสระฯ เพื่อตรวจสอบกรณีฆาตกรรมหมู่ที่มีมัสยิดอัลฟุรกอน รัฐบาลปฏิเสธที่จะตั้งคณะกรรมการอิสระฯ เพื่อตรวจสอบเรื่องนี้ แต่มุ่งที่จะปรับโครงสร้าง คอ.บต. และใช้นโยบายการเมืองนำการทหารในการแก้ปัญหาภาคใต้ต่อไป หลายครั้งแม้เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ก่อเหตุรุนแรง แต่อัยการหรือศาลสั่งไม่ฟ้องเพราะหลักฐานไม่เพียงพอ

กรณี

คำสั่งไต่สวนการตายคดีตากใบ

เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ศาลจังหวัดสงขลา มีคำสั่งในคดีสลายการชุมนุมบริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรตากใบ ที่มีผู้เสียชีวิต รวม ๗๘ ราย ระหว่างการเคลื่อนย้ายไปที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร ว่ามีสาเหตุในการเสียชีวิตเนื่องจากการขาดอากาศหายใจระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ทนายความตัวแทนญาติผู้เสียชีวิตในคดีตากใบยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอาญากรุงเทพ กรณีที่ศาลอาญากรุงเทพมีคำสั่งไม่รับคำร้องของญาติ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๒ ที่ร้องต่อศาลอาญาเรื่องคำสั่งศาล

จังหวัดสงขลาในกรณีการออกคำสั่งคดีไต่สวนการตายกรณีตากใบไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ที่ศาลจังหวัดสงขลา ว่าศาลจังหวัดสงขลาอาจทำคำสั่งไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักการไต่สวนการตาย เนื่องจากศาลไม่ได้กล่าวถึงพฤติการณ์ที่ตายและไม่กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำหรือทำร้ายผู้ตายเท่าที่จะกล่าวได้ และศาลวินิจฉัยถึงเหตุที่ตายแต่เพียงว่า ผู้ตายขาดอากาศหายใจนั้นขัดกับความเข้าใจของสาธารณชนที่ข้อเท็จจริง มีทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร ภาพถ่าย และวัตถุพยานเป็นแผ่นบันทึกภาพและเสียงของเหตุการณ์ ว่ามีบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายใดเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ทิมทนายความตัวแทนญาติกรณีตากใบขอให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งกลับคำสั่งไม่รับคำร้องของศาลอาญา และเพิกถอนคำสั่งของศาลจังหวัดสงขลาที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งใหม่ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากพยานหลักฐานในสำนวนความเดิม ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่อไป โดยทนายความและญาติไม่สามารถยื่นคำร้องที่ศาลสงขลาได้เพราะคำสั่งคดีไต่สวนการตายถือเป็นการสิ้นสุด จึงจำเป็นต้องนำคดีนี้มายื่นต่อศาลอาญาเป็นคดีใหม่

ข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาควิชาการ ตลอดจนคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอส.) ซึ่งมีอดีตนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน ยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างจริงจังจากภาครัฐเท่าที่ควรจะเป็น

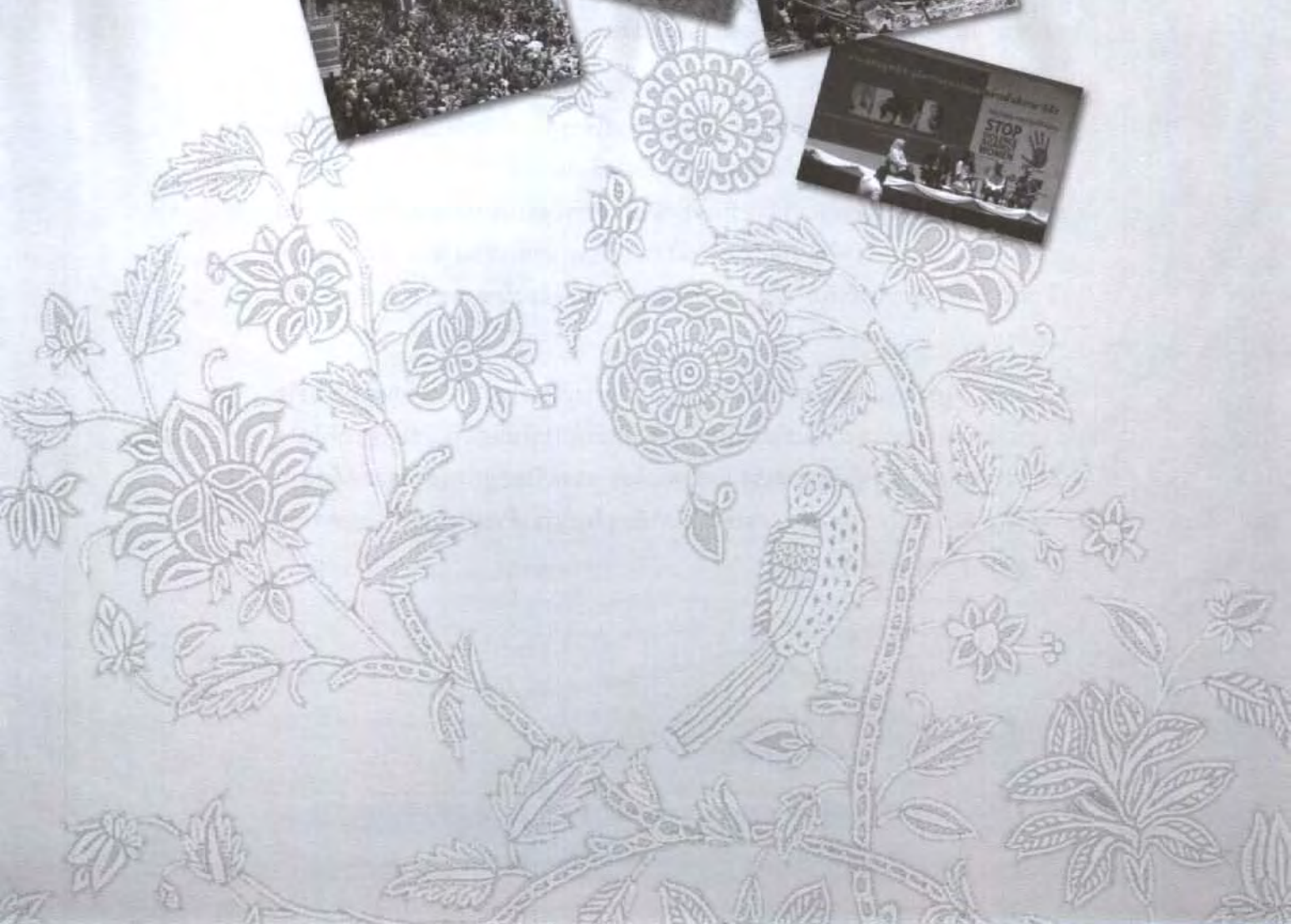
ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความไว้วางใจให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มั่นใจในความจริงใจของรัฐ และหน่วยงานรัฐ ที่จะร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนอย่างเป็นรูปธรรม ให้การเคารพในศาสนา วัฒนธรรม และการประเพณีปฏิบัติที่แตกต่าง และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่างๆ ขณะเดียวกันก็ลดเงื่อนไขและปัจจัยที่จะนำมาสู่ความขัดแย้ง และความไม่พอใจที่ได้สะสมไว้ตลอดระยะเวลา ๔-๕ ปีที่ผ่านมา หรือยาวนานกว่านั้น อย่างไรก็ตาม กระบวนการยุติธรรมยังเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดในการฟื้นความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐ กรณีที่ประชาชนยังไม่ได้รับความเป็นธรรมในกรณีตากใบ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ เหตุการณ์นองเลือดที่มีสียัดกรือเซะ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๗ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต จำนวน ๓๒ คน และแม้จะผ่านไปเป็นเวลา ๕ ปีแล้วแต่ก็ยังคงไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ รวมถึงความรู้สึกที่ค้างคาใจในเรื่องความเป็นธรรม อาจเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาที่มีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ปมเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่ง คือ ประเด็นความเป็นธรรมที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนายังเป็นปัญหาที่เด่นชัดมาก ความเห็นห่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการกับประชาชนยังคงเป็นปัญหาหลัก ขณะเดียวกันความยุติธรรมก็เป็นปัญหาหลักที่ยังถูกระบุอยู่ว่าเป็นสาเหตุของการก่อความไม่สงบ ความจริงแล้วปัญหาความยุติธรรมในทุกด้าน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับอคติทางด้านชาติพันธุ์ และศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

บทที่ ๕

ข้อเสนอแนะของ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ คือ การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปรับปรุงกฎหมายหรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

จากรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑. รัฐบาลต้องปฏิรูประบบความยุติธรรมให้เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน ทั้งต้องผลักดันให้เกิดองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ให้เป็นรูปธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงส่งเสริมการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) และพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

๒. รัฐบาลควรพิจารณายกเลิกการประกาศใช้กฎหมายพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากยังมีความจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ต้องมีคำอธิบายที่ชัดเจนต่อสาธารณะ มีการวางมาตรการสำหรับเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรฐานสากล (เช่น ในการตรวจค้น จับกุม คุมขังและการสืบสวนสอบสวน) จัดการฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตระหนักถึงการเคารพสิทธิต่าง ๆ รวมถึงมีกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจโดยมิชอบ

๓. รัฐควรดูแลให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดต้องมีการลงโทษเพื่อไม่ให้เกิดวัฒนธรรมการไม่ต้องรับโทษ จัดให้มีการเยียวยาโดยไม่เลือกปฏิบัติ รวดเร็ว และพอเพียง เร่งแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการสูญหายโดยถูกบังคับ

๔. รัฐบาลต้องให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือแก่กลไกต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการพิสูจน์และสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองที่ผ่านมา

๕. รัฐบาลต้องทบทวนร่างพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยปรับร่างพระราชบัญญัติให้ส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เพื่อประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญ การใช้กฎหมายพิเศษเพื่อดูแลการชุมนุมจะต้องเป็นไปเท่าที่จำเป็นตามความฉุกเฉินของสถานการณ์ มิใช่ประกาศใช้เป็นการทั่วไป และมีการกำหนดกรอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจน

๖. รัฐบาลต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองและให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชน และต้องไม่กระทำหรือปล่อยให้เกิดการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เป็นการสกัดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามสิทธิในกฎหมาย หรือเป็นการแทรกแซงหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชน รัฐบาลต้องดำเนินการให้เกิดการปฏิรูปสื่อตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างไม่ชักช้าโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

๗. รัฐบาลต้องทำให้สิทธิชุมชน ตามมาตรา ๖๖ และ ๖๗ ของรัฐธรรมนูญ เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง เร่งแก้ไขปัญหาและเยียวยาแก่ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ทบทวนการกำหนดเขตที่ดินและการขยายเขตการอนุรักษ์โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญ

๘. ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา รัฐบาลต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจกับวัฒนธรรมชุมชนบนพื้นฐานของการเข้าถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นกับเศรษฐกิจการลงทุนและอุตสาหกรรม และรัฐบาลควรทบทวนโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนในชุมชน

๙. รัฐบาลควรบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง นำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีและให้การดูแลสตรีและเด็กที่เป็นเหยื่ออย่างเหมาะสม สำหรับแรงงานข้ามชาติ รัฐบาลควรดูแลแรงงานที่ขึ้นทะเบียนและเข้าสู่ระบบแล้วให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย เร่งรัดการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ และ ๙๘ (เสรีภาพในการรวมตัวเป็นสมาคม/สิทธิในการต่อรอง) และควรปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติที่ยังไม่มีสถานะตามกฎหมายโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

๑๐. รัฐบาลควรเร่งรัดการให้สัญชาติแก่บุคคลที่ไร้สถานะกลุ่มต่างๆ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เมื่อปี ๒๕๔๘ รวมทั้งคืนสัญชาติให้แก่คนไทยพลัดถิ่นและให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ

๑๑. กสม. แสดงความชื่นชมที่รัฐบาลไทยให้ที่พักพิงแก่ผู้หนีภัยการสู้รบของพม่า และให้การดูแลผู้หนีภัยตามหลักมนุษยธรรม แต่ในการส่งตัวผู้หนีภัยการสู้รบกลับประเทศ รัฐบาลต้องเคารพหลักสิทธิมนุษยชนสากลเกี่ยวกับการไม่ส่งกลับ หากมีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตของผู้หนีภัย

๑๒. กสม. สนับสนุนกระบวนการปฏิรูปประเทศไทยที่เกิดจากการผลักดันของภาคประชาสังคมเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐบาลจะต้องสนับสนุนการปฏิรูปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปที่ดินทำกิน การปฏิรูประบบภาษี การปฏิรูประบบความยุติธรรม ระบบการศึกษา ระบบสังคมสวัสดิการ และการปฏิรูปสื่อ ตลอดจนสนับสนุนการกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพราะการปฏิรูปจะนำไปสู่การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง

อนึ่ง ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ตลอดระยะเวลา ๙ ปีที่ผ่านมา นับแต่เริ่มก่อตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า หน่วยงานภาครัฐจนถึงระดับรัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรการการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในรายงานผลการตรวจสอบของ กสม. เท่าที่ควร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรภาครัฐ ตลอดจนสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๑ รวมทั้งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

ประการสำคัญ สถาบันนิติบัญญัติหรือรัฐสภามีได้บรรจุวาระการประชุมในการรับทราบรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์กฤษฎีกาอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญเอาไว้ในวาระสำคัญ มีการเลื่อนประชุมหลายครั้ง ครั้งละเป็นเดือน อีกทั้งการอภิปรายซักถามก็มักจะมีใช้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแต่อย่างใด คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงขอเรียกร้องให้รัฐสภามีการปรับปรุงในด้านการพิจารณารายงานขององค์กฤษฎีกาเป็นวาระพิเศษที่สาธารณชนควรจะได้มีโอกาสรับรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการร่วมกันรับผิดชอบต่อการกิจการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพและมีความหมายต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในส่วนองภาครัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานร่วมระหว่างสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และองค์กรอื่น ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อติดตามและแก้ไข้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม และเพื่อเป็นการสนับสนุนภารกิจตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย

ในส่วนของสถาบันตุลาการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงหลักสิทธิมนุษยชนกับหลักนิติธรรม เนื่องจากปัญหา คดีความในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมากมาย และกระทบต่อ สิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันตุลาการจะได้มี การพัฒนาปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ และแสดงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ มนุษยชน ตลอดจนการธำรงความยุติธรรมในสังคมต่อไปได้อย่างไร้คำติฉินนินทา

ท้ายที่สุด คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่า “สิทธิมนุษยชน” มิใช่เรื่อง หรือ ภารกิจของหน่วยงานหนึ่ง หน่วยงานใด หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเท่านั้น แต่ถือเป็นภารกิจของทุกคน ทุกหน่วยงานต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ในอันที่จะร่วมกันคลี่คลายปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ปัญหาความยุติธรรม ความเหลื่อมล้ำ การเลือกปฏิบัติ และความรุนแรงอย่างมีสติ สังคม จึงต้องร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติ “สิทธิมนุษยชน” ด้วยความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งใน สังคม และเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ

ภาคผนวก

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๑

ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔
และสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖

ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗)

นางสายนัยนา สุภาพิ่ง
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสุนี ไชยรส
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายจรัล ดิษฐาอภิชัย
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
นายแพทย์ ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายवंสันต์ พานิช
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(พ้นจากตำแหน่ง ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๑)

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุทิน นพเกตุ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวออร วงษ์สังข์
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณหญิงอัมพร มีสุข
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๒

ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖

ศาสตราจารย์ อมรา พงศาพิชญ์
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายแพทย์ แท้จริง สิริพานิช
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายแพทย์ นรินทร์ พิทักษ์วัชร
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายปริญญา ศิริสารการ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พลตำรวจเอก วันชัย ศรีนวลนัต
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายไพบูลย์ วราหะไพฑูรย์
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางวิสา เบ็ญจะมโน
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้บริหารสำนักงาน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางอรินภพงค์ สุตรสุคนธ์

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(ดำรงตำแหน่ง ๑๖ กันยายน ๒๕๔๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒)

นายชูชัย ศุภวงศ์

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(ดำรงตำแหน่ง ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓ ถึง ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔)

นายประบุญ สุวรรณภักดี

รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวิรวิทย์ วิจรวิทย์

รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่น่าสงสัยว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป
๒. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
๓. เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
๔. พิจารณาต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
๕. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
๖. ส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
๗. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
๘. ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
๙. จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และเสนอต่อรัฐสภา

๑๐. ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา
๑๑. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
๑๒. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์ประกอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดแรกได้รับพระมหากรุณาธิคุณทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ จำนวน ๑๑ คน และเมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว การสรรหากสม.ชุดใหม่ ยังไม่แล้วเสร็จ ทำให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๒ ประกอบด้วย

๑. นายเสน่ห์	จามริก	เป็น	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายจรัส	ดิษฐาอภิชัย	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. คุณหญิงจันทนี	สันตะบุตร	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นางสาวนัยนา	สุภาพัง	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. นายสันต์	พานิช	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. นายสุทิน	นพเกตุ	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๘. นางสาวสุนี	ไชยรส	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๙. นายสุรสิทธิ์	โกศลนาวิน	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๐. คุณหญิงอัมพร	มิศุข	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๑. นางสาวอาภา	วงศ์สังข์	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(ลำดับที่ ๓ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙)

ลำดับที่ ๒ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐ และ

ลำดับที่ ๖ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๑)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๒ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ ประกอบด้วย

๑. นางอมรา	พงศาพิชญ์	เป็น	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. นายแท้จริง	ศิริพานิช	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. นายนิรันดร์	พิทักษ์วัชร	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นายปริญญา	ศิริสารการ	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. นายไพฑูริย์	วราหะไพฑูริย์	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. พลตำรวจเอกวันชัย ศรีนวลนัต		เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. นางวิสา	เบ็ญจะมโน	เป็น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กลุ่ม. หนังสือ

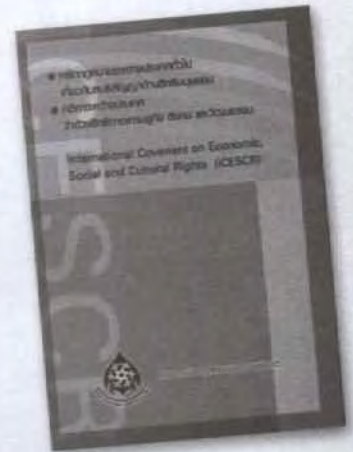
หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป เกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

กติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

กติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือก
ปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือก
ปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา
ว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี
ในทุกรูปแบบ

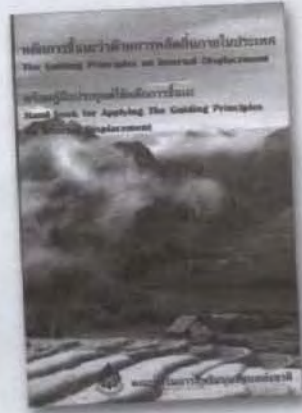

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ
หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม
หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญา
ต่อต้านการทรมานฯ

เศรษฐกิจพอเพียง
ในกระแสโลกาภิวัตน์

หลักการชี้แนะว่าด้วย
การพลัดถิ่นภายในประเทศ

แนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ
ของพลัดถิ่นภายในประเทศ

รายงานการวิจัยเรื่อง
ปัญหาการล่อซื้อในคดีละเมิดลิขสิทธิ์

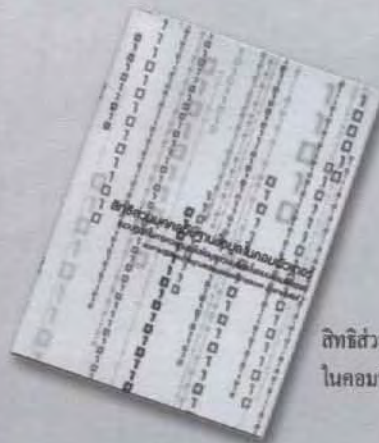

รายงานการเฝ้าระวังและตรวจเยี่ยม
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน
ในเชิงกัลยาณมิตร

คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ
เรื่องจริงที่กรรมการสิทธิฯ เต็ม ๑
เมื่อ "ฉันท" ถูกละเมิดสิทธิ
การต่อสู้เพื่อสิทธิจากเกิดจนถึงตาย

การตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขัง

สิทธิส่วนบุคคลกับฐานข้อมูล
ในคอมพิวเตอร์

การทุจริตและสิทธิมนุษยชน :
สร้างความเชื่อมโยง

กรณีศึกษาเรื่อง
การละเมิดสิทธิแรงงานด้านการรวมตัว
และการเจรจาต่อรอง

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
ตามคำขอของประธานสภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เสนอรายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา
“กรณีความรุนแรงอันเนื่องมาจาก
โครงการท่อแก๊ส ไทย-มาเลเซีย”

รายงานการวิจัย
การได้รับสิทธิในบริการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานจากรัฐ ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐

ข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ต่อรัฐบาล กรณี โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจาก
ถ่านหิน หินกรวด-บ่อนอก และโครงการท่อส่งแก๊ส
และโรงแยกแก๊สธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย

สรุปการวิจัย
แนวทางการสร้างสันติภาพ
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ในมุมมองของ
ผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง

สถิติในกระบวนการยุติธรรม
ในกรณีการตรวจสอบคำร้องที่กล่าวหาว่า
มีการกระทำทารุณและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น
ที่ไร้มนุษยธรรม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การแสวงหาการชดเชยให้แก่
ผู้รอดชีวิตจากการทรมาน
ยุติการทรมาน

หลากหลาย คือ
หนึ่งเดียว

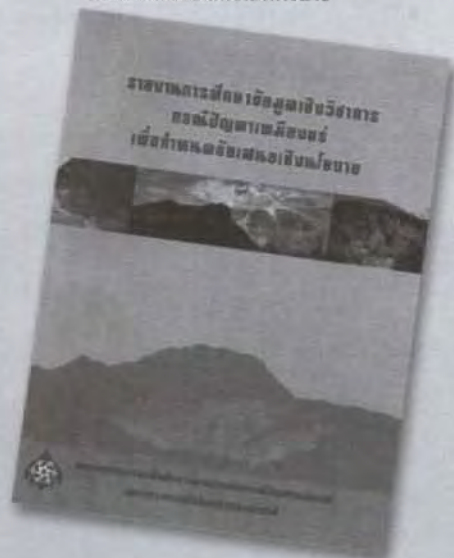

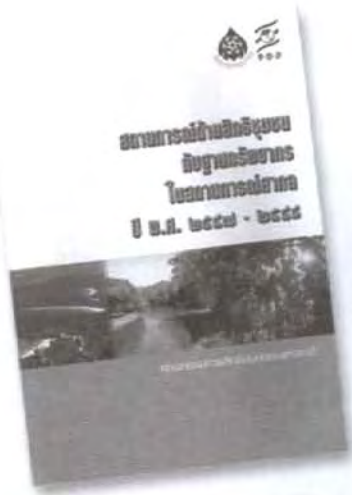
อนุสัญญา
ว่าด้วยสิทธิคนพิการ

รายงานการศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการ
กรณี ปัญหาเหมืองแร่
เพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

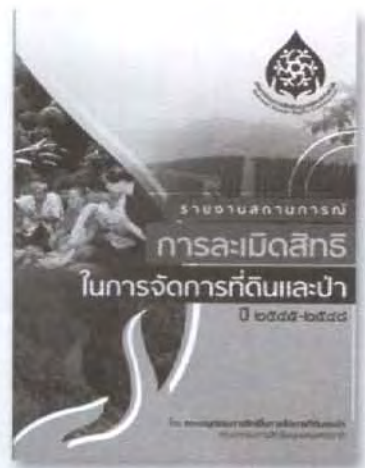

กรณีศึกษา : การจัดการความขัดแย้ง
การใช้ประโยชน์ที่ป่าต้นน้ำ
อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

สถานการณ์ด้านสิทธิชุมชน
กับฐานทรัพยากร
ในสถานการณ์ภาค
ปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘

รายงานสถานการณ์
การละเมิดสิทธิในการ
จัดการที่ดินและป่า
ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๘

ชุด เสียงจากประชาชน

การต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน
กรณีร้องเรียน ๒๕๔๕-๒๕๕๐
บทเรียนการตรวจสอบของ
คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการ
ที่ดินและป่า

"ที่ดินสาธารณะและที่ราชพัสดุ"

"การจัดการสวนป่า
ของรัฐและเอกชน"

"ที่ดินเอกชน"

"ที่ดินในเขตป่าและ
สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและป่า"

รายงานประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๖

เสียงสะท้อนจากเวทีสาธารณะต่อ
รายงานประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๖

รายงานประเมินสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
ปี ๒๕๔๗-๒๕๕๐

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประจำปี ๒๕๔๖

ประจำปี ๒๕๔๗

ประจำปี ๒๕๔๘

ประจำปี ๒๕๔๙

ประจำปี ๒๕๕๐

ประจำปี ๒๕๕๑

ประจำปี ๒๕๕๒

ปี ๒๕๔๕-๒๕๔๖

ปี ๒๕๔๗

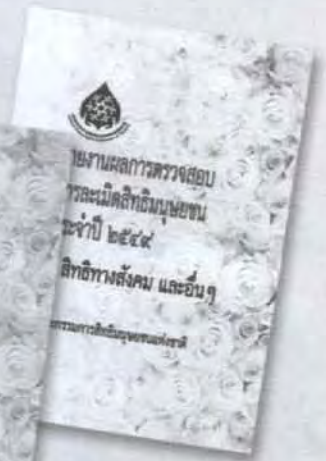

๑ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ปี ๒๕๔๙ :

๒ สิทธิชุมชน

๓ สิทธิทางสังคม และอื่นๆ

ปี ๒๕๕๐

เล่ม ๑
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เล่ม ๒
สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :
สิทธิในการจัดการทรัพยากร
น้ำ ชายฝั่ง และแร่

เล่ม ๓ สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :
สิทธิในการจัดการที่ดิน ป่า พลังงาน
และอุตสาหกรรม

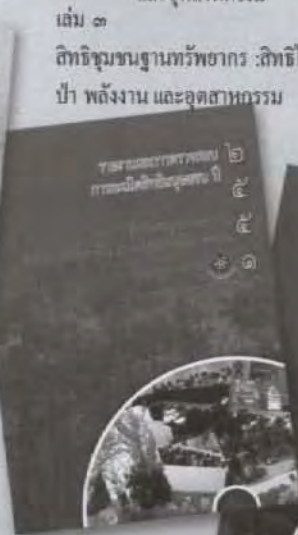

เล่ม ๔
สิทธิทางสังคม สิทธิแรงงาน และอื่นๆ

ปี ๒๕๕๑

เล่ม ๑
สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เล่ม ๓
สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :สิทธิในการจัดการที่ดิน
ป่า พลังงาน และอุตสาหกรรม

เล่ม ๔
สิทธิทางสังคม และอื่นๆ

เล่ม ๕
สิทธิแรงงาน สิทธิแรงงานข้ามชาติ

เล่ม ๒
สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร :
สิทธิในการจัดการทรัพยากรน้ำ
ชายฝั่ง และแร่

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๑๕๑ ๓๘๐๐, ๐ ๒๑๕๑ ๓๙๖๐

โทรfax : ๐๒๑๕๑ ๓๙๖๗

Website : www.nhrc.or.th

E-mail : report@nhrc.or.th